

8/2014

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.2.2014

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2014

21.2.2014

Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2014

Tekijä Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Oikeusministeriön
julkaisu 8/2014
Toiminta ja hallinto

OSKARI numero OM 2/014/2014

ISSN-L 1798-7075

ISSN (nid) 1798-7075

ISSN (PDF)

1798-7083

ISBN (nid.) 978-952-259-358-0

ISBN (PDF)

978-952-259-359-7

URN URN:ISBN:978-952-259-359-7

Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-359-7>Asia- ja avain-
sanat säädösvalmistelu, hankkeet

Tiivistelmä Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2014.

21.2.2014

Publikationens titel	Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2014		
Författare	Justitieministeriet, lagberedningsavdelningen		
Justitieministeriets publikation	8/2014 Verksamhet och förvaltning		
OSKARI nummer	OM 2/014/2014		
ISSN-L	1798-7075		
ISSN (häft.)	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (häft.)	978-952-259-358-0	ISBN (PDF)	978-952-259-359-7
URN	URN:978-952-259-359-7		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-359-7		
Sak- och nyckelord	Lagstiftning, lagberedning, författning		
Referat	En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2014.		

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2014. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloittaisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Asko Välimaa

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	15
1.1	Peruslain 25 §:n tarkistaminen	15
1.2	Vaalien ajankohdat ja kansalaisten osallistumisoikeudet	16
1.3	Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen	17
1.4	Direktiivi yhdenvetaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta	19
1.5	Nettiäänestystyöryhmä	21
1.6	Selvitys viittomakielilain tarpeesta	23
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	26
2.1	Kantelusäännösten uudistaminen ja hallinnon viivytyksettömyyden edistämminen	26
2.2	Oikeudenkäynti hallintoasioissa	27
2.3	Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen	29
2.4	Todistelu hallintolainkäytössä	30
2.5	Julkisesta notaarista annetun lain uudistaminen	31
3	INFORMAATIO-OIKEUS	33
3.1	Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi	33
3.2	Turvallisuusselvityksiä koskevan lain uudistaminen	34
3.3	Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen	36
3.4	Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen	38
3.5	Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suojaa koskeva sopimus	40
3.6	Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä	41
3.7	Hallituksen esitys Euroopan neuvoston viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	43
4	KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	44
4.1	Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen	44

4.2	Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon_	45
4.3	Selvitys viittomakielilain tarpeesta _____	47
4.4	Viittomakielilain valmistelu _____	49
5	AHVENANMAA _____	51
5.1	Ahvenanmaan itsehallintolain uudistaminen _____	51
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS _____	54
6.1	Isyyslain uudistaminen _____	54
6.2	Kansainväliset perintöasiat _____	55
6.3	Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset ____	56
6.4	Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus _____	57
6.5	Yleisten asiakirjojen hyväksyminen _____	59
6.6	Sijaissyntytysjärjestelyt _____	60
6.7	Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksyminen ____	61
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA _____	63
7.1	Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu _____	63
7.2	Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä _____	64
7.3	Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista _____	65
7.4	Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano _____	67
7.5	Asetusehdotus yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista _____	68
7.6	Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen _____	69
7.7	Ryhmärakennuttaminen _____	70
7.8	Kuluttajansuojalain uudistaminen _____	72
7.9	Direktiiviehdotus asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista ____	73
7.10	Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu _____	75
7.11	Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen _____	76
7.12	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lentomatrustajien oikeuksia koskevien säännösten muuttamisesta ____	77
7.13	Matkapakettidirektiivin uudistaminen _____	79

7.14	Ehdotus uudeksi maksupalveludirektiiviksi (toinen maksupalveludirektiivi) _____	80
7.15	Korvaus internoinnista seuranneesta vapaudenmenetyksestä _____	81
8	YHTIÖOIKEUS _____	83
8.1	Säätiölainsäädännön uudistaminen _____	83
8.2	Henkilöyhtiölain muuttaminen _____	84
8.3	Yhdistyslain muutostarpeen selvittäminen _____	85
8.4	EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnointijärjestelmän uudistamista koskeva komission toimintasuunnitelma _____	86
8.5	Eurooppalainen säätiöasetus _____	89
8.6	Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt - direktiivi _____	90
9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS _____	92
9.1	Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen _____	92
9.2	Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista _____	93
9.3	Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus _____	94
9.4	Vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistaminen _____	96
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ _____	98
10.1	Velkajärjestelylain uudistaminen _____	98
10.2	Maksukyvyttömyysasetuksen uudistaminen _____	99
10.3	Ehdotus EU:n direktiiviksi sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista _____	100
11	RIKOSOIKEUS _____	103
11.1	Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta _____	103
11.2	Oikeusministeriön hallinnonalan ihmiskauppalainsäädännön tarkastelu _	104
11.3	EU:n direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta _____	106
11.4	Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus _____	107
11.5	Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus _____	108
11.6	Ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen _____	109

11.7	Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi _____	111
11.8	Tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä koskevan EU:n direktiivin kansalliset täytäntöönpanotoimet _____	112
11.9	Sananvapausrikokset, vainoaminen ja häirintäkäyttäytyminen _____	114
11.10	Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi _____	117
11.11	Laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rangaistussäännöksen tarkistaminen _____	118
11.12	Rikostaustan tarkistaminen vapaaehtoistoiminnassa _____	120
11.13	Terrorismirikoksia koskevien rikoslain säännösten tarkastelu _____	122
11.14	Lääkeväärennösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus _____	123
11.15	Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun muuttaminen _____	125
11.16	Järjestäytyneitä rikollisuutta koskevan käsitteistön yhtenäistäminen _____	126
11.17	Ehdotus EU:n direktiiviksi epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisista oikeussuojatakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä _____	127
12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ _____	129
12.1	Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus _____	129
12.2	Valvottua koevapautta koskevan lainsäädännön kehittäminen ja seksuaalirikollisten lääkehoidon huomioon ottaminen seuraamusjärjestelmässä _____	131
12.3	Henkilötietojen käsittelyä rikosseuraamus-laitoksessa koskeva lainsäädäntö _____	133
12.4	Vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännösten täydentäminen _____	134
12.5	Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloitustoimien keskittäminen Rikosseuraamuslaitokselle _____	135
12.6	Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö _____	137
12.7	Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annetun lain muuttaminen (OM 2/61/2014) _____	138
12.8	Rikosuhrimaksua koskeva lainsäädäntö _____	139
12.9	Valvontaseuraamus koko rangaistusta suorittaville _____	140
12.10	Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan _____	141
12.11	Yksityistä pysäköinnin valvontaa koskeva lainsäädäntö _____	143
12.12	Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta _____	144

12.13	Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (IACA, International Anti-Corruption Academy) jäseneksi _____	146
13	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS _____	148
13.1	Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen _____	148
13.2	Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen _____	150
13.3	Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus _____	153
13.4	Vakuutus oikeuden toiminnan kehittäminen _____	156
13.5	Lautamieskoonpanojen muuttaminen _____	158
13.6	Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistaminen _____	160
13.7	Syyteneuvottelun käyttöönoton selvittäminen ja syyttämättäjäätämisyjärjestelmän kehittäminen _____	162
13.8	Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen ja täsmentäminen _____	164
13.9	Lapsiystävällinen oikeus – ns. Follo-mallin kokeilu kärjäoikeuksissa _____	165
13.10	Jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan laajentaminen _____	167
13.11	Ehdotus Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevaksi asetukseksi _____	169
13.12	Oikeusministeriön asetus kiireellisten asioiden käsittelystä kärjäoikeuksissa _____	170
13.13	Ehdotus EU:n syyttömyysolettamadirektiiviksi _____	171
13.14	Ehdotus EU:n direktiiviksi ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä _____	172
13.15	Tuomioistuinmaksuja koskevan sääntelyn uudistaminen _____	173
14	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS _____	177
14.1	Uudelleenlaaditun Bryssel I asetuksen muuttaminen _____	177
14.2	Uudelleenlaadittua Bryssel I asetusta täydentävä laki _____	178
14.3	Direktiivi tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä _____	179
14.4	Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen voimaansaattaminen _____	180
14.5	Eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpano sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroista tunnustamista koskevan asetuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset _____	181

14.6	Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista _____	183
14.7	Laki kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa _____	185
14.8	Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen _____	186
14.9	Ehdotus rikosoikeuden alan eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaksi direktiiviksi _____	188
14.10	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen luomisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa _____	189
14.11	Direktiivi rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamisesta _____	191
14.12	Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä _____	192
14.13	Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano _____	193
14.14	Ehdotus rikoshyödyn jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevaksi direktiiviksi _____	194
14.15	Käsittely- ja oikeusastejärjestyksen muuttaminen eräissä kansainväliseen prosessioikeuteen liittyvissä asioissa _____	196
14.16	Vähäisiä vaatimuksia ja eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevien asetusten muuttaminen _____	197

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 Peruslain 25 §:n tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Perustuslain tarkistaminen vaalipiirijakoa koskevilta osin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 5.3.2013

Perustuslain 25 §:n tarkistaminen. Työryhmän ehdotus (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 26/2013)

3. Keskeinen sisältö

Perustuslain 25 §:n tarkistaminen vaalipiirien vähimmäis- ja enimmäismäärän osalta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50280

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa sovittiin seuraavasti: Sitoudutaan perustuslain muutokseen siten, että vaalipiirien enimmäismääräksi Manner-Suomessa kirjataan 6–12.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

7. Vaikutukset

Perustuslain tarkistuksella turvataan poliittisen suhteellisuuden ja alueellisen edustavuuden toteutumista vaaleissa.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2013

OM004:00/2013

1.2 Vaalien ajankohdat ja kansalaisten osallistumisoikeudet

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on yhtenäistää eri vaalien toimittamisajankohdat siten, että eduskuntavaalit, kunnallisvaalit ja tasavallan presidentin vaali toimitettaisiin huhtikuun kolmantena sunnuntaina, ei kuitenkaan samanaikaisesti. Lisäksi tavoitteena on väljentää mahdollisuuksia kunnallisten kansanäänestysten järjestämiseen. Hankkeen taustalla on valtiovarainministeriön asettaman toimikunnan ehdotukset vaalien ajankohtiin ja kansalaisten osallistumisoikeuksiin liittyvistä kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamis päätös 20.12.2013 ja esittelymuistio

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on selvittää valtiovarainministeriön asettaman toimikunnan ehdotusten toteuttamista ja valmistella mahdolliset lakiehdotukset, jotka koskevat perustuslain, vaalilain, kansalaisaloitelain ja neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muutoksia.

4. Organisointi

Parlamentaarisen työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Sasi, Kimmo, kansanedustaja, Kansallisen kokoomuksen eduskuntaryhmä

Jäsenet:

Paananen, Reijo, puoluesihteerin, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Eerola, Juho, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Tölli, Tapani, kansanedustaja, Keskustan eduskuntaryhmä

Pekonen, Aino-Kaisa, kansanedustaja, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Brax, Tuija, kansanedustaja, Vihreä eduskuntaryhmä

Wallin, Stefan, kansanedustaja, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Palm, Sari, kansanedustaja, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Pysyvät asiantuntijat:

Hidén, Mikael, professori (emeritus)

Setälä, Maija, professori, Turun yliopisto

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö

Harjula, Heikki, johtava lakimies, Suomen Kuntaliitto

Mäenpää, Eeva, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Sihteerit:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50280

Huotarinen, Heini, ylitarkastaja, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Valtiovarainministeriön 12.6.2013 asettama, eduskuntapuolueiden puoluesihteereistä koostuva toimikunta teki 24.10.2013 mm. seuraavat ehdotukset:

Kunnallisvaalien ja tasavallan presidentin vaalin ajankohta siirretään keväälle huhtikuun kolmanteen sunnuntaihin.

Kansalaisaloitteen ikärajaa alennetaan 15 vuoteen.

Selvitetään mahdollisuus asettua ehdokkaaksi peräkkäisissä eduskunta- ja europarlamenttivaaleissa siten, että vielä eduskuntavaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen olisi mahdollista päättää asettua ehdolle europarlamenttivaaleissa.

Lisäksi kuntalakiuudistuksen valmistelun yhteydessä hallinnon kehittämisen ministeriryhmä (HALKE) päätti 7.6.2013 linjauksesta, jonka mukaan mahdollistetaan kunnallisen kansanäänestyksen järjestäminen kunnallisvaalien ja muiden vaalien yhteydessä.

Näiden ehdotusten toteuttamista on tarkoitus valmistella oikeusministeriön asettamassa työryhmässä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 2.1.–30.5.2014.

7. Vaikutukset

Hankkeella yhtenäistettäisiin eri vaalien toimittamisajankohdat ja väljennettäisiin mahdollisuutta kunnallisten kansanäänestysten järjestämiseen. Kansalaisaloiteoikeuden ikärajan alentaminen vahvistaisi nuorten osallistumisoikeuksia.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2013

OM018:00/2013

1.3 Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteanmietintö 2008:1
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteanmietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, 12.4.2013

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suojaamista siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämäntilanteisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Työelämän sääntelyä koskevia yhdenvertaisuuslainsäädännön muutoksia valmistellut työ- ja elinkeinoministeriön johtama työryhmä puolestaan sai työnsä valmiiksi keväällä 2012. Tarkemmat tiedot työ- ja elinkeinoministeriön hankkeesta on saatavissa työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta:

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4421&xmid=4688>

Oikeusministeriön johdolla yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistusta viimeistellyt verkosto sai työnsä valmiiksi alkuvuodesta 2013.

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että

hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan hallitus valmistelee yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi. Hallitusohjelman mukaan työ- ja elinkeinoministeriö selvittelee ja valmistelee yhdenvertaisuutta ja työelämän sääntelyä koskevat muutokset.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys asiasta eduskunnalle kevätkaudella 2014.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006
OM004:00/2007

1.4 Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi
SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi
P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma
U 44/2008 vp
TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
SuVP 48/2009 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää EU:n nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja näin luoda aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle syrjintää vastaa. Ehdotuksen oikeusperustana toimivan SEUT 19 artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY).

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty seuranneilla puheenjohtajuuskausilla. Joulukuussa 2013 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvottelut ehdotuksesta jatkuvat.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.5 Nettiäänestystyöryhmä

1. Tavoite ja tehtävät

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on päättänyt suositella työryhmän asettamista valmistelevaan ehdotukseen kunnallisen neuvon-antavan kansanäänestyksen järjestämisestä sähköisesti ja nettiäänestysmahdollisuuden käyttöön ottamiseksi aikaisintaan vuoden 2018 presidentinvaalissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 15.11.2013

3. Keskeinen sisältö

Ensimmäiseksi työryhmän tehtävänä on selvittää neuvon-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain (656/1990) uudistamistarpeet ja laatia ehdotus lain muuttamiseksi ottaen erityisesti huomioon seuraavat tavoitteet:

1. kansanäänestys voitaisiin kunnan niin päättäessä toimittaa myös siten, että äänestäjä voisi halutessaan äänestää netissä; sekä
2. kansanäänestyksen toimittamista koskeva aloite voidaan laatia ja allekirjoittaa myös sähköisesti tietoverkon välityksellä.

Toiseksi työryhmä perehtyy olemassa oleviin tai kehitteillä oleviin nettiäänestysratkaisuihin. Työryhmän tulee arvioida nettiäänestyksen käyttöönoton valmisteluun tarvittavia resursseja, käyttöönoton mahdollista aikataulua sekä nettiäänestykseen liittyviä riskejä ja niiden vaikutuksia suhteessa nettiäänestyksen hyötyihin. Työryhmä arvioi eri ratkaisuvaihtoehtojen soveltumista Suomen vaaleissa käytettäväksi ottaen huomioon erityisesti järjestelmän tietoturvaominaisuudet sekä seuraavat järjestelmän toimintaa koskevat tavoitteet:

- äänestäjän henkilöllisyys ja äänioikeus on todettava luotettavasti;
- kukin äänioikeutettu voi antaa vain yhden äänen;
- vaalisalaisuus on turvattava;
- annettua ääntä ei kukaan saa päästä muuttamaan;
- äänestäjän tulee voida varmistua siitä, että hänen äänensä on kirjautunut äänestysjärjestelmään hänen tarkoittamallaan tavalla ja että annettu ääni on oikein laskettu mukaan vaalien tuloksiin;
- vaalien tulos on voitava luotettavasti todentaa ja tarkastaa jälkikäteen;
- nettiäänestämisen tulee olla mahdollista äänioikeutettujen yleisesti käyttävillä laitteilla;

- äänestysjärjestelmä, jota saadaan käyttää kaikissa Suomessa järjestettävissä vaaleissa ja kunnallisissa sekä valtiollisissa kansanäänestyksissä, tulee kokonaan valtion omistukseen ja hallintaan; sekä
- äänestysjärjestelmän, mukaan luettuna lähdekoodi ja järjestelmän tekniset kuvaukset, tulee olla tutustumista varten kokonaan julkinen kansalaisille, järjestöille, asiantuntijoille ja vaalitarkkailijoille.

Työryhmän tulee myös selvittää nettiäänestyksen käyttöönoton edellyttämät vaalilain (714/1998) uudistamistarpeet sekä laatia ehdotus vaalilain muuttamiseksi hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja: Pimiä, Kirsi, johtaja, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja: Rissanen, Olli-Pekka, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Mölläri, Markku, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Aaltonen, Jussi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö

Leino, Jukka ylitarkastaja, oikeusrekisterikeskus

Pekola-Sjöblom, Marianne, tutkimuspäällikkö, Suomen Kuntaliitto

Nyberg, Kaisa, professori, Aalto-yliopisto

Niemi, Valtteri, professori, Turun yliopisto

Borg, Sami, johtaja, Tampereen yliopisto

Vähä-Sipilä, Antti, Electronic Frontier Finland EFFI ry

Pysyvä asiantuntija:

Salovaara, Timo tietopalvelupäällikkö, Väestörekisterikeskus

Työryhmän on kuultava:

Valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita

Kansalaisjärjestöjä

Oikeusministeriö, lainvalmisteluosaston julkisoikeuden yksikön edustaja

Oikeusministeriö, tietohallintojohtaja Max Hamberg

Oikeusministeriö, vaalijohtaja Arto Jääskeläinen

Työryhmä voi kuulla muita asiantuntijoita.

Sihteerit:

Huotarinen, Heini, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50127

Kolehmainen, Marita, sovellussuunnittelija, oikeusrekisterikeskus

Tarvittaessa oikeusministeriö voi nimetä kolmannen sihteerin.

Työryhmälle asetetaan parlamentaarinen seurantaryhmä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi alkaa 15.11.2013 ja päättyy 30.1.2015.

Työryhmän on laadittava neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamista koskeva ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Ehdotukset sisältävä väliraportti työryhmän tulee luovuttaa hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmälle 30.5.2014 mennessä. Työryhmän loppuraportti sekä laajassa kuulemismenettelyssä ehdotuksesta pyydettyvät lausunnot tulee luovuttaa hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmälle viimeistään 30.1.2015.

1.6 Selvitys viittomakielilain tarpeesta

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on kehittää viittomakielisten oikeuksien toteutumista ja selvittää mahdollisuus säätää erillinen viittomakielilaki.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntotiivistelmä: Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta (Mietintöjä ja lausuntoja 36/2013)

- Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta (pdf, 0.07 Mt)
- Asettamispäätös (pdf, 0.18 Mt)

3. Keskeinen sisältö

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan viittomakielisten oikeuksien toteutumista kehitetään ja mahdollisuus säätää viittomakielilaki selvitetään. Tähän hallitusohjelman kirjaukseen perustuva selvitys käynnistyi oikeusministeriössä vuonna 2012.

Kuurojen Liitto ry:n alustavan kartoituksen pohjalta oikeusministeriössä laadittiin arviomuistio, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja viittomakielisten kielellisten oikeuksien edistämiseksi. Muistion mukaan mahdollisia toimintatapoja olisivat nykyisen lainsäädännön toimivuuden ja soveltamisen parantaminen, olemassa olevan lainsäädännön kehittäminen tai erillisen viittomakielilain säätäminen.

Arviomuistiosta saatu lausuntopalaute on koottu lausuntotiivistelmäksi. Monet lausunnonantajat ovat puoltaneet viittomakielilain säätämistä sen lisäksi, että voimassa olevaa erityislainsäädäntöä tarkistettaisiin ja kehitettäisiin tarvittavilta osin.

4. Organisointi

Arviomuistio ja lausuntotiivistelmä on laadittu oikeusministeriössä virkatyönä. Saadun lausuntopalautteen pohjalta on päädytty asettamaan työryhmä viittomakielilain säätämiseksi. Työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Johtaja Kirsi Pimiä, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Sten Palmgren, oikeusministeriö

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, valtiovarainministeriö

Opetusneuvos Jussi Pihkala, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lakimies Maria Porko, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Opetusneuvos Leena Nissilä, Opetushallitus

Kehittämisjohtaja Kaisa Alanne, Kuurojen Liitto ry

Varapuheenjohtaja Janne Kankkonen, Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Työryhmän sihteeri on ylitarkastaja Maria Soininen oikeusministeriöstä.

5. Tausta

Viittomakieltä käyttävien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien kansallisena lähtökohdaksi voidaan pitää perustuslain 17 §:n 3 momenttia, jonka mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Muillakin perusoikeussäännöksillä on yhtymäkohtia viittomakielisten kielellisiin oikeuksiin. Myös eri hallinnonaloja koskevaan erityislainsäädäntöön sisältyy useita säännöksiä, jotka koskevat viittomakieltä ja viittomakieltä käyttävien henkilöiden oikeuksia.

Viittomakielisten kielelliset oikeudet ovat olleet esillä vuoden 1995 perusoikeusuudistuksesta lähtien. Vuonna 1996 valmistui oikeusministerin asettaman työryhmän mietintö "Viittomakielen oikeudellinen asema" ja vuonna 2011 oikeusministeriön asettaman "Viittomakielisten kielelliset oikeudet" -työryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 24/2011), jossa käytiin läpi viittomakielisten kannalta keskeistä lainsäädäntöä ja käytäntöjä. Viittomakielisten kielioloja on käsitelty valtioneuvoston kertomuksissa kielilainsäädännön soveltamisesta 2006, 2009 ja 2013. Vuonna 2010 ilmestyi Kuurojen Liitto ry:n ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nykyinen Kotimaisten kielten keskus) laatima Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma, jonka keskeisiin tavoitteisiin kuuluu erillisen viittomakielilain säätäminen.

6. Aikataulu

Tavoitteena on, että viittomakielilaki säädetään tämän vaalikauden aikana.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 9/58/2012
OM041:00/2012

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 Kantelusäännösten uudistaminen ja hallinnon viivytyksettömyyden edistämminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää hallintokantelumenettelyä koskevaa sääntelyä sekä lisätä laillisuusvalvonnan kokonaisvaikuttavuutta. Lisäksi pyritään tehostamaan käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevan perusoikeuden toteutumista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kantelutyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 11/2012

Hallintolainkäytön kehittäminen -hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008

Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)

Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)

Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuoja käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 18/2013)

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan hallintolakiin lisättäväksi uusi hallintokantelua koskeva 8 a luku, joka sisältäisi hallintokantelun tekemistä ja käsittelyä sekä kantelun johdosta annettavaa hallinnollista ohjausta koskevat säännökset. Lakia ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi säännöksillä viranomaisen velvollisuudesta määrittellä odotettavissa oleva käsittelyaika tietyille asianosaisen oikeusasemaa koskeville hallintoasioille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Keravuori-Rusanen, Marietta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50396

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys hallintolain muuttamisesta (HE 50/2013 vp) on annettu eduskunnalle 16.5.2013.

7. Vaikutukset

Tarkoituksena on lisätä laillisuusvalvonnan kokonaisvaikuttavuutta mahdollistamalla kanteluja käsittelevien viranomaisten valvontaresurssien käyttö ja suuntaaminen nykyistä paremmin. Käsitteleyaikojen määrittelyvelvoitteella pyritään lisäämään viranomaisten vastuuta käsitteleyaikojen suunnittelusta sekä edistämään sellaista hallintokulttuuria, jossa käsitteelyn joutuisuus mielletään hyvän hallinnon vaatimaksi laatu- ja oikeusturvatekijäksi.

8. Muut tiedot

OM 7/42/2012

OM020:00/2012

2.2 Oikeudenkäynti hallintoasioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on säätää oikeudenkäyntimenettelystä hallintoasioissa nykyistä täsmällisemmin ja informatiivisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)

Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Prosessityöryhmä on laatinut ehdotuksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Uusi laki korvasi hallintolainkäyttölain (586/1996). Ehdotuksen laatimisessa on otettu huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset sekä muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50450

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50328

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi esimerkiksi oikeusturvaasiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuineläytöksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut väli­mietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011). Mietinnöistä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011). Ehdotuksen jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä. Jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.3 Oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentaminen sekä asioiden hajauttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää muutoksenhakujärjestelmää sekä lyhentää muutoksenhakuasioiden käsittelyaikoja. Lisäksi tavoitteena on hallinto-oikeuksien kehittäminen mahdollisimman tasavahvoina yleisinä ensi asteen muutoksenhakutuomioistuimina.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)

Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)

Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)

Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Lausuntotiivistelmä tasotyöryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tasotyöryhmä on ehdottanut oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista uusiin asiaryhmiin. Lisäksi työryhmä on ehdottanut, että yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asiaryhmiä hajautettaisiin useampaan hallinto-oikeuteen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50450

Haataja, Ville, tutkija, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50161

5. Taustatietoja

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011). Asian jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän kehittämällä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2013

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.4 Todistelu hallintolainkäytössä

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa hallintolainkäyttöä koskevat todistelusäännökset samanaikaisesti oikeudenkäymiskaaren 17 luvun todistelusäännösten uudistamisen kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)

Vertailua eräistä todistusoikeudellisista kysymyksistä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa (Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 65/2012)

Todistelu yleisissä tuomioistuimissa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 69/2012)

Todistelu yleisissä tuomioistuimissa. Lausuntokooste (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2013:30)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2009:19)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2010:63)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2011:40)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttölain (586/1996), hallintolain (434/2003), ympäristönsuojelulain (86/2000) ja vesilain (587/2011) todistelua koskevia säännöksiä muutetaan siten, että ne ovat yhteensopivia oikeudenkäymiskaaren ja siihen liittyvien todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevien säännösten kanssa, joiden uudistamista koskeva hanke on viireillä oikeusministeriössä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50450

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50328

5. Taustatietoja

Oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ja siihen liittyvää todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevaa lainsäädäntöä ollaan parhailaan uudistamassa (ks. hanke 12.6).

6. Aikataulu

Hallintolainkäytön todistelusäännösten uudistamista koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kesäkuussa 2014.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.5 Julkisesta notaarista annetun lain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa julkisesta notaarista annettu laki erityisesti julkisen notaarin tehtävien osalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 20.12.2012

Muistio ”Julkisen notaarin lainsäädännön uudistaminen” 21.11.2012

Laki julkisesta notaarista. Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 31/2013)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotus uudeksi laiksi julkisesta notaarista. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti siihen, että julkisen notaarin tehtävät vastaavat kansalaisten palvelutarvetta sähköisen materiaalin käytön lisääntyessä ja hoidettaessa asioita ulkomailla. Julkisesta notaarista annettuun lakiin on tarkoitus tehdä ainoastaan välttämättömät muutokset muuttamatta julkisen notaarisen järjestelmän perusrakenteita.

4. Organisointi

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

5. Taustatietoja

Laki julkisesta notaarista (287/1960) ja sen nojalla annettu asetus julkisesta notaarista (367/1960) ovat tulleet voimaan 1.1.1961. Lakiin on tehty sen voimaantulon jälkeen vain vähäisiä muutoksia, jotka ovat liittyneet muihin lainsäädäntöhankkeisiin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys pyritään antamaan kevätistuntokaudella 2014.

7. Vaikutukset

Lakiehdotuksen arvioidaan toteutuessaan ajanmukaistavan ja joissakin määrin selkeyttävän julkisen notaarin tehtäviä. Esityksellä ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai kansalaisten asemaan eikä mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2012

OM 040:00/2012

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 Henkilötietolainsäädännön seuranta ja arviointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

Valmistelussa otetaan huomioon EU:n henkilötietojen käsittelyn sääntelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat velvoitteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Säädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio viimeistellään EU:n henkilötiedodirektiivin uudistuksen sisällön täsmennyttä riittävästi.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen. Hankkeessa otetaan huomioon myös EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat muutostarpeet.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

OM012:00/2005

3.2 Turvallisuusselvityksiä koskevan lain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Asiaa on valmisteltu 1.10.2008 asetetussa työryhmässä, jonka tuli säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuuslainsäädännön yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säädösehdotuksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista.

Työryhmä jätti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa oikeusministeriölle 31.1.2011. Työryhmän mietintö on ollut lausunnolla.

Taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia on selvitelty oikeusministeriön 4.4.2011 asettamassa työryhmässä. Työryhmä jätti muistionsa oikeusministeriölle 29.6.2011.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008–OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

Terveysturvallisuuden ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 57/2010

Turvallisuusselvityslainsäädännön uudistaminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 8/2011

Asettamispäätös 4.4.2011 OM 6/41/2011

Muistio 29.6.2011

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tietoturvallisuuden arviointilaitoksista, viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 45/2011), lait 1405–1407/2011

Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuusselvityslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 57/2013 vp)

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvaluusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvaluusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on tehostaa kokonaisturvallisuutta vahvistamalla yleistä turvallisuutta, edistämällä yritysturvaluusua ja kehittämällä tietoturvaluusua valti-onhallinnossa. Tavoitteena on myös lähentää Suomen lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisesti noudatettavaa käytäntöä, tehostaa selvitysmenettelyä sekä tehdä se avoimemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 57/2013 vp) on annettu eduskunnalle. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2014 alkupuoliskolla.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää nykyisen turvallisuuspalveluslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM6/41/2011

OM008:00/2011

3.3 Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäättös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäättös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäättös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja HaVL 18/2007 vp

Asettamispäättös 16.3.2011 (OM 5/41/2011)

Määräajan jatkamista koskevat päätökset 15.6.2011, 14.12.2011 ja 10.2.2012 (OM 5/41/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäättös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäättös sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset säännökset sekä säännökset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä,

tietojen oikaisemisesta, poistamisesta ja suojaamisesta, rekisteröidyn informoinnista, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista. Puitepäättös koskee vain rajat ylittävää henkilötietojen käsittelyä. Suomi on kuitenkin pitänyt perusteltuna, että puitepäättös pantaisiin täytäntöön myös puhtaasti kansallisen henkilötietojen käsittelyn osalta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50152

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäättös perustuu Eurooppa neuvoston 4. marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suojaa koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäättöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 16.3.2011–30.6.2011. Työryhmän määräaikaa jatkettiin 30.6.2012 saakka. Hallituksen esitys viimeistellään työryhmän jäsenten muodostamassa verkostossa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa kevätestuntokaudella 2014.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäättöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun henkilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011

OM002:00/2011

3.4 Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa ja sen jälkeen 29.1.2012 ehdotuksen yleiseksi tietosuojasetukseksi KOM (2012) 11 lopullinen ja tietosuojadirektiiviksi KOM (2012) 10 lopullinen. Ehdotuksen tavoitteena on luoda Euroopan unionille ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin ja näin edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

KOM (2012) 10 lopullinen

KOM (2012) 11 lopullinen

U 21/2012 vp ja U-jatkokirje 26.4.2013

PeVL 12/2012 vp

HaVL 11/2012 vp ja HaVL 6/2013 vp

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission ehdotusta koskeva lausunto 7375/12

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

Uudistusehdotus sisältää ehdotuksen asetukseksi, jolla vahvistettaisiin EU:n yleinen tietosuojakehys (yleinen tietosuojasetus), ja ehdotuksen direktiiviksi, jolla vahvistettaisiin säännöt henkilötietojen suojaamiseksi tilanteissa, joissa niitä käsitellään rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten (tietosuojadirektiivi).

Yleisellä tietosuojasetuksella kumottaisiin EY:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY. Tietosuojadirektiivillä kumottaisiin v. 2008 annettu tietosuojapuitepäätös, joka on ensimmäinen yleinen tietosuojainstrumentti EU:ssa näillä aloilla, ja jonka täytäntöönpano on vielä kesken useissa jäsenvaltioissa ml. Suomessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 503732

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

Talus, Anu, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50586

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

Oikeusministeriö on järjestänyt 2.3.2012 ja 15.2.2013 julkisen kuulemis- ja keskustelutilaisuuden komission ehdotuksista.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta OSA-neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Komission tietosuojaa koskevan asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen käsittely on vireillä neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Parlamentin LIBE-valiokunta on äänestänyt mietinnöstään 21.10.2013.

Tietosuojaa-asetuksen valmistelua on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa osana OSA-neuvostovalmistelua 16.–18.7.2012, 17.–19.10.2012, 5.12.2012, 14.–15.1.2013, 1.3.2013, 31.5.2013, 10.–12.7.2013 (kirjallinen menettely) sekä 4.10.2013.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suoja ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suoja koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM 1/473/2012

OM2010-00422

EU/2010/1665

3.5 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suoja koskeva sopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perus-oikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suo-jaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtä-vät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tut-kintaa, paljastamista tai syytteenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikos-asioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lä-hestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tar-koitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2011 ja ne jatkuvat edelleen.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henkilötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvontatarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/0702

3.6 Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

16419/1/13 REV 1 JAI 1022 CDN 15 RELEX 1038 DATAPROTECT 171

12652/13 JAI 657 CDN 11 DATAPROTECT 112 AVIATION 116 RELEX 695 + REV 1 (fi)

12653/13 JAI 658 CDN 12 DATAPROTECT 113 AVIATION 117 RELEX 696 + REV 1 (fi)

12657/13 JAI 659 CDN 13 DATAPROTECT 114 AVIATION 118 RELEX 697+ REV 1 (en) + REV 2 (fi) + REV 3 (fr)

E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp

U 67/2013 vp, HaVL 21/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden

ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomat-kustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen kesällä 2013 ja neuvosto hyväksyi 5.–6.12 päätökset sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä. Samalla neuvosto päätti lähettää sopimusluonnoksen Euroopan parlamenttiin hyväksyntää varten. Neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan parlamentin hyväksynnän.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/1510

3.7 Hallituksen esitys Euroopan neuvoston viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on toteuttaa ne lainsäädäntötoimet, jotka ovat Suomessa tarpeen Euroopan neuvostossa tehdyn viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston Tromssassa 18.5.2009 tehty yleissopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta.

3. Keskeinen sisältö

Suomi sitoutuisi noudattamaan yleissopimuksen velvoitteita viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta sekä niitä koskevasta tiedonsaannista ja muista menettelyistä viranomais-ten toiminnan avoimuuden toteuttamiseksi. Yleissopimuksen voimaan saattaminen ei Suomessa edellyttäisi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevien säännösten muuttamista.

4. Organisointi

Valmistelija:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50196

5. Taustatietoja

Euroopan neuvoston yleissopimus on ensimmäinen kansainvälinen sopimus viranomais-ten asiakirjojen julkisuudesta. Yleissopimuksen tarkoituksena on vahvistaa siihen liitty-neissä maissa avoimuutta ja demokratiaa.

6. Aikataulu

Tarkoituksena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle loppukeväällä 2014.

7. Vaikutukset

Sopimuksen voimaansaattamiselle tuetaan demokratian vahvistumista Euroopassa.

8. Muut tiedot

OM 10/849/2009

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Tehtävä liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjälain muutostarpeet; oikeusministeriön tilaama selvitysraportti, Eero J. Aarnio, Helsinki 3.5.2012 (PDF-tiedosto, 61 sivua, 4,38 Mt)

Selvityksessä on jatkovalmistelun pohjaksi arvioitu saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä mm. saamelaisen määritelmästä, vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvotteluelvoitteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Saamelaiskäräjien hallituksen alustava kannanotto koskien saamelaiskäräjälain ja -asetuksen kiireellisimpiä muutostarpeita, 27.4.2012 (PDF-tiedosto, 11 sivua, 883 kt)
Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö (OM mietinnöt ja lausunnot 55/2013)

3. Keskeinen sisältö

Saamelaiskäräjistä annettua lakia tarkistetaan siten, että se vastaa lainsäädännön kehityksessä tapahtuneita muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelija:

Busck-Nielsen, Camilla, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa keskeisesti sääntelevä laki saamelaiskäräjistä (974/1995) on annettu vuonna 1995. Saamelaiskäräjälakia on sittemmin muutettu käytännön tarpeita paremmin vastaavaksi laeilla 1725/1995 (mm. kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevat säännökset),

1279/2002 (mm. uudet vaalisäännökset), 1026/2003 (uudet säännökset hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä) ja 626/2011 (kaivoslain antamiseen liittyvä neuvotteluvollisuutta koskevan säännöksen täydentäminen).

Saamelaiskäräjästä annetun lain tarkistamista on aiheellista jälleen arvioida.

6. Aikataulu

Saamelaiskäräjälain muutostarpeita selvittäneen työryhmän toimikausi oli 15.8.2012–30.9.2013. Työryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 30.10.2013. Mietinnöstä järjestettiin lausuntokierros, joka päättyi 15.1.2014.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy saamelaisten itsehallintoon. Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto.

8. Muut tiedot

OM 3/551/2012

OM029:00/2012

4.2 Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifiointille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001
Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)
Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002
Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.
Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002
Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakäytössä, I osamietintö, syyskuu 2002
Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta
Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003
Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003
Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004
Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaissopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)
Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005
Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005
Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32
Alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen ratifiointiedellytykset; Lausuntotiivistelmä; Oikeusministeriön julkaisu 39/2012

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Busck-Nielsen, Camilla, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50278

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50226

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi ratifioida ILO:n sopimus nro 169.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa asiasta hallituksen esitys vuonna 2014.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

4.3 Selvitys viittomakielilain tarpeesta

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on kehittää viittomakielisten oikeuksien toteutumista ja selvittää mahdollisuus säätää erillinen viittomakielilaki.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 23.10.2013

Lausuntotiivistelmä: Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta (Mietintöjä ja lausuntoja 36/2013)

Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta 30.1.2013

3. Keskeinen sisältö

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan viittomakielisten oikeuksien toteutumista kehitetään ja mahdollisuus säätää viittomakielilaki selvitetään. Tähän hallitusohjelman kirjaukseen perustuva selvitys käynnistyi oikeusministeriössä vuonna 2012.

Kuurojen Liitto ry:n alustavan kartoituksen pohjalta oikeusministeriössä laadittiin arviomuistio, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja viittomakielisten kielellisten oikeuksien edistämiseksi. Muistion mukaan mahdollisia toimintatapoja olisivat nykyisen lainsäädännön toimivuuden ja soveltamisen parantaminen, olemassa olevan lainsäädännön kehittäminen tai erillisen viittomakielilain säätäminen.

Arviomuistiosta saatu lausuntopalaute on koottu lausuntotiivistelmäksi. Monet lausunnonantajat ovat puoltaneet viittomakieliä koskevan erillislain säätämistä sen lisäksi, että voimassa olevaa erityislainsäädäntöä tarkistettaisiin ja kehitettäisiin tarvittavilta osin.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Pimiä, Kirsi, johtaja, oikeusministeriö

Jäsenet:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Isomäki, Marja, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Pihkala, Jussi, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Porko, Maria, lakimies, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Nissilä, Leena, opetusneuvos, Opetushallitus
Alanne, Kaisa, kehittämisjohtaja, Kuurojen Liitto ry
Kankkonen, Janne, varapuheenjohtaja, Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Sihteeri:

Soininen, Maria, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50202

5. Tausta

Viittomakieltä käyttävien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien kansallisena lähtökohdaksi voidaan pitää perustuslain 17 §:n 3 momenttia, jonka mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Muillakin perusoikeussäännöksillä on yhtymäkohtia viittomakielisten kielellisiin oikeuksiin. Myös eri hallinnonaloja koskevaan erityislainsäädäntöön sisältyy useita säännöksiä, jotka koskevat viittomakieltä ja viittomakieltä käyttävien henkilöiden oikeuksia.

Viittomakielisten kielelliset oikeudet ovat olleet esillä vuoden 1995 perusoikeusuudistuksesta lähtien. Vuonna 1996 valmistui oikeusministerin asettaman työryhmän mietintö "Viittomakielien oikeudellinen asema" ja vuonna 2011 oikeusministeriön asettaman "Viittomakielisten kielelliset oikeudet" -työryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 24/2011), jossa käytiin läpi viittomakielisten kannalta keskeistä lainsäädäntöä ja käytäntöjä. Viittomakielisten kielioloja on käsitelty valtioneuvoston kertomuksissa kielilainsäädännön soveltamisesta 2006, 2009 ja 2013. Vuonna 2010 ilmestyi Kuurojen Liitto ry:n ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nykyinen Kotimaisten kielten keskus) laatima Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma, jonka keskeisiin tavoitteisiin kuuluu erillisen viittomakielilain säätäminen.

6. Aikataulu

Tavoitteena on, että viittomakielilaki säädetään tämän vaalikauden aikana.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 9/58/2012

OM041:00/2012

4.4 Viittomakielilain valmistelu

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella viittomakieliä koskeva yleislaki sekä tarkastella viittomakielisiä koskevaa erityislainsäädäntöä. Tehtävä liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan viittomakielisten oikeuksien toteutumista kehitetään ja mahdollisuus säätää erillinen viittomakielilaki selvitetään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 23.10.2013

Lausuntotiivistelmä: Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 36/2013)

Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta 30.1.2013

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus viittomakieliä koskevaksi suppeaksi yleislaki hallituksen esityksen muotoon. Tavoitteena on, että laki säädettäisiin vielä tämän vaalikauden aikana.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Pimiä, Kirsi, johtaja, oikeusministeriö

Jäsenet:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Isomäki, Marja, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Pihkala, Jussi, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Porko, Maria, lakimies, sosiaali- ja terveysministeriö

Nissilä, Leena, opetusneuvos, Opetushallitus

Alanne, Kaisa, kehittämisjohtaja, Kuurojen Liitto ry

Kankkonen, Janne, varapuheenjohtaja, Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Sihteeri:

Soininen, Maria, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50202

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan viittomakielisten oikeuksien toteutumista kehitetään ja mahdollisuus säätää erillinen viittomakielilaki selvitetään. Tähän hallitusohjelman kirjaukseen perustuva selvitys käynnistyi oikeusministeriössä vuonna 2012.

Kuurojen Liitto ry:n alustavan kartoituksen pohjalta oikeusministeriössä laadittiin arviomuistio, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja viittomakielisten kielellisten oikeuksien edistämiseksi. Mahdollisina toimintatapoina esitettiin nykyisen lainsäädännön toimivuuden ja soveltamisen parantamista, olemassa olevan lainsäädännön kehittämistä tai erillisen viittomakielilain säätämistä.

Arviomuistiosta annetuissa lausunnoissa puollettiin viittomakieliä koskevan erillislain säätämistä sen lisäksi, että voimassa olevaa erityislainsäädäntöä tarkistetaan ja kehitetään tarvittavilta osin. Saadun lausuntopalautteen pohjalta päädyttiin asettamaan viittomakielilakia valmisteleva työryhmä. Työryhmä tarkastelee myös viittomakielisiä koskevaa erityislainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.11.2013–17.4.2014.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy kielellisiin oikeuksiin. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

8. Muut tiedot

OM 9/58/2012

OM041:00/2012

5 AHVENANMAA

5.1 Ahvenanmaan itsehallintolain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa Ahvenanmaan itsehallintolakia tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin yhteiskuntakehityksen edellyttämät ja nykyaikaiselle lainsäädännölle asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean asettamispäätös OM 60/08/2013

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen asettaman parlamentaarisen komitean mietintö itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistamiseksi (Åländsk utredningsserie 2010:2) Oikeusministeriön Parlamentaarisen Ahvenanmaa-työryhmän mietintö Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämisestä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2013).

3. Keskeinen sisältö

Komitean toimeksiantoon kuuluu:

1. *Ehdottaa yhteiskuntakehityksen edellyttämiä itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistuksia sekä valmistella ehdotus itsehallintoa koskevaksi nykyaikaiseksi lainsäädännöksi.* Ahvenanmaan maahankintalain (3/1975) uudistaminen ei sisälly komitean toimeksiantoon.
2. *Ehdottaa toimenpiteitä taloudellisen itsehallinnon kehittämiseksi.*

Komitean tulee arvioida, tarvitaanko lainsäädäntötoimia vakaan ja suotuisan taloudellisen kehityksen varmistamiseksi maakunnassa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, kuinka maakunnan ja valtakunnan keskinäistä etua vastaavaa vuorovaikutusta voidaan aikaansaada.

Työn ensi vaiheessa komitean tulee selvittää mahdollisuuksia siirtää verotusta koskevaa lainsäädäntövaltaa maakunnalle ottaen huomioon, että tämä edellyttäisi yhteistä neuvonpitoa ja ei-toivottujen vaikutusten korjaamista mahdollistavilla mekanismeilla. Komitean tulee myös selvittää mahdollisuuksia muuttaa järjestelmää siten, että maakunnassa kannetut valtionverot jäisivät maakuntaan, ilman niiden tulouttamista valtion tilinpäätöksessä.

Verotustoimivallasta tekemistään ehdotuksista riippumatta komitean tulee ehdottaa tasoitus- tai muuta järjestelmää, jonka puitteissa maakunnan ja valtakunnan välistä taloudellista tasoitusta voidaan olosuhteiden muuttuessa joustavasti muuttaa.

3. *Tarkistaa maakunnan ja valtakunnan välistä toimivallanjakoa ja ehdottaa sellaisia toimivaltasäännöksiä muutettavaksi, jotka ovat käytännössä aiheuttaneet tulkinta-ongelmia.*

Komitean tulee arvioida maakunnan ja valtakunnan välisen tarkoituksenmukaisen toimivallanjaon kriteereitä. Arvioinnissa tulee esittää ne asiat, jotka soveltuvat parhaiten maakunnan hoidettaviksi ja ne, joiden luonteensa puolesta tulee kuulua valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Lainsäädäntövallan siirtoa koskeva järjestelmä tulisi tehdä joustavammaksi ja kehittää sellaiseksi, että siirtojen vaikutukset on selvitetty ja valmisteltu maakunnan ja valtakunnan yhteisessä neuvonpidossa.

Komitea voi ehdottaa vaihtoehtoja itsehallintolain nykyiselle kahden toimivaltaluettelon mallille.

Komitean on kiinnitettävä huomiota kysymyksiin, jotka kuuluvat maakunnan ja valtakunnan välisen jaetun toimivallan piiriin ja siihen kuinka maakuntalainsäädäntö saataisiin läpinäkyvämmäksi.

4. *Arvioida voitaisiinko luopua vaatimuksesta Suomen kansalaisuudesta kotiseutuoi-keuden saamiseksi ja eräisiin virkoihin nimittämisen edellytyksenä.*

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Halonen, Tarja, presidentti

Varapuheenjohtaja:

Jansson, Gunnar, eduskuntaneuvos, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja

Varapuheenjohtaja:

Tiilikainen, Teija, johtaja, Ulkopoliittinen instituutti

Jäsenet:

Sasi, Kimmo, kansanedustaja, Kansallisen Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Tolppanen, Maria, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Koskinen, Johannes, kansanedustaja, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Lohi, Markus, kansanedustaja, Keskustan eduskuntaryhmä

Haglund, Mia, kansanedustajan avustaja, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Haapanen, Satu, kansanedustaja, Vihreä eduskuntaryhmä

Wideroos, Ulla-Maj, kansanedustaja, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Anttoora, Marjo, valtiosihtööri, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Eriksson, Viveka, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Liberalernas lagtingsgrupp

Jansson, Harry, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Centerns lagtingsgrupp

Sundman, Danne, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Obunden Samlings lagtingsgrupp
Sundback, Barbro, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Socialdemokraternas lagtingsgrupp
Jansson, Roger, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Moderaternas på Åland lagtingsgrupp
Jonsson, Axel, Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja, Ålands framtids lagtingsgrupp

Sihteeristö:

Pääsihteeri:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50334

Muut sihteerit:

Holm-Johansson, Marine, lainvalmistelija, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50160

6. Aikataulu

Komitea valmistelee vuoden 2014 loppuun mennessä osamietinnön sisältäen jatkovalmistelun

linjaukset. Tavoitteena on, että hallituksen esityksen muotoon laadittu loppumietintö olisi valmis

30.4.2017 mennessä (jotta hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle viimeistään 31.12.2017 ja

eduskunta voisi hyväksyä lain ja jättää sen lepäämään vuonna 2019 valittavalle eduskunnalle).

7. Vaikutukset

Aikaansaataisiin yhteiskuntakehityksen edellyttämiä itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistuksia sekä itsehallintoa koskeva nykyaikainen lainsäädäntö.

8. Muut tiedot

OM 60/08/2013

OM016:00/2013

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 Isyyslain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on isyyslain ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2012)

Isyyslain uudistamistyöryhmän asettamispäätös 25.4.2012

Isyyslain uudistamistyöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös 23.5.2012

Isyyden määräytyminen. Kansainvälinen vertailu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 5/2013)

Isyyslain uudistaminen (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 56/2013)

3. Keskeinen sisältö

Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaantulosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. Isyyslain uudistamistyöryhmän mietinnössä ehdotetaan, että nykyinen isyyslaki kumotaan ja säädetään uusi isyyslaki.

6. Aikataulu

Isyyslain uudistamistyöryhmän mietintö julkaistiin 12.11.2013. Määräaika lausunnoille päättyi 15.1.2014. Virallislausuntojen lisäksi oikeusministeriö keräsi mielipiteitä työryhmän keskeisistä ehdotuksista verkkokyselyn avulla oikeusministeriön otakantaa.fi -sivustolla. Yhteenvedot molemmista julkaistaan kevään kuluessa. Hallituksen esitys uudeksi isyyslaiksi on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi kevätestuntokaudella 2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuutta koskevat säännökset vastaisivat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011

OM018:00/2011

6.2 Kansainväliset perintöasiat

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja

E-kirjelmä 75/2005 vp

KOM(2009) 154, asetusehdotus

U 84/2009 vp

Asetus (EU) N:o 650/2012

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Eurooppalainen perintötodistus on hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden jäämistön hoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 4.7.2012. Asetusta aletaan soveltaa 17.8.2015. Asetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelu on aloitettu ja ne on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäviksi syysistuntokauden 2014 alussa yhdessä pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimusta koskevan lakiesityksen kanssa.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaa sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon. Ei vaikutuksia kansallisten perintöasioiden hoitoon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2009/1390

6.3 Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevissa asioissa. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusten käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä huhtikuussa 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.4 Elatusapujen perintää koskeva yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena oli valmistella Haagin vuoden 2007 elatusapua koskevan yleissopimuksen soveltamisessa tarvittavat kansalliset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=131

KOM (2009) 373, Komission ehdotus

U 56/2009 vp

Päätös 2011/220/EU (Yleissopimuksen allekirjoittaminen)

Päätös 2011/432/EU (Yleissopimuksen hyväksyminen)

Hallituksen esitys 186/2012

Eduskunnan vastaus 24/2013 vp

Lait 298–300/2013

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin vuonna 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, joka korvaa New Yorkissa vuonna 1956 tehdyn yleissopimuksen elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset.

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevissa asioissa sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Yleissopimuksen soveltaminen edellyttää täydentävää kansallista sääntelyä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen ratifiointi kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan.

6. Aikataulu

Yleissopimus on allekirjoitettu EU:n puolesta huhtikuussa 2011 ja päätös sopimuksen hyväksymisestä on tehty kesäkuussa 2011. Yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu myöhemmin.

Suomen osalta yleissopimuksen ratifioinnin edellyttämä lainsäädäntö on hyväksytty. Lakien voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella myöhemmin siten, että ne tulevat voimaan samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee voimaan Euroopan unionin osalta.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksen soveltaminen Suomessa käy mahdolliseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.5 Yleisten asiakirjojen hyväksyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt tiettyjen yleisten asiakirjojen hyväksymisen yksinkertaistamiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2013) 228 lopullinen, komission ehdotus asetukseksi U 30/2013 vp.

3. Keskeinen sisältö

Asetusta sovellettaisiin EU:n jäsenvaltioiden viranomaisten antamiin tiettyihin asiakirjoihin, jotka koskevat mm. syntymää, kuolemaa, nimeä ja yrityksen oikeudellista muotoa. Näitä asioita koskeva asiakirja olisi hyväksyttävä toisessa jäsenvaltiossa ilman niin sanottua apostille-todistusta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu vuonna 2009 hyväksytyyn Tukholman ohjelmaan ja vihreään kirjaan "Hallintoa helpommaksi kansalaisille: parannetaan virallisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestökisteritietojen vaikutusten tunnustamista" KOM (2010) 747 lopullinen.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä kesäkuussa 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen voimaantulo vähentäisi tiettyjen asiakirjojen hyväksymiseen liittyviä kustannuksia ja nopeuttaisi hallinnollisia menettelyjä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2013

OM 1/482/2011

EU/2013/0943

6.6 Sijaissynnytysjärjestelyt

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on sijaissynnytystä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausuntopyyntö (OM 24/41/2010, 21.12.2010) sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön valtakunnalliselle sosiaali- ja terveysalan eettiselle neuvottelukunnalle (ETE-NE)

Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lausunto 28.9.2011
OMSO 52/2012 Arviomuistio sijaissynnytysjärjestelyistä
OMML 6/2013 Arviomuistio sijaissynnytysjärjestelyistä. Lausuntotiivistelmä

3. Keskeinen sisältö

Sijaissynnytysjärjestelyjä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö pyysi 21.12.2010 sosiaali- ja terveysalan eettiseltä neuvottelukunnalta lausuntoa siitä, onko sijaissynnytyksen kieltäminen hedelmöityshoitolailla (1237/2006) vuonna 2007 ja siihen liittyvät tosiasialliset käytännöt muuttaneet sen aiempaa arviota sijaissynnytykseen liittyvistä eettisistä näkökohdista ja suositusta sijaissynnytyksen käytön sääntelyksi. ETENE antoi 28.9.2011 lausunnon, jonka mukaan lapsettomuuden hoito sijaissynnytyksen avulla voisi joissakin yksittäisissä tapauksissa olla eettisesti hyväksyttävää.

Oikeusministeriössä on laadittu arviomuistio, jossa selvitetään sijaissynnytysjärjestelyihin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä ja sääntelyvaihtoehtoja. Saapuneista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä.

6. Aikataulu

Kesäkuussa 2013 päätettiin, että oikeusministeriö ei ryhdy jatkotoimiin asiassa tällä hallituskaudella.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

6.7 Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen hyväksyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Pohjoismaiseen perintösopimukseen tehtyjen muutosten hyväksyminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimus (allekirjoitettu 1.6.2012)

3. Keskeinen sisältö

Muutosopimus yhdenmukaistaa sovellettavaa lakia ja lainvalintaa koskevat säännökset EU:n perintöasetuksen (N:o 650/2012) osoittamalla tavalla. Perimyksen sovelletaan jatkossa kaikkien Pohjoismaiden kesken sen sopimusvaltion lakia, jossa perittävällä oli kuollessaan asuinpaikka. Perittävä voi kuitenkin määrätä, että hänen perimyksensä sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jonka kansalainen hän on valinnan tehdessään tai kuollessaan. Suomi ja Ruotsi soveltavat ensisijaisesti perintöasetuksen säännöksiä. Poikkeuksena ovat kuolinpesän hallinnointia koskevat menettelysäännöt ja tähän liittyvä viranomaisapu sekä perintöasioissa annettujen pohjoismaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yksinkertaistetut menettelyt.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehty perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus (pohjoismaisen perintösopimus) tuli voimaan 1.1.1936 (SopS 21/1935). Sopimusta uudistettiin edellisen kerran vuonna 1975 (SopS 36/1976). Sopimuksessa on määräyksiä perimyksen sovellettavasta laista, pesänselvitystä ja perinnönjakoa tai näitä koskevia riitoja koskevasta toimivallasta ja tuomion tai sovinnon tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

6. Aikataulu

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti EU:n perintöasetuksen soveltamisen kanssa 17.8.2015. Hallituksen esityksen valmistelu pohjoismaisen perintösopimuksen muutosopimuksen hyväksymiseksi on aloitettu ja se on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2014 yhdessä EU:n perintöasetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosesitysten kanssa.

7. Hankkeen vaikutukset

Perittävien valinnanvapaus lisääntyy. Säännösten yhdenmukaistaminen EU:n perintöasetuksen kanssa kasvattaa kansainvälisten perintöasioiden ennakoitavuutta ja vähentää rajaesteitä Pohjoismaiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2013

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle julkisyhteisön korvausvastuuta koskevat vahingonkorvauslain säännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelun jatkamisesta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio – UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifiointista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064
OM 3/472/2005

7.3 Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003
Lausuntotiivistelmä
E-kirjelmä 98/2002 vp
U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.4 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädetään siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työ sopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

7.5 Asetusehdotus yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen EU:ssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

Komission ehdotus KOM(2011) 635

U-kirjelmä 56/2011

3. Keskeinen sisältö

Komission ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista (KOM(2011) 635) pyritään luomaan valinnainen sopimusoikeudellinen säännöstö, jota voidaan soveltaa rajat ylittävissä kauppasopimuksissa EU:n jäsenvaltioissa. Soveltamisen edellytyksenä on molempien sopimusosapuolten suostumus.

Ehdotetun yhteisen eurooppalaisen kauppalaisten määräykset kattavat pääpiirteissään sopimuksen koko elinkaaren. Yhteistä eurooppalaista kauppalakia voitaisiin soveltaa sekä yrityksen ja kuluttajan välisiin että yritysten keskinäisiin liiketoimiin silloin, kun toinen yrityksistä on pk-yritys.

4. Organisointi

Valmistelija:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Komissio on valmistellut eurooppalaista sopimusoikeutta vuodesta 2001. Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen. Asetusehdotus perustuu vihreään kirjaan ja sen pohjalta järjestettyyn kuulemiseen.

6. Aikataulu

Komissio antoi asetusehdotuksensa lokakuussa 2011. Ehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhteinen eurooppalainen kauppalaki ei korvaisi Suomen nykyistä sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Se toisi sopimusoikeutemme nykyisen sääntelyn rinnalle toisen sopimuksia koskevan sääntelykokonaisuuden, jonka soveltamisesta sopimussuhteeseensa osapuolet voisivat sopia.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.6 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyäikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.7 Ryhmärakennuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ryhmärakennuttamisen toimintaedellytysten parantamiseksi tarpeelliset muutokset asuntokauppalakiin (843/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 5.10.2011 asuntokauppalain uudistamistarpeista ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksien parantamiseksi

Muistio 3.11.2011 pidetystä kuulemistilaisuudesta

Asettamispäätös 22.1.2012

3. Keskeinen sisältö

Ryhmärakennuttamisella tarkoitetaan omatoimirakentamisen ja rakennusliikevetoisen asuntorakentamisen välimuotoa, jossa ryhmä tulevia asukkaita organisoituu ja ryhtyy rakennuttamishankkeeseen yhdessä. Tulevien asunnon omistajien lisäksi keskeisenä tahona osassa hankkeita on projektiin jo markkinointivaiheessa nimetty rakennuttajakonsultti, jonka tehtäviä ovat tavallisesti muun muassa tulevien asunnonomistajien hankkiminen, sopimusten laatiminen, urakoiden ja hankintojen kilpailuttaminen sekä rakennuttamisprojektin valvominen.

Konsulttialoitteisten, yhtiömuotoisten ryhmärakennuttamishankkeiden suhde asuntokauppalakiin on eräiltä osin tulkinnanvarainen. Ryhmärakennuttamisen toimintaedellytysten pitkäjänteiseksi varmistamiseksi on turvattava se, että ryhmärakennuttamishankkeeseen osallistuvat henkilöt saavat riittävät tiedot asemastaan ja suunnitteilla olevasta hankkeesta, sekä selvitettävä, miltä osin asuntokauppalain ostajansuojasäännöksiä on perusteltua soveltaa pakottavasti myös ryhmärakennuttamishankkeissa. Niin ikään on arvioitava, tulisiko lakiin sisällyttää säännökset rakennuttajakonsultin vastuusta tapauksissa, joissa hän on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja taikka hänen suorituksensa ei muutoin vastaa sovittua.

Asuntokauppaan liittyvän lainsäädännön muutostarpeita tarkasteltaessa on tarpeen ottaa ryhmärakennuttamisen lisäksi huomioon markkinoilla käyttöön otetut muut uudet toimintatavat, kuten tarjouskauppanenettely.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Jäsenet

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Saarinen, Timo, yliarkkitehti, ympäristöministeriö

Haunio-Rudanko, Outi, apulaisjohtaja, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Jokineva, Eeva, lakimies, Finanssialan Keskusliitto

Nevala, Tapio, lakimies, Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry

Salminen, Ilkka, lakimies, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Palviainen, Kirsi, elinkeinojohtaja, Rakennusteollisuus RT ry

Kärkkäinen, Anu, päälakimies, Suomen Kiinteistöliitto ry

Sarakorpi, Juha, puheenjohtaja, Ryhmärakennuttajat ry

Sihteeri

Salminen, Kirsikka, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50155

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011, s. 72–73) kirjaukseen, jonka mukaan tavoitteena on parantaa ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä ja käynnistää ohjelma ryhmärakennuttamisen ja muiden uusien asumiskonseptien edistämiseksi.

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika on 31.1.2014.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/42/2011

7.8 Kuluttajansuojalain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön kuluttajan oikeuksia koskeva direktiivi (2011/83/EU).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040

2. U-jatkokirje 18.5.2011 OM2011-00210

Direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista

HE 157/2013 vp

EV 174/2013 vp

Lait 1211–1212/2013

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajan oikeuksia koskevalla direktiivillä uudistetaan nykyiset koti- ja etämyyntiä koskevat direktiivit pääosin täysharmonisoiviksi. Direktiivissä säädetään myös muita soveltamisalaan kuuluvia kuluttajasopimuksia koskevista elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteista sekä luovutuksesta ja vaaranvastuusta kulutustavarain kaupassa.

Erityisesti peruuttamisoikeutta koskeva sääntely koti- ja etämyynnissä muuttuu. Tältä osin merkittävin muutos on se, että peruuttamistapauksessa kuluttajan on jatkossa pääsääntöisesti vastattava tavaroiden palauttamisesta johtuvista välittömistä kuluista, paitsi jos elinkeinonharjoittaja on sitoutunut vastaamaan niistä tai laiminlyönyt ilmoittaa kuluttajalle, että tämän on vastattava niistä.

Uutta on myös mm. se, että elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää tekemäänsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhelinasioinnissa palvelua, jonka käyttämisestä kuluttajalta peritään hänen liittymäsopimuksensa mukaisen hinnan tai sitä vastaavan laskennallisen perushinnan ylittäviä kuluja. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin yksinomaan rahoituspalveluja ja -välineitä koskevat sopimukset. Muutoksen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat viime vuosina yleistyneisiin yritysnumeroihin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiivin täytäntöönpanoaika päättyi 13.12.2013, ja sen säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan 13.6.2014. Täytäntöönpanoon liittyvät lait on vahvistettu 30.12.2013, ja ne tulevat voimaan 13.6.2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdennukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

OM 21/41/2011

7.9 Direktiiviehdotus asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toiminnan ja toteutumisen edellytyksiä sekä ratkaista finanssikriisin yhteydessä ilmenneitä ongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

U-jatkokirje 30.11.2011

Neuvoston yleisnäkemys 30.5.2012

ECON-valiokunnan raportti 7.6.2012

PE-CONS 25/13

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on jatkoa vuonna 2008 annetulle kulutusluottodirektiiville 2008/48/EU. Ehdotus koskee asunto- ja kiinnitysluottoja sekä kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asunnon kunnostus- ja perusparannuslainoja.

Direktiiviehdotus sisältää samantyyppisiä säännöksiä kuin kulutusluottodirektiivi mm. luottojen mainonnassa annettavista tiedoista, ESIS-lomakkeella kuluttajalle ennen luotosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista ja luotonantajien pääsystä luottotietoja koskeviin rekistereihin. Lisäksi direktiiviehdotuksella luotaisiin luotonvälittäjille niin sanottu Eurooppa-passi: kotivaltiosta saamansa luvan nojalla luotonvälittäjä saisi toimia myös muissa jäsenvaltioissa.

Euroopan parlamentin kanssa käytyjen neuvottelujen johdosta direktiiviin päätettiin lisätä säännöksiä myös eräistä uusista seikoista, kuten kuluttajien talouskasvatuksesta, kytkykaupasta ja yhdistetyistä tarjouksista sekä valuuttaluotoista ja vaihtuvakorkoisista luotoista.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiivi hyväksyttiin lopullisesti tammikuussa 2014. Direktiivi tulee voimaan 20 päivän kuluttua sen julkaisemisesta EU:n virallisessa lehdessä ja se on pantava kansallisesti täytäntöön kahden vuoden kuluessa voimaantulosta. Kansallisen täytäntöönpanon edellyttämän lainsäädännön valmistelun organisoinnista ja tarkemmasta aikataulusta päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutunee uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.10 Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on pyrkiä parantamaan EU:ssa vähittäiskaupan sisämarkkinoiden toimintaa ja lisätä erityisesti rajat ylittäviä liiketoimia helpottamalla elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten riitojen ratkaisua. Tavoitteena on myös kuluttajansuojan lisääminen EU:ssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 793 lopullinen

KOM(2011) 794 lopullinen

U 3/2012 vp

TaVL 12/2012 vp

U-jatkokirje 14.9.2012

Direktiivi 2013/11/EU

Asetus 524/2013

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin (ns. ADR-direktiivi) tarkoituksena on varmistaa, että kaikissa jäsenvaltioissa on laadukkaita tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä. Direktiivillä veloitetaan jäsenvaltiot varmistamaan, että kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset riidat voidaan saattaa ADR-elimien ratkaistaviksi sekä asetetaan ADR-elimille minimilaatuvaatimukset. Lisäksi direktiivissä asetetaan veloitteita elinkeinonharjoittajille, ADR-elimille ja kansallisille viranomaisille.

Asetuksen (ns. ODR-asetus) tarkoituksena on perustaa sähköinen asiointipiste, ODR-foorumi, jonka kautta olisi mahdollista toimittaa valitus toimivaltaiselle ADR-elimelle rajat ylittävissä sähköistä kaupankäyntiä koskevissa riidoissa. ODR-foorumi ei itse ratkaisisi riitoja, vaan sen tehtävänä olisi etsiä asiassa toimivaltainen kansallinen riidanratkaisuelin ja välittää sille kuluttajan ODR-foorumissa tekemä valitus.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Komissio on antanut aiemmin kaksi suositusta vaihtoehtoisesta kuluttajariitojen ratkaisusta (98/257/EY ja 2001/310/EY) sekä perustanut kaksi verkostoa (ECC-NET ja FIN-NET), jotka käsittelevät vaihtoehtoista riidanratkaisua.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.11.2011, ja ehdotukset hyväksyttiin keväällä 2013. Täytäntöönpano-aika päättyy 9.7.2015. Kansallinen täytäntöönpanohanke käynnistetään keväällä 2014.

7. Vaikutukset

Suomessa toimivia, direktiivin ja asetuksen soveltamisalaan selkeästi kuuluvia vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä ovat ainakin kuluttajariitalautakunta, pankkilautakunta, vakuutuslautakunta ja arvopaperilautakunta, ja direktiivin sekä asetuksen kansalliset vaikutukset kohdistuisivat ennen kaikkea näiden elinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2011

EU/2011/1948

EU/2011/1949

7.11 Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) puitteissa kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä (ODR) rajat ylittävän kaupankäynnin edistämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen valmisteluasiakirjat ovat löydettävissä UNCITRALin kotisivuilta osoitteesta: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/3Online_Dispute_Resolution.html

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä, jossa käsiteltäisiin rajat ylittäviä, sähköistä kaupankäyntiä koskevia, taloudelliselta arvoltaan vähäisiä massaluonteisia sopimuksia koskevia riitoja. Järjestelmässä käsiteltäisiin sekä elinkeinonharjoittajien välisiä että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä riitoja.

4. Organisointi

Valmistelija:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut toimikunnan Online Dispute Resolution -työryhmässä (työryhmä III) syksyllä 2010. Työryhmä kokoontuu puolivuositain, ja seuraava kokous on keväällä 2014.

7. Vaikutukset

Hankkeen vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

8. Muut tiedot

7.12 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lentomatkestajien oikeuksia koskevien säännösten muuttamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää lentomatkestajien asemaa varmistamalla, että lentoliikenteen harjoittajat noudattavat matkestajien suojaksi lentoliikenteen häiriötilanteissa annettuja säännöksiä (EY) N:o 261/2004 sekä (EY) N:o 2027/97, mutta ottaen kuitenkin nykyistä paremmin huomioon lentoliikenteen harjoittajien taloudelliset voimavarat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

[KOM (2011) 144 lopullinen, valkoinen kirja]
KOM (2011) 174 lopullinen, komission tiedonanto
2011/2150(INI), Euroopan parlamentin päätöslauselma
KOM (2013) 130 lopullinen, asetusehdotus
U 21/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa selvennetään erityisesti asetukseen (EY) N:o 261/2004 sisältyviä tulkinnanvaraisia kysymyksiä. Ehdotuksen myötä matkestajien oikeus muun muassa huolenpitoon ja apuun vahvistuisi, minkä lisäksi liityntälentojen matkestajien oikeusasema selkeytyisi. Toisaalta matkestajilla olisi nykyistä harvemmin oikeus asetuksen mukaisiin vakiorvauksiin lentojen viivästyessä. Myös lentoyhtiön velvollisuutta järjestää matkestajalle majoitus tuhkapilven kaltaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa rajoitettaisiin. Rajoituksia majoituksen järjestämiseen ei kuitenkaan sovellettaisi tiettyihin erityisryhmiin, kuten liikuntarajoitteisiin henkilöihin.

Asetusehdotuksella pyritään myös edistämään matkustajien pääsyä oikeuksiinsa matkatavaroiden tuhoutuessa tai vahingoituessa. Asetukseen (EY) N:o 2027/97 ehdotetaan lisättäväksi erityissäännöksiä lentoliikenteen harjoittajan korvausvastuusta liikuntarajoitteisen henkilön pyörätuoliin tai muuhun liikkumisen apuvälineeseen kohdistuneissa vahingoissa. Ehdotukseen sisältyy myös soittimia koskevia erityissäännöksiä.

Lisäksi pyritään varmistamaan säännösten tehokas noudattaminen ehdottamalla muutoksia valvontaviranomaisia koskeviin säännöksiin sekä eriyttämällä yksittäisten valitusten käsittely säännösten valvonnasta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvostossa alkoi kesäkuussa 2013. Tavoitteena on saavuttaa asetuksesta neuvoston poliittinen yhteisymmärrys Kreikan puheenjohtajuuskaudella.

7. Vaikutukset

Muutettavat asetukset säilyvät perusteiltaan pitkälti ennallaan. Monissa yksityiskohdissa asetusehdotus selkeyttäisi erityisesti asetukseen (EY) N:o 261/2004 sisältyviä tulkinanvaraisia seikkoja ja parantaisi siten matkustajien mahdollisuuksia saada asetuksen mukaiset oikeutensa toteutetuiksi. Asetusehdotus vähentäisi toteutuessaan lentoyhtiöille asetuksesta aiheutuvaa taloudellista rasitetta erityisesti vakiokorvaussäännöksiin ehdotettavien muutosten johdosta. Viranomaisten hallinnosta taakkaa ehdotus lisäisi.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2013

EU/2013/0772

7.13 Matkapakettidirektiivin uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa ja saavuttaa kuluttajansuojan korkea taso ajanmukaistamalla matkapakettidirektiivi (90/314/ETY) ja laajentamalla se kattamaan nykyiset matkapalvelujen yhdistämistavat, erityisesti netin kautta myytävät matkapalvelujen yhdistelmät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 512 lopullinen

U 65/2013 vp

TaVL 38/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotetulla direktiivillä on tarkoitus saattaa matkapaketteja koskeva sääntely ajan tasalle ja vastaamaan verkkokaupan kehittymisen myötä muuttuneita matkailumarkkinoita. Kuluttajansuojaa parannetaan laajentamalla direktiivin soveltamisala koskemaan perinteisten pakettimatkojen lisäksi myös muita matkapalvelujen yhdistelmiä sekä uudistamalla epäselviä ja vanhentuneita säännöksiä.

Ehdotuksella pyritään myös luomaan alalla toimiville elinkeinonharjoittajille tasapuoliset toimintaedellytykset saattamalla erilaisia yhdistettyjä matkapalveluja tarjoavat elinkeinonharjoittajat yhtenäisen sääntelyn alle ja poistamalla rajat ylittävän kaupan lain-säädännöllisiä esteitä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston kuluttajansuoja- ja kuluttajavalistustyöryhmässä aloitettiin syyskuussa 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/471/2013

EU/2013/1308

EU/2013/1306

7.14 Ehdotus uudeksi maksupalveludirektiiviksi (toinen maksupalveludirektiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Uudella maksupalveludirektiivillä saatettaisiin maksupalveluja koskeva EU-tason sääntely, joka ajan tasalle.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 547 lopullinen

U 68/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen säännökset vastaavat suurimmaksi osaksi maksupalveludirektiiviä 2007/64/EY, joka kumottaisiin. Ehdotuksella kuitenkin mm. laajennettaisiin sääntelyn soveltamisalaa nykyisestä, tehostettaisiin maksupalveluntarjoajan tiedonantovelvollisuutta koskevia säännöksiä sekä uudistettaisiin vastuusääntelyä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen säännökset kuuluvat sekä valtiovarainministeriön (valmistelija finanssineuvos Harry Leinonen, p. 02955 30303) että oikeusministeriön toimialaan. Nykyinen maksupalveludirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvalla maksulaitoslailla (297/2010) ja oikeusministeriön toimialaan kuuluvalla maksupalvelulalla (290/2010).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksen 24.7.2013. Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkanee keväällä 2014.

7. Vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 68/2014 vp, erityisesti kohta 4).

8. Muut tiedot

EU/2013/1385

7.15 Korvaus internoinnista seuranneesta vapaudenmenetyksestä

1. Tavoite ja tehtävät

Laaditaan hallituksen esitys laiksi, jonka perusteella voidaan maksaa korvauksia Suomessa toisen maailmansodan jälkeen tehtyjen Saksan ja Unkarin kansalaisten internointien johdosta. Käytännössä laki koskisi tuolloin internoituja lapsia, jotka olivat taustaltaan avioliitoissa suomalaissyntyisten naisten kanssa syntyneitä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Valmisteltavassa laissa säädettäisiin vapaudenmenetyksestä suoritettavasta kertakorvauksesta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50492

5. Taustatietoja

Vuoden 1944 välirauhansopimuksessa Suomi sitoutui internoimaan alueellaan olevat Saksan ja Unkarin kansalaiset. Valtioneuvoston ulkoasiainvaliokunnan lokakuussa 1944 tekemällä päätöksellä Suomen ja Saksan (tai Unkarin) kaksoiskansalaisuuden omanneet aviovaimot ja lapsetkin liitettiin internoitaviin.

Korvauksia puoltavat erityisesti se, että lokakuun 1944 internointipäätöksen tekivät omaehtoisesti suomalaisviranomaiset, sekä internoinnin kohtuuton kesto – maaliskuuhun 1946 saakka, eräiden osalta jopa vuoden 1947 puolelle, vaikka Saksa oli antautunut jo toukokuussa 1945.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa 22.5.2014 lisätalousarvioesityksen yhteydessä.

7. Vaikutukset

Mahdollisia korvauksensaajia on elossa noin 40. Lain taloudellinen vaikutus riippuu siitä, kuinka suuresta kertakorvauksesta laissa säädetään.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2013

OM003:00/2014

8.1 Säätiölainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa säätiölainsäädäntö vastaamaan nykyaikaisen säätiötoiminnan tarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuistion liite

OMML 15/2011 Säätiölain uudistaminen. Lausuntoyhteenveto arviomuistiosta

Asettamispäätös 5.1.2012

Säätiölakityöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös

Säätiöille tarkoitettu kysely säätiökäytännöstä, vastausaika 16.2.–9.3.2012

Frågorna på svenska

Säätiölakityöryhmän hankesuunnitelma

OMSO 47/2012 Säätiölainsäädännön uudistaminen. Selvitys kansallisten säätiöiden säännöistä ja käytännöistä

OMSO 48/2012 Säätiölainsäädännön uudistaminen. Selvitys kansainvälisestä säätiöoikeudesta

Uusi säätiölaki. Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö

Lausuntoyhteenveto säätiölain muutostarvetta koskevasta uudistamistyöryhmän mietinnöstä

3. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja. Työryhmän työn lähtökohtana on arviomuistio 28.6.2010 ja siitä saatu lausuntopalaute. Tärkeimmät uudistustarpeet liittyvät jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteisiin ja epäitsenäisten säätiöiden asemaan, tahdonvaltaisen ja pakottavan sääntelyn suhteeseen, säätiön tarkoituksen hyödyllisyysvaatimuksen tarpeellisuuden arviointiin, liiketoiminnan harjoittamisen sallimiseen nykyistä selkeämmin sekä säätiöiden hallinnon, vastuiden, velkojainsuojan, taloudellisen raportoinnin, varojen sijoittamisen, rekisteröinnin ja valvonnan sääntelyyn. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulu arvioida verolainsäädäntöön, verotukseen tai säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 15.5.2013. Lausuntokierros mietinnöstä päättyi 15.7.2013 (viimeinen lausunto saatiin 19.8.2013). Tiivistelmä lausunnoista julkaistiin 20.9.2013. Hallituksen esitys uudeksi säätiölaiksi annetaan eduskunnan käsiteltäväksi keväätistuntokaudella 2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Työryhmää varten on laadittu selvityksiä säätiökäytännöstä. Työryhmä arvioi ehdotustensa vaikutukset. Vaikutusten arviointia täydennetään hallituksen esityksen laatimisen yhteydessä.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.2 Henkilöyhtiölain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on arviomuistio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (henkilöyhtiölaki) muutostarpeesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arvio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muutostarpeesta
Henkilöyhtiölain muuttaminen. Lausuntoyhteenveto avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muutostarpeesta

3. Keskeinen sisältö

Arvioidaan henkilöyhtiölain muutostarpeita muun muassa yhtiön syntyedellytyksiä, yhtiökauden pituutta, yhtiön purkamista, yhtiöosuuden lunastamista ja toimivaltaista tuomioistuinta koskevien säännösten osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Suomen pääomasijoitusyhdistys ry ehdotti 25.5.2011 oikeusministeriölle henkilöyhtiölain muuttamisesta pääomasijoitustoiminnan tarpeiden huomioon ottamiseksi.

6. Aikataulu

Arviomuistiosta ja muusta mahdollisesta muutostarpeesta järjestettiin laaja lausunto- kierros vuonna 2013. Jatkovalmistelusta päätetään keväällä 2014.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/42/2012

8.3 Yhdistyslain muutostarpeen selvittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida verkossa harjoitettavan yhdistystoiminnan sääntelytarve.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Yhdistyslakiopas 30.09.2010

Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

Lausuntoyhteenvedo Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksestä saadusta palautteesta (OMML 44/2011)

3. Keskeinen sisältö

Yhdistyslain tarkistamista koskeneessa oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (OMTR 2008:3) ehdotettiin, että kokonaan verkossa toimivan yhdistyksen, yhdistysten sulautumisen, liiton jäsenyhdistyksen jäsenen äänioikeus liiton puheenjohtajan vaalissa ja muulla kuin kotimaisella kielellä toimivan yhdistyksen sallimiseen liittyvä sääntelytarve selvitetään. Yhdistystoiminnan harjoittamista verkossa on arvioitu oikeusministeriön toimeksiannosta Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011).

4. Organisointi

Valmistelija:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Verkkovaikuttaminen 2010-luvulla -selvityksestä annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2011

OM022:00/2011

8.4 EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnointijärjestelmän uudistamista koskeva komission toimintasuunnitelma

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää EU:n yhtiöoikeuden kehittämistarpeita, jotka liittyvät globalisaatioon, rahoituskriisiin ja muiden olosuhteiden muutoksiin voimassa olevien, vuosina 1968–2007 annettujen EU:n yhtiöoikeudellisten säännösten antamisen jälkeen.

Komissio antoi 12.12.2012 EU:n yhtiöoikeuden ja yritysten hallinnointijärjestelmän uudistamista koskevan toimintasuunnitelman.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission asiantuntijaryhmän raportti 5.4.2011

Lausuntopyyntö 1.9.2011

Oikeusministeriön lausunto

Komission konsultaatio 20.2.–14.5.2012 EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta

E 69/2012 vp valtioneuvoston selvitys EU:n yhtiöoikeuden kokonaisuudistuksesta ja komission EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuutta koskevasta konsultaatiosta 8.6.2012

Oikeusministeriön lausunto 24.5.2012

Suomen vastaus komission konsultaatioon (sisältää liitteen)

Komission tiedonanto 12.12.2012 eurooppalaista yhtiöoikeutta ja yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaksi toimintasuunnitelmaksi (COM(2012) 740/2 - http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_en.htm)

3. Keskeinen sisältö

Komission toimintasuunnitelmassa on seuraavat yhtiö-, kirjanpito-, tilintarkastus- ja arvopaperilainsäädännön alaan kuuluvat hankkeet:

- hallitusten kokoonpanon monipuolisuutta edistävien yhtiöiden toimintaperiaatteiden ja riskienhallintajärjestelyiden julkistaminen (tilinpäätösdirektiivin muutosehdotus 2013)
- Listayhtiöiden omistustietojen läpinäkyvyyden parantaminen (arvopaperilainsäädännön alaan kuuluva ehdotus 2013)
- Parannetaan yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevien raporttien laatua sekä erityisesti hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevista säännöstöistä poikkeavien julkisesti noteerattujen yritysten antamien selitysten laatua (mahdollisesti muu kuin lainsäädäntöaloite 2014)
- Julkistetaan yhteisösjoitajien äänestys- ja sitoutumiskäytännöt sekä äänestystiedot (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutos-ehdotus 2014)
- Lisätään hallinto- tai valvontaelinten jäsenten palkka- ja palkkiokäytäntöjen sekä yksittäisten palkkioiden avoimuutta sekä myönnetään osakkeenomistajille oikeus äänestää palkka- ja palkkiokäytännöistä (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2014).
- Parannetaan osakkeenomistajien toteuttamaa lähipiirin liiketoimien valvontaa (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2014)
- Parannetaan valtakirjoja koskevien neuvontapalvelujen tarjoajiin sovellettavia, avoimuutta ja eturistiriitoja koskevia kehyksiä (mahdollisesti osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin muutosehdotus 2014)
- Tehdään tiivistä yhteistyötä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja EAMV:n kanssa, jotta saadaan laadittua ohjeet, joilla lisätään oikeusvarmuutta hallinnointi- ja ohjausjärjestelmään liittyviä asioita koskevan sijoittajien yhteistyön ja yhteistoimintaa koskevien sääntöjen välisessä suhteessa (ohjeet 2013).
- Lisätään tietämystä eurooppayhtiön (SE) säännöistä (myös henkilöstöedustuksesta) ja mahdollisesti eurooppaosuuskunnan (SCE) säännöistä (tiedotuskampanja 2013).

- Komissio jatkaa yksityistä eurooppayhtiötä koskevan ehdotuksen seuranta-toimia, jotta pk-yritysten rajatylittäviä mahdollisuuksia voidaan parantaa (SPE-asetusehdotus poistettu 2013, konsultaatio yhdenosakkaan yhtiöstä kesällä 2013)
- Määritetään työntekijöiden osakkeenomistuksen esteet jäsenvaltioissa (tutkitaan)
- Rekisteröidyn toimipaikan siirtämistä jäsenvaltiosta toiseen (avoin kuuleminen 14.1.–16.4.2013, mahdollinen aloite)
- Tarkistetaan rajatylittäviä sulautumisia koskevia sääntöjä ja rajatylittäviä jakautumisia koskevat säännöt (tutkimus 2013, mahdollisesti rajatylittäviä sulautumisia koskevan direktiivin tarkistaminen)
- Kodifoidaan keskeiset yhtiöoikeusdirektiivit (mahdollisesti direktiiviehdotus 2014)
- Parannetaan konserneja koskevaa tiedotusta ja ryhmän edun käsitteen tunnistamista (tarkemmin määriteltävä aloite, 2014).

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Komission selvitystyöryhmä antoi 5.4.2011 raportin EU:n yhtiöoikeuden kehittämisestä. Raportin suosituksia koskevat Suomen kommentit toimitettiin komissiolle 23.9.2011 laajan kansallisen lausuntokierroksen jälkeen. Komission avoin konsultaatio EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta alkoi 20.2. ja päättyi 14.5.2012. Oikeusministeriö on vastannut konsultaatioon.

6. Aikataulu

Komissio julkisti toimintasuunnitelman 12.12.2012. Toimintasuunnitelman mukaisten hankkeiden tarkemmat aikataulutiedot on mainittu edellä 3. kohdassa. Komission avoin kuuleminen yhtiön rekisteröidyn kotipaikan siirron sääntelytarpeesta päättyi 16.4.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/472/2011

8.5 Eurooppalainen säätiöasetus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on asetus eurooppalaisesta säätiöstä, joka olisi uusi eurooppalainen oikeushenkilömuoto säätiötoimintaa varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus

Ehdotus 8.2.2012 asetukseksi eurooppalaisesta säätiöstä ja vaikutusarvio

U 27/2012 vp valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta säätiöstä (FE) 19.4.2012

3. Keskeinen sisältö

Uusi eurooppalainen säätiömuoto, jota tulisi jäsenvaltioissa kohdella kuten kansallista säätiötä. Asetuksessa säädetään säätiön yleishyödyllisyydestä kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa ja siitä, että säätiötä valvoo sen rekisteröintivaltion viranomainen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Huhtikuussa 2012 komission asetusehdotuksen käsittely alkoi neuvoston yhtiöoikeustyöryhmässä, jossa suurinta huomiota sai eurooppalaisen säätiön verovapaus ja sen edellytysten valvonta. Ehdotuksen käsittely jatkuu neuvostossa kevätkaudella 2014 sellaisen kompromissiehdotuksen pohjalta, josta on poistettu verosäännökset.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2009

EU/2009/0885

8.6 Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt -direktiivi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksella pyritään edistämään sukupuolten välistä tasapainoa talouselämän päätöksenteossa ja hyödyntämään täysimääräisesti tarjolla olevien ehdokkaiden lahjakkuusvarantoa sukupuolten edustuksen tasapainottamiseksi yritysten hallituksissa ja hallintoneuvostoissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä ((KOM(2012) 614 Lopullinen)
Yhteenveto 15.1.2013 järjestetystä kuulemisesta ja lausuntopalautteesta
U 81/2012

3. Keskeinen sisältö

Komissio ehdottaa, että EU:n alueella säännellyillä markkinoilla noteeratun yhtiön (listayhtiö) muut kuin toimivaan johtoon kuuluvat hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet on valittava jäsen ehdokkaiden keskinäisen pätevyysarvioinnin perusteella, jos listayhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä on laskutavasta riippuen alle 33,3–40 prosenttia hallintoelimessä aliedustettua sukupuolta (kiintiötavoite). Pätevyysarvioinnissa käytettäisiin yksiselitteisiä, ennalta määriteltyjä ja neutraaleja valintaperusteita ja arviointi pitäisi ottaa käyttöön direktiivin tullessa voimaan, mikä tapahtunee aikaisintaan vuonna 2015. Tavoitteena on, että kiintiötavoite saavutetaan viimeistään 1.1.2020 tai, jos listayhtiö on valtion tai muun julkisyhteisön määräysvallassa, viimeistään 1.1.2018. Lisäksi ehdotetaan listayhtiölle velvollisuutta laatia suunnitelma toimivaan johtoon kuuluvien hallintoelimen jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamiseksi ja velvollisuutta ilmoittaa valvontaviranomaiselle ja julkistaa suunnitelman toteuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja mahdollinen täyttämättä jättäminen.

Direktiivi olisi määräaikaikainen ja sen voimassaolo päättyisi 31.12.2028.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö järjesti 15.1.2013 laajan kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen, joiden yhteenveto on edellä 2 kohdassa.

6. Aikataulu

U-kirjelmä annettiin eduskunnalle tammikuussa 2013. Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaaliasiain työryhmässä 1.2.2013 lähtien. Käsittely jatkuu kevätkaudella 2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2012

EU/2012/1672

9 ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämisestä ja panttaamisesta velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleis-sopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen sekä lentokalustoa ja rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevien pöytäkirjojen allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

U 3/2003 vp

U 48/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi 1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU allekirjoitti pöytäkirjan joulukuussa 2009. Komissio on 11.6.2013 tehnyt neuvostolle ehdotuksen pöytäkirjan hyväksymisestä EU:n puolesta.

Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja, jonka valmisteluun Suomi ei osallistunut, hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 2012, mutta EU:n tulo pöytäkirjan osapuoleksi vaikuttaa tällä hetkellä epätodennäköiseltä. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan samoin kuin laivoja ja muuta merikalustoa koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 Sähköinen kiinteistön kauppa ja panttaus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamisen edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 2.2.2010

Lausuntotiivistelmä 23.8.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)
Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamis-
menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

EV 243/2010 vp

Lait 96–99/2011

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kir-
jaamismenettelyä koskevan lainsäädännön voimaantulosta sekä eräksi siihen liittyviksi
laeiksi (HE 43/2013)

LaVM 10/2013 vp

EV 76/2013 vp

Lait 622–625/2013

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren on lisätty säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kir-
jaamishakemus voidaan tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsitellään kirjaa-
misviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädetään
laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maa-
kaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Maakaaren alkuperäisten säännösten
mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös
kirjaamishakemukset on tähän saakka tehty kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten
esteiden poistamisen lisäksi monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Lait maakaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu 4.2.2011. Tuolloin
on säädetty, että lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla, kun uudistuksen edel-
lyttämät asiointijärjestelmät valmistuvat. Lainsäädännön voimaantulosta 23.8.2013 an-
netun lain mukaan uudet säännökset tulevat voimaan ja asiointijärjestelmät otetaan pää-
osin käyttöön 1.11.2013. Joihinkin kiinteistön luovutuksiin ja kiinnityshakemuksiin uu-
sia säännöksiä sovelletaan 1.3.2015 lukien.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaa kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka on nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentävät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentää viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella on merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.4 Vesilain käyttöoikeussäntelyn uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa vesilain (587/2011) käyttöoikeussäntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen pääasiallisena tavoitteena on valmistella vesilain käyttöoikeussäntelyn uudistamiseksi tarpeelliset säännösehdotukset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Vesilainsäädännön kokonaisuudistuksessa vesitaloushankkeiden toteuttamiseksi tarpeellisten käyttöoikeuksien perustamista koskeva säntely pysytettiin ennallaan. Eduskunta liitti vesilain hyväksyessään vastaukseensa lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin eräistä vesien käyttämisistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) kumoamiseksi. Tämä edellyttää vesilain käyttöoikeussäntelyn uudistamista.

6. Aikataulu

Hankkeen käynnistämisestä päätetään myöhemmin. Asiaa koskeva hallituksen esitys tulee antaa eduskunnalle viimeistään vuonna 2017.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeella saattaa olla vaikutuksia eräiden vesitaloushankkeiden toteuttamiseen.

8. Muut tiedot

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 Velkajärjestelylain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 6.11.2012

Aikaisemman työryhmän mietintö (Velkajärjestelyn uudistaminen, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011)

Lausuntotiivistelmä (Velkajärjestelyn uudistaminen, Lausuntotiivistelmä, Mietintöjä ja lausuntoja 41/2012)

Työryhmän mietintö (Velkajärjestelylain tarkistaminen, Mietintöjä ja lausuntoja 59/2013)

3. Keskeinen sisältö

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että velkajärjestelyn käyttö lisääntyisi ja menettely yksinkertaistuisi. Yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn parannetaan ja mahdollistetaan yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestely velkajärjestelyssä. Talous- ja velkaneuvonnassa avustettaisiin myös yrittäjävelallisia. Velkajärjestelyn edellytyksiä koskevia säännöksiä on tarkoitus muuttaa niin, että työttömien ja erityisesti työttömien nuorten pääsy velkajärjestelyyn nopeutuu. Lisäsuoritusvelvollisuutta koskevia säännöksiä tarkistetaan. Menettelyä tuomioistuimessa yksinkertaistetaan ja siirrytään pääsääntöisesti sähköpostitse tapahtuviin tiedoksiantoihin. Lisäksi tavoitteena on, että velan vanhentumisesta annettuun lakiin otetaan säännökset eräpäivästä laskettavasta saatavan lopullisesta vanhentumisesta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Aalto, Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan velkajärjestelyn ongelmakoh-
tia selvitetään muun muassa oman asunnon suojaamisen ja maksuohjelman aikaiseen
tulonhankintaan kannustamisen osalta sekä selvitetään yrittäjän velkajärjestelytilantei-
siin liittyviä ongelmia.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

7. Vaikutukset

Hankkeen odotetaan poistavan ongelmakohtia velallisten palaamisessa yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi sekä edesauttavan velallisten kannustamisessa tulonhankintaan maksuohjelman aikana. Yrittäjien aseman velkajärjestelyssä odotetaan parantuvan. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2012
OM038:00/2012
[OM 15/41/2009
OM041:00/2009]

10.2 Maksukyvyttömyysasetuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen tavoitteena on parantaa sen toimivuutta tehostamalla menettelyjen hallinnointia ja mahdollistamalla elinkelpoisten yritysten tervehdyttäminen rajat ylittävissä tilanteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission asetusehdotus maksukyvyttömyysmenettelyistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 muuttamisesta (KOM (2012) 744 lopullinen)
U 1/2013

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä menettelyjen koordinoinnista. Komission ehdotuksista keskeisimpiä ovat soveltamisalan laajentaminen kattamaan eri jäsenvaltioiden yrityssaneerausmenettelyt sekä yksityishenkilöihin sovellettavat maksukyvyttömyysmenettelyt, toimivaltasäännön ”pääntressien keskus” täsmentäminen, eräät muutokset paikallisiin maksukyvyttömyysmenettelyihin, yhteistyövelvoitteiden lisääminen ja jäsenvaltioiden velvoittaminen perustamaan maksukyvyttömyysrekisteri, joka on saatavilla internetissä ilmaiseksi.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Mari Aalto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Taustatietoja

Asetusta on sovellettu 31.5.2002 lukien. Asetuksen mukaan komission tulee esittää kymmenen vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta kertomus sen soveltamisesta ja ehdottaa tarvittaessa asetuksen mukauttamista. Komissio antoi 12.12.2012 samanaikaisesti asetuksen muuttamishdotuksen kanssa kertomuksen asetuksen soveltamisesta (KOM (2012) 743 lopullinen) sekä tiedonannon uudesta eurooppalaisesta lähestymistavasta yritystoiminnan epäonnistumiseen ja maksukyvyttömyyteen (KOM (2012) 742 lopullinen).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksen 12.12.2012. Ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston yksityisoikeudellisen yhteistyön työryhmässä helmikuussa 2013.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella tehostetaan ja selkeytetään rajat ylittäviä maksukyvyttömyysmenettelyjä ja pyritään turvaamaan mahdollisuudet elinkelpoisten yritysten tervehdyttämiselle sekä poistetaan esteitä velkavastuusta vapautettujen yksityishenkilöiden vapaalle liikkuvuudelle.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2012

EU/2012/1789

10.3 Ehdotus EU:n direktiiviksi sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 20.10.2011 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 654 lopullinen (alkuperäinen direktiiviehdotus)

KOM(2012) 420 lopullinen (direktiiviehdotuksen muutos)

U 58/2011 vp.

LaVL 1/2012 vp.

TaVL 1/2012 vp.

U-jatkokirjeet (1.) OM2012-00253, OM2012-00254,(2.) OM2013-00448, OM2013-00449

LaVL 11/2012 vp.

LaVL 27/2013 vp.

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettu direktiivi sisältää säännökset sellaisista sisäpiirikaupoista, sisäpiirintiedon ilmaisemisesta ja markkinoiden manipuloinnista, jotka tulisi katsoa rikoksiksi. Direktiivin kanssa samana päivänä on annettu sisäpiirikauppoja ja markkinoiden manipulointia koskeva asetusehdotus (markkinoiden väärinkäyttö) KOM 651 lopullinen. Direktiivissä ehdotettujen kriminalisointien sisältö määrittyy osin kantasäätelynä toimivan asetusehdotuksen määritelmien kautta ja asetus toimiikin kantasäätelynä direktiiviehdotukselle, jonka tarkoituksena on kattaa säännökset vakavimpien markkinoiden väärinkäyttöä koskevien tekojen osalta.

Komissio on 25.7.2012 tehnyt muutetun ehdotuksen, jolla alkuperäisen direktiiviehdotuksen soveltamisalaan on sisällytetty lainoissa ja monissa rahoitusvälineissä käytettävät viitekorot.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jukka Lindstedt, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50492

Mikko Monto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Direktiivin kantasäätelynä toimiva asetusehdotus kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleinen lähestymistapa OSA-neuvostossa 6.-7.12.2012. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ensimmäisen lukemisen sovun saavuttamiseksi ovat käytännössä valmiit. Tekninen viimeistely on vielä kesken eikä direktiiviä ole lopullisesti hyväksytty. Neuvottelut ovat sidoksissa mm. kantasäätelynä toimivaan markkinoiden väärinkäyttöä koskevaan asetukseen.

7. Vaikutukset

Direktiivillä lähennettäisiin jäsenvaltioiden lainsäädäntöä edellyttämällä jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi vakavimmat markkinoiden väärinkäyttöä koskevat teot liittyen sisäpiirikauppoihin ja markkinoiden vääristämiseen.

8. Muut tiedot

OM 8/481/2011

EU/2011/1758

11 RIKOSOIKEUS

11.1 Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 11.7.2012 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2012) 363

U 57/2012 vp, jatkokirje 16.5.2013

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Direktiiviehdotuksella yleissopimus ja sen pöytäkirjat muutetaan Lissabonin sopimuksen mukaiseksi direktiiviksi. Direktiiviehdotus sisältää säännökset unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvasta petoksesta sekä petokseen liittyvistä muista unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavista rikoksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Lauri, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50151

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotuksella korvataan komission 23.5.2001 antama direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta [KOM(2001) 272 lopullinen].

Direktiiviehdotuksen taustalla on komission tiedonanto Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta rikosoikeuden ja hallinnollisten tutkimusten avulla [KOM(2011) 293 lopullinen].

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely aloitettiin syksyllä 2012. Neuvoston yleisnäkemykset hyväksyttiin 6.6.2013. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa eivät vielä ole alkaneet.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on vahvistaa EU:n taloudellisten etujen suojaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.2 Oikeusministeriön hallinnonalan ihmiskauppalainsäädännön tarkastelu

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella tiettyjä oikeusministeriön vastuualueelle kuuluvia ihmiskauppaa koskevia, pääosin lainsäädännöllisiä kysymyksiä, ja tehdä niitä koskevat ehdotukset. Työryhmän ehdotuksen pohjalta laaditaan virkatyönä hallituksen esitys.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Taustamuistio ”Ihmiskauppalainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja muutosten valmistelu oikeusministeriön hallinnonallalla” 5.9.2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

Ihmiskauppatyöryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 63/2012)

Lausuntotiivistelmä (Mietintöjä ja lausuntoja 3/2013)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävät olivat seuraavat:

1. Ihmiskaupakriminalisoinnin (rikoslain 25 luvun 3 §) tarkastelu direktiivin 2011/36/EU valossa ja tarvittavien muutosten valmistelu.
2. Ihmiskaupan ja parituksen välistä rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu.
3. Parituksen kohteena olevan henkilön asianomistajuuteen liittyvien kysymysten tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
4. Ihmiskaupan uhrin suostumuksen oikeudellisen merkityksen tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
5. Ihmiskaupan ja kiskonnantapaisen työsyryjinnän rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten

- valmistelu oheisseuraamukset (oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto) mukaan lukien.
6. Pakkotyön käsitteen ja aseman tarkastelu ihmiskauppa­kontekstissa (käytäntö ja lainsäädäntö).
 7. Ihmiskaupan uhrien ja heidän läheistensä, todistajien sekä muiden ihmiskaupparikosten käsittelyyn osallistuvien henkilöiden suojeluun liittyvien käytäntöjen tarkastelu sekä käytäntöjä koskevien tarvittavien kehittämishdotusten valmistelu.

4. Organisointi

Valmistelija

Salonen, Mirja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Työryhmän asettamisen taustalla olivat erityisesti kansallisen ihmiskaupparaportoinnin kertomus sekä sen johdosta annetut eduskunnan lausumat, ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ohjausryhmän loppuraportti sekä ihmiskaupakriminalisoinnin osalta direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta. Ihmiskauppalainsäädännön kehittämiseen on kiinnitetty huomiota myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa.

Työryhmä ehdotti lainsäädäntömuutoksia, joiden perusteella ihmiskaupparangaistussäännös paremmin vastaisi kansainvälisiä kriminalisointivelvoitteita ja jotka selventäisivät rajanvetoa ihmiskaupparikosten ja muiden rikosten välillä. Lisäksi työryhmä ehdotti muutoksia, jotka edistävät avustajan ja tukihenkilön määräämistä parituksen kohteelle. Lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto liitettäisiin kiskonnantapaiseen työsyryntään.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 21.11.2011–28.9.2012. Työryhmän mietintö oli 14.12.2012 päättyneellä lausuntokierroksella. Mietinnön ja lausuntopalautteen pohjalta laadittava hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkuvuodesta 2014.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla edistetään rikosvastuun asianmukaista kohdentumista niin, että rangaistus tuomitaan teon vakavuuden, vahingollisuuden ja vaarallisuuden mukaisesti ja parannetaan parituksen kohteen asemaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2011

OM031:00/2011

11.3 EU:n direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on torjua lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa sekä lapsipornografiaa. Direktiivi korvaa aiemman aihepiiriä koskevan neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta (KOM(2010)94 lopullinen)

U 15/2010 vp

LaVL 10/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/93/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

Arviomuistioluonnos direktiivin edellyttämistä lainsäädäntömuutoksista ja muista toimista 15.7.2013

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti uudessa direktiivissä on kysymys lasten seksuaalista riistoa koskevan puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäätöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu lasten seksuaalista riistoa ja lapsipornografiaa koskevaan aiempaan puitepäätökseen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 201). Kyseinen yleissopimus on tullut Suomessa voimaan 1.10.2011.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 13.12.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet oli saatettava

jäsenvaltioissa voimaan 18.12.2013 mennessä. Komissiolle on lähetetty ennen täytönpanoajan umpeutumista osittainen notifikaatioilmoitus, jota täydennetään kun direktiivin edellyttämät rikostaustan selvittämiseen liittyvät uudet lait on vahvistettu.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja riistoon sekä lapsipornografiaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan tällaisten rikosten uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0834
OM 4/481/2010

11.4 Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on laatia yleissopimus ihmisten elinten laittomasta kaupasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimusluonnos PC-TO (2011) 1 sekä CDPC:n 7.12.2012 hyväksymä sopimusluonnos (<http://www.coe.int/PC-TO>)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimusluonnos sisältää määräyksiä elinkauppaan liittyvistä kriminalisoinneista, rikosten tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, elinkaupan uhrien auttamisesta ja suojelemisesta sekä laittoman elinkaupan ehkäisemisestä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50440

Yleissopimusta koskevaan kansalliseen valmisteluun osallistuu oikeusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin Strasbourgissa joulukuussa 2011. Euroopan neuvoston rikosoikeudellinen johtokomitea (CDPC) hyväksyi sopimusluonnoksen joulukuussa 2012 järjestetyssä kokouksessaan. Lopullisesti sopimuksen hyväksyy Euroopan neuvoston ministerikomitea.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään ehkäisemään laitonta elinkauppaa, edistämään elinkauppaan syyllistyvien vastuuseen saattamista ja auttamaan elinkaupan uhreja.

8. Muut tiedot

OM 5/849/2012

11.5 Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimus muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemisen ja terrorismin rahoittamisen osalta. Vuoden 1990 yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksiköiden (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siinä on uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin Euroopan Neuvoston työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen toukokuussa 2005 ja se on tullut kansainvälisesti voimaan toukokuussa 2008. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen joulukuussa 2005.

Myös EU on allekirjoittanut sopimuksen vuonna 2009, mutta unionissa ei ole tehty päätöksiä sopimukseen sitoutumisesta. Tarkoituksenmukaista on, että Suomessa aloitetaan sopimuksen hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen valmistelu aikaisintaan, kun on saatu ehdotus päätöksestä unionin sitoutumisesta yleissopimukseen.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.6 Ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50244

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säätää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot
OM 30/41/2003
OM034:00/2003

11.7 Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen
U 39/2005 vp
KOM(2006) 168 lopullinen
U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosohyödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelija
Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien

noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäättöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen, mutta aikataulusta ei ole tietoa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämis seuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.8 Tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä koskevan EU:n direktiivin kansalliset täytäntöönpanotoimet

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän jonka tehtävänä on valmistella ehdotus tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä ja neuvoston puitepäättöksen 2005/222/YOS korvaamista koskevan direktiivin 2013/40/EU kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon. Tehtävässä työssä on otettava myös huomioon identiteettivarkautta koskeva arviomuistio ja siitä saatu lausuntopalaute siltä osin kuin se koskee kysymyksessä olevaa oikeusministeriön toimialaan kuuluvaa rikoslainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäättöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

U-jatkokirje, OM2011-00165, OM2011-00166

U-jatkokirje, OM2012-0157, OM2012-0158

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

HaVL 2/2011 vp

LaVL 4/2011 vp

LaVP 27/2012 vp

EU:n direktiivi 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta.

Identiteettivarkautta koskeva oikeusministeriön arviomuistio 15.3.2013 (OM 4/41/2013)

Lausuntotiivistelmä identiteettivarkautta koskevasta arviomuistiosta (Mietintöjä ja lausuntoja 47/2013).

3. Keskeinen sisältö

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto hyväksyivät 12 päivänä elokuuta 2013 direktiivin 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta.

Direktiivin tavoitteena on lähentää tietojärjestelmiin kohdistuvia hyökkäyksiä koskevia jäsenvaltioiden rikosoikeudellisia säännöksiä ja parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä.

Direktiivissä on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämistä sen tilalle. Direktiivi sisältää nykyisen puitepäätöksen vastaavat säännökset pääosin sellaisenaan. Direktiiviin lisättäisiin myös eräitä kriminalisointivelvoitteita, joita vastaavat ovat Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevassa yleissopimuksessa (SopS 60/2007). Lisäksi direktiivissä on uusia säännöksiä, joiden tarkoituksena on muun muassa puuttua uusiin uhkakuviin kuten laajamittaisiin tietoverkkohyökkäyksiin niin sanottuja bot-verkkoja käyttämällä ja tietoverkkorikoksen yhteydessä tapahtuvaan henkilöllisyyden väärinkäyttöön.

4. Organisointi

Valmistelija:

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Mikko Monto, oikeusministeriö

Monton varajäsen, erityisasiantuntija Ville Hinkkanen, oikeusministeriö

poliisitarkastaja Antti Simanainen, sisäasiainministeriö

neuvotteleva virkamies Elina Thorström, liikenne- ja viestintäministeriö

ylitarkastaja Heikki Partanen, tietosuojavaltuutetun toimisto

asianajaja Eija Warma, Suomen Asianajajaliitto

ylitarkastaja Kukka-Maaria Kankaala, valtakunnansyyttäjänvirasto

Monto toimii myös työryhmän sihteerinä sekä varapuheenjohtajana

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Hankkeella on liityntä myös hallitusohjelmassa olevaan kirjaukseen: ”Tietoverkkorikol-lisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Turvataan keinot torjua identiteettivarkaudet kaikissa tapauksissa.”

Hankkeeseen liittyy myös oikeusministeriössä laadittu identiteettivarkautta koskeva ar-viомуistio (OM 4/41/2013) joka on ollut lausuntokierroksella.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.10.2013–30.4.2014.

Direktiivin edellyttämät kansalliset täytäntöönpanotoimet on tehtävä viimeistään 4.9.2015.

7. Vaikutukset

Direktiivillä pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Direktii-villä

pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2013

OM017:00/2013

11.9 Sananvapausrikokset, vainoaminen ja häirintäkäyttäytyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena oli arvioida sananvapausrikosten tarkistustarpeita, vainoamisen kri-minalisoinnin tarvetta sekä viestintäteknologian avulla tapahtuvan ja muun häirintäkät-ytymisen aiheuttamia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkistustarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577/2007
Towards decriminalisation of defamation (sananvapauserikokset)

EV 94/2009 vp (viestintävälineillä tapahtuva häirintä)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) (vainoaminen)

Työryhmän asettamispäätös 30.9.2011

Mietintö ”Sananvapauserikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 24/2012)

Lausuntotivistelmä (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 49/2012)

HE 19/2013 vp

LaVM 11/2013 vp

PeVL 16/2013 vp

HE 19/2013 vp

EV 93/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikoslain yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevaan 24 lukuun lisättiin uusi viestintärauhan rikkomista koskeva rangaistussäännös. Viestintärauhan rikkomiseen syyllistyisi se, joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää viestejä tai soittaa toiselle siten, että teko on omiaan aiheuttamaan tälle huomattavaa häiriötä tai haittaa. Ilkivaltarikoksen tunnusmerkistöä tarkistettiin.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön huomioon ottamiseksi yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä ja kunnianloukkausta koskeviin rangaistussäännöksiin tehtiin tarkistuksia.

Vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevaa rikoslain 25 lukua täydennettiin uudella vainoamista koskevalla rangaistussäännöksellä. Vainoamiseen syyllistyisi se, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla oideudettomasti vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöön tehtiin esityksen aiheuttamat lähinnä teknisluonteiset muutokset.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelu:

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on antanut toistakymmentä tuomiota, joissa Suomen on yksityiselämän suojaa ja kunnianloukkausta koskevissa asioissa katsottu rikkoneen EIS 10 artiklaa. Suomalaiset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään painottaneet yksityiselämän ja kunnian suojaa, kun taas EIT on painottanut enemmän sananvapautta. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmasaan 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation kehottanut jäsenvaltioita

muun muassa poistamaan kunnianloukkausta koskevista rangaistussäännöksistään vankeusrangaistuksen uhan.

RL 24:1:n mukaiseen kotirauhan rikkomiseen voi syyllistyä muun muassa häiritsemällä toisen kotirauhaa soittamalla oikeudettomasti puheluita. Lailla 685/2009 säännökseen lisättiin tekotapana kotirauhan häiritseminen lähettämällä matkapuhelimeen viestejä. Hyväksyessään mainitun matkapuhelinviestejä koskevan rikoslain muutoksen eduskunta edellytti lakivaliokunnan mietinnön pohjalta, että tehdään kokonaisvaltainen selvitys oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin (EV 94/2009 vp, LaVM 10/2009 vp s. 2-3).

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) 34 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, kriminalisoidaan. Artikla 78 mahdollistaa poikkeamisen velvoitteesta. Menettelystä on käytetty nimitystä stalking, Suomessa ahdistelu, häirintä tai vainoaminen. Suomi on allekirjoittanut hyväksymisvaraamin sopimuksen 11.5.2011.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 20.3.2013 (HE 19/2013 vp). Uudet säännökset ovat tulleet voimaan 1.1.2014.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy osin kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeuden alueella (sananvapausrikkokset, vainoaminen). Tavoitteena on sananvapauden turvaaminen (sananvapausrikkokset) ja häirintäkäyttäytymisen kohteeksi joutuneen aseman parantaminen (viestintärauha ja vainoaminen).

8. Muut tiedot

OM 16/41/2011

OM025:00/2011

11.10 Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on ollut pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esitys vakavimpien rikosten valmistelun kriminalisoinnista. Vakavilla rikoksilla tarkoitettiin tässä yhteydessä henkirikoksia, törkeää pahoinpitelyä ja törkeää ryöstöä. Säännökset sijoitettaisiin rikoslain erityiseen osaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio ”Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi” (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011)

Työryhmän asettamispäätös 3.10.2011

Mietintö ”Ehdotus eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoinnista” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 15/2012)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 35/2012)

Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoinnista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 141/2012 vp)

LaVM 8/2013 vp

HaVL 2/2013 vp

EV 61/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Rikoslakiin lisättiin säännökset eräiden törkeimpien rikosten valmistelun rangaistavuudesta. Rangaistavaksi säädettiin henkirikosten, törkeän pahoinpitelyn, panttivangin ottamisen ja törkeän ryöstön valmistelu mukaan lukien niiden tekemisestä sopiminen. Tunnusmerkistötekijöistä säädettiin mahdollisimman tarkkarajaisesti laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa muutettiin siten, että valmistelurikosten uhrin oikeudet turvataan. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöä muutettiin siten, että poliisilla on asianmukaiset keinot mainittujen valmistelurikosten tutkinnaissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä rikosten valmistelusta, mutta rikoslaisissa on noin 20 erityissäännöstä valmistelurikoksista tai tiettyjen valmistelutoimien rangaistavuudesta. Säännökset perustuvat usein kansainvälisten sopimusten edellyttämien erittäin vakavia rikoksia koskevien veloitteiden täyttämiseen.

6. Aikataulu

Lainsäädäntö tuli voimaan 1.8.2013. Uutta pakkokeinolakia (806/2011) koskeva muutos tuli kuitenkin voimaan 1.1.2014.

7. Vaikutukset

Sääntelyn avulla tehostetaan vakavimpien rikosten torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2011

OM027:00/2011

11.11 Laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rangaistussäännöksen tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rikoslain säännöksen muuttamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön kirje 15.6.2012 jäsenen nimeämiseksi asetettavaan työryhmään

Työryhmän asettamispäätös 14.8.2012

Laittoman maahantulon järjestäminen. Rangaistussäännöksen tarkistaminen (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 13/2013)

HE 164/2013 vp eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun 7 ja 8 §:n ja rajavartiolain 72 §:n muuttamisesta

LaVM 18/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Laittoman maahantulon järjestäminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 8 §:ssä. Laittoman maahantulon järjestämisestä tuomitaan muun muassa se, joka tuo tai yrittää tuoda Suomeen tai Suomen kautta muuhun maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole maahantuloon vaadittavaa passia, muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulupaa. Rikos edellyttää tahallisuutta.

Laittoman maahantulon järjestämisenä säädettäisiin rangaistavaksi myös se, että maahan tuodaan ulkomaalainen, jonka maahantuloon vaadittava matkustusasiakirja, viisumi, oleskelulupa tai matkustusasiakirjaan rinnastettava muu asiakirja olisi saatu viranomaiselta asiakirjan myöntämisen kannalta merkityksellisen totuudenvastaisen tai harhaanjohtavan tiedon avulla, lahjomalla viranomaisen tai virkamiehen väkivaltaisella vastustamisella.

Laittoman maahantulon järjestämistä koskevaa niin sanottua rajoitussäännöstä ehdotetaan selvennettäväksi niin, että siinä säädettäisiin millaiset tekijän vaikuttimet olisi erityisesti otettava rankaisemattomuuteen johtavassa teon hyväksyttävyyttä koskevassa kokonaisarviossa huomioon. Huomioon otettaisiin erityisesti tekijän humanitaariset tai läheisiin perhesuhteisiin liittyvät vaikuttimet.

Valtionrajarikossäännöksessä oleva viittaus kumottuun rajavyöhykelakiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi rajavartiolakiin ja sen rajavyöhykkeellä kiellettyä tai luvanvaraista liikkumista, oleskelua tai eräitä toimia koskeviin säännöksiin. Samalla rajavartiolakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vastaavat teot eivät enää olisi rangaistavia rajavyöhykerikkomuksena.

4. Organisointi

Valmistelija:

Andersson, Lena, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50244

5. Taustatietoja

Rikoslain 17 luvun 8 §:n säännöstä on ollut vaikea soveltaa maahantulon järjestäjään, jonka maahan tuomilla henkilöillä on ollut voimassa oleva vaadittava viisumi, mutta se on saatu ilmoittamalla vääriä tietoja. Oikeuskäytäntö säännöksen soveltamisessa oli pitkään epäyhtenäinen. Oikeustila selveni, kun korkein oikeus katsoi ratkaisussaan KKO 2010:6, että maahantulon järjestäminen tällaisessa tapauksessa ei ole säännöksen sanamuodon mukainen rangaistava teko. Päätöksen jälkeen Valtakunnansyyttäjänvirasto teki 19.2.2010 oikeusministeriölle esityksen rikoslain 17 luvun 8 §:n muuttamiseksi. Kataisen hallitusohjelman mukaan selvitetään laittoman maahantulon järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistustarpeet.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 19.2.2013. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot 15.3.2013 mennessä. Hallituksen esitys annettiin lokakuussa 2013.

7. Vaikutukset

Esitys ehkäisee hallitsematonta maahanmuuttoa puuttamalla sitä edistävään laittoman maahantulon järjestämiseen, johon saattaa liittyä rajat ylittävää kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2012

OM032:00/2012

11.12 Rikostaustan tarkistaminen vapaaehtoistoiminnassa

1. Tavoite ja tehtävä

Työryhmän tehtävänä oli laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustan tarkistamismenettelyn laajentamisesta vapaaehtoistoimintaan. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon uuden lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevan EU direktiivin asettamat vaatimukset. Työryhmän oli pyrittävä siihen, ettei ehdotetuilla lainmuutoksilla hankaloitettaisi vapaaehtoistoiminnan järjestämistä tai vapaaehtoistoimintaan osallistumista. Tämän vuoksi tuli pohtia, millaiseen vapaaehtoistoimintaan tarkistamismenettely on syytä ulottaa. Työryhmän tuli lisäksi varmistaa, että lasten kanssa toimivien henkilöiden rikostaustan selvittämistä koskeva lainsäädäntö täyttää direktiivin asettamat muut mahdolliset vaatimukset. Hallituksen esitys asiasta oli valmisteltavana virkatyönä työryhmämietinnön pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.3.2012

Työryhmän toimikauden jatkamista ja kokoonpanon muuttamista koskeva päätös 11.1.2013

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

Työryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 33/2013)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2013)

HE 149/2013 vp

LaVM 16/2013 vp

EV 194/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Uusi Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta annettiin joulukuussa 2011. Direktiivi edellyttää, että järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan osallistuvilta henkilöiltä tulee voida pyytää tietoa henkilön mahdollisista tuomioista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Tämä koskee vapaaehtoistoimintaa, jossa ollaan suoraan ja säännöllisesti tekemisissä lasten kanssa. Menettelyn yksityiskohdissa direktiivi jättää jäsenvaltioille kansallista harkintavaltaa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50440

5. Taustatietoja

Vuoden 2003 alusta Suomessa tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Selvittämismenettelyn tarkoituksena on estää seksuaalirikoksista ja tietyistä muista rikoksista tuomittuja henkilöitä työskentelemästä lasten kanssa. Laki koskee työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Lakia sovelletaan myös muun muassa siviilipalvelusvelvollisen työpalveluun ja perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelujen hankkimiseen. Jos kunta- tai kuntayhtymä hankkii aamu- tai iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää tehtäviä hoitavalta henkilöltä nähtäväksi rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajaan. Tämä tarkoittaa tehtävän hoitamista itsenäisenä ammatinharjoittajana tai vapaaehtoistyönä. Näin ollen jo pienen osan vapaaehtoistyöstä voidaan katsoa sisältyvän rikostaustan tarkistamismenettelyn piiriin. Tästä huolimatta voidaan todeta, ettei Suomen lainsäädäntö täytä uuden direktiivin vaatimuksia kaikilta osin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 2.4.2012–31.5.2013. Työryhmän mietintö oli lausuntokierroksella, jonka jälkeen lausunnoista laadittiin tiivistelmä. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 2013. Eduskunta hyväksyi lait 16.12.2013. Lakien on tarkoitus tulla voimaan touko-kesäkuussa 2014.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudella lainsäädännöllä voidaan arvioida olevan vaikutusta erityisesti alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaamiseen ja sitä kautta alaikäisten turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin. Lainsäädännön valmistelussa on pyritty siihen, ettei uusi menettely vaikeuttaisi vapaaehtoistoiminnan järjestämistä.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2012

OM008:00/2012

11.13 Terrorismirikoksia koskevien rikoslain säännösten tarkastelu

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella tarvetta säätää rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja muuttaa terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää sekä tarpeen ilmetessä valmistella lainsäädäntötäydennykset ja -muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 31.5.2012

Terrorismityöryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 1/2013)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 38/2013)

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Valmistelija

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Kesäkuussa 2010 valmistui kansallinen terrorismin torjunnan strategia. Strategiassa todetaan eräänä toimenpiteenä, että selvitetään ja valmistellaan mahdolliset terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiseen toimintaan kouluttautumista koskevat lainsäädännön muutostarpeet.

Useissa Euroopan valtioissa kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten on nimenomaisesti säädetty rangaistavaksi tai sen katsotaan tulevan rangaistuksi jotakin toista terrorismirikosta koskevan rangaistussäännöksen perusteella. Terroristileireillä hankittavalla aseellisella koulutuksella ja räjähdysainekoulutuksella on terrorismin nykymuotojen kannalta tärkeä merkitys. Suomessa oleskelevien henkilöiden tiedetään osallistuneen terroristiseen toimintaan liittyvään koulutukseen maan rajojen ulkopuolella.

Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 § perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen. Muita terrorismirikoksia kuin terrorismin rahoittaminen ei ole ehditty ottamaan huomioon yleissopimuksessa. Arvioimisen arvoinen seikka on se, minkä tekojen tulisi olla rangaistavia nimenomaan terrorismin rahoittamisena. OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä FATF on

vuoden 2007 maatarkastuksen loppuraportissaan kiinnittänyt huomiota yksittäisen terroristin tai terroristiorganisaation rahoittamisen kriminalisoimiseen.

Työryhmä ehdotti, että koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi ja että terrorismin rahoittamisen kriminalisointi ulotetaan kosemaan muiden terrorismirikosten ja terroristiryhmän toiminnan rahoittamista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.6.–30.11.2012. Hanke on jatkovalmistelussa ja tavoitteena on antaa hallituksen esitys keväällä 2014.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia. Niillä ehkäistään terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten tekemistä.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2012

OM025:00/2012

11.14 Lääkevääreännösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkevääreännösten kauppaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.6.2012

Työryhmän määräajan pidentämistä koskeva päätös 18.3.2013.

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 211)

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2013)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää velvoitteet säätää rangaistavaksi muun muassa lääkeaineiden vääräntäminen ja niiden tarjoaminen sekä markkinoille saattaminen. Yleissopimus sisältää lisäksi rikostutkintaa ja syytetoimenpiteitä koskevia määräyksiä sekä määräyksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja kansainvälisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä. Yleissopimuksessa on myös määräyksiä rikosten ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja uhrien suojelusta.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

Jäsenet:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

Huhtamäki, Jouko, neuvotteleva virkamies, sisäasiainministeriö

Mustonen, Pasi, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Vilkkonen, Juha, tullilylitarkastaja, Tullihallitus

Niemitalo, Jaana, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Ruuth, Anna-Riikka, kihlakunnansyyttäjä, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

Lilja, Johanna, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Paaskoski, Sami, yliproviisori, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea)

Työryhmä on kuullut työnsä aikana sidosryhmiä ja intressitahoja.

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli Euroopan neuvoston ainoastaan tätä tarkoitusta varten asettama asiantuntijakomitea (ad hoc committee on counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health; PC-ISP). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi yleissopimuksen 8.12.2010 ja se avautui allekirjoitettavaksi 28.10.2011. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 28.10.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyi 30.9.2013.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkeväärennöksiä. Suomen lainsäädäntö vastaa jo pitkälti yleissopimuksen sääntelyä. Kriminalisointivelvoitteiden osalta se mahdollisesti edellyttää paikoin Suomen lainsäädännön muuttamista.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2012

OM028:00/2012

11.15 Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella hallituksen esitys rikoslain 20 luvun muuttamista koskevan esitysluonnoksen ja sen lausuntopalautteen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet (arviomuistio; selvityksiä ja ohjeita 25/2012)

Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet (lausuntotiivistelmä; mietintöjä ja lausuntoja 54/2012)

Selvityksiä raiskausrikoksista (selvityksiä ja ohjeita 13/2012)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta (HE 216/2014 vp)

3. Keskeinen sisältö

Säännös pakottamisesta sukupuoliyhteyteen kumottaisiin ja teoista, joita on pidettävä raiskauksen perustetekomuotoa lievempinä, rangaistaisiin vastaisuudessa raiskausta koskevan säännöksen mukaisesti. Törkeänä raiskauksena pidettäisiin jatkossa myös tekoja, joissa kohteena on kahdeksantoista vuotta nuorempi lapsi. Rikoslakiin lisättäisiin uusi rangaistussäännös seksuaalisesta häirinnästä.

4. Organisointi

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50492

5. Taustatietoja

Raiskausrikosten lainsäädännöllisiä muutostarpeita koskeva arviomuistio julkaistiin toukokuussa 2012. Siinä otettiin huomioon maaliskuussa 2012 julkaistun raiskausrikosten rangaistuksia koskevan Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen (”Selvityksiä raiskausrikoksista”) tulokset. Arviomuistion lausuntokierroksen palautetta koskeva lausuntotiivistelmä julkaistiin syyskuussa 2012. Lausuntopalaute oli erittäin myönteinen arviomuistion ehdotuksia kohtaan. Toisaalta useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen säätää rangaistavaksi seksuaalinen häirintä. Luonnos hallituksen esitykseksi valmistui heinäkuussa 2013. Se on tehty arviomuistion ja sen lausuntopalautteen perusteella. Lisäksi on valmisteltu ehdotus seksuaalista häirintää koskevaksi rangaistussäännökseksi. Luonnoksesta pyydettiin lausunnot. Niiden saavuttua hallituksen esitys vii-meisteltiin virkatyönä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle annettiin 16.1.2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksen arvioidaan vaikuttavan vankimäärää korottavasti ja siten Rikosseuraamuslaitoksen työmäärää lisäävästi.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2011

OM016:00/2012

11.16 Järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan käsitteistön yhtenäistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 kohdan (rikoksen tekemistä vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä koskeva koventamisperuste), 17 luvun 1 a §:n (järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen) ja yksittäisten törkeitä tekemuotoja koskevien rikostunnusmerkistöjen järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien määritelmien muutos- ja yhtenäistämistarpeet ottaen huomioon kansalliset ja kansainväliset näkökohdat. Tavoitteena on lisäksi, että eri viranomaisilla on yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä.

Tehtävänä on arvioida edellä mainittujen säännösten mahdolliset muutos- ja yhtenäistämistarpeet ja, jos työryhmä katsoo tämän aiheelliseksi, valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uusiksi lainkohdiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 15.8.2013

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö, p. 02951 50486

Jäsenet:

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Frände, Dan, professori, Helsingin yliopisto

Palo, Sanna, rikosylitarkastaja, keskusrikospoliisi

Rautio, Lauri, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö

Vihriälä, Helena, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Vottonen, Piia, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin syyttäjänvirasto
Ylinen, Tuula, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Työryhmän sihteerinä toimii Lauri Rautio, p. 02951 50151.

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan.

Valtioneuvosto on 25.4.2013 antanut periaatepäätöksen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta. Sen 5.10 kohdassa on edellytetty, että arvioidaan rikoslain 17 luvun 1 a §:n (järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen) muutostarpeet ottaen huomioon kansalliset ja kansainväliset näkökohdat, arvioidaan muutoinkin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevien määritelmien ja kvalifioimisperusteiden yhtenäistämistarvetta ja huolehditaan siitä, että eri viranomaisilla on yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 28.2.2014.

7. Vaikutukset

Mahdollisilla lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia. Tavoitteena kuitenkin on, että eri viranomaisilla on jatkossa yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä.

8. Muut tiedot

OM 10/41/2013

OM014:00/2013

11.17 Ehdotus EU:n direktiiviksi epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisista oikeussuojatakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyinä tai syytettynä olevan lapsen prosessuaaliset oikeussuojatakeet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 822 lopullinen

U 88/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisia oikeussuojatakeita koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Nyt kysymyksessä oleva direktiiviehdotus kuuluu tämän etenemissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2014.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2013/1771

OM 1/481/2014

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta, tuomitun oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista olisi laintasoiset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 (13/69/2008) toimikunnan asettamiseksi

Mietintöjä ja lausuntoja 12/2012

Mietintöjä ja lausuntoja 71/2012

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikosentekijän rikoksettoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä oli:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet yhdyskuntaseuraamusten kehittämiselle ottaen huomioon mm. Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.

6. Kartoittaa mahdollisia suomalaiseseen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä oli myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan.

Toimikunnan puheenjohtaja oli osastopäällikkö Jarmo Littunen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Sihteereinä toimivat hallitussihteeri Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja erikoistutkija Henrik Linderborg Rikosseuraamuslaitoksesta.

Toimikunta sai työnsä valmiiksi 29.2.2012. Toimikunnan ehdotukset ovat olleet laajalla lausuntokierroksella 30.3.–31.8.2012.

Toimikunnan ehdotusten pohjalta käynnistettiin kolme erillisselvitystä, joita tekemään nimettiin selvitysmiehet. Selvitykset koskevat nuorten yhdyskuntaseuraamuksia, sakon muuntorangaistusjärjestelmää sekä valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa. Selvitykset ovat valmistuneet kesäkuussa 2013.

Hallituksen esitystä valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilöt:

Hartoneva Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työ on päättynyt 29.2.2012.

Toimikunnan ehdotuksista saaduista lausunnoista on laadittu yhteenveto syksyllä 2012.

Eräistä erilliskysymyksistä on tehty selvitykset.

Hallituksen esitys yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettavaksi laiksi annetaan eduskunnalle kevätkaudella 2014.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

OM001:00/2010

12.2 Valvottua koevapautta koskevan lainsäädännön kehittäminen ja seksuaalirikollisten lääkehoidon huomioon ottaminen seuraamusjärjestelmässä

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on

1. selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä
2. sisällyttää valvottua koevapautta koskeviin säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)

Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp), joka raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevätistuntokauteen 2011.

Hallituksen esitys valvottua koevapautta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2012 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 7/2013 vp)

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 4/2013 vp)

Eduskunnan vastaus (EV 57/2013 vp)

Laki rikoslain muuttamisesta (628/2013)

Laki valvotusta koevapaudesta (629/2013)

Laki ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain muuttamisesta (630/2013)

Valtioneuvoston asetus valvotusta koevapaudesta (1076/2013)

Valtioneuvoston asetus ehdonalaisen vapauden valvonnasta (1077/2013)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä. Sisällytetään valvotun koevapauden säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50576

Herlin, Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

1. Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä. Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan sääntelyyn (330/2010), koska tarkoituksena on, että valvonnassa käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.
2. Tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein kärsimystä. Seuraamusjärjestelmässä harkitaan kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp) raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevätistuntokauteen 2011. Luonnos uudeksi hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella keväällä 2012.

Uusi hallituksen esitys valvottua koevapautta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 140/2012 vp) on annettu eduskunnalle syksyllä 2012. Eduskunnan vastaus (EV 57/2013 vp) on saapunut valtioneuvostoon 24.5.2013.

Lait ja valtioneuvoston asetukset tulivat voimaan 1.1.2014

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta. Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

OM011:00/2009

12.3 Henkilötietojen käsittelyä rikosseuraamuslaitoksessa koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä lainsäädännössä. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 2/2012 vp)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto 19/2012 vp

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan lausunto 17/2012 vp

Hallituksen kirjelmä eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen peruuttamisesta (HE 2/2012 vp) 21.2.2013

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisien nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä. Lain nimi on ehdotettu muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettavaksi laiksi.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Uusi hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi annetaan eduskunnalle syyskaudella 2014.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lakiesitystä valmistellaan yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.4 Vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännösten täydentäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset sekä selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset. Lisäksi valmistellaan säännökset, joita rangaistusten täytäntöönpanon aloittamiseen liittyvien tehtävien siirtäminen ulosottolaitokselta Rikosseuraamuslaitokselle edellyttää.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007)

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot

Vankeuslakitiimiin asettaminen (5.4.2011, 1/61/2011)

Vankeuslakitiimin määrääjän jatkaminen (24.1.2012, 1/61/2011)

Vankeuslakitiimin määrääjän jatkaminen (20.12.2012, 1/61/2012)

Lausuntopyynnöt 25.9.2013 ja 7.1.2014

3. Keskeinen sisältö

1. Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspaikalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. Valmistellaan säännökset sähköisestä viestinnästä, täsmennetään vangin tapaamista ja kirjeenvaihtoa koskevia säännöksiä sekä valmistellaan muut säännökset vankeuslainsäädännön soveltamisessa ilmenneiden muutostarpeiden pohjalta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Vartia, Matti, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Vankeuslainsäädännön täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätkaudella 2014 (Keskeinen sisältökohta 1).

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujärjestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutoksenhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähentämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita. Vankeuslainsäädännön täsmentäminen tehostaa tuomittujen yhdenvertaista kohtelua ja parantaa vangin oikeusturvaa.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005, OM051:00/2005

OM 1/61/2011, OM010:00/2011

OM 1/61/2012, OM010:00/2012

OM 3/61/2012, OM024:00/2012

12.5 Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon aloitustoimien keskittäminen Rikosseuraamuslaitokselle

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

1. kehittää rangaistusten täytäntöönpanoon aloittamiseen liittyvien tehtävien järjestämistä siten, että sama viranomainen eli Rikosseuraamuslaitos päättäisi kaikkien rangaistusten täytäntöönpanon aloitustoimista.

-
2. vankeusrangaistusten ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan päätösvalta keskittäminen Rikosseuraamuslaitokselle

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 25.5.2012 (3/61/2012)

Työryhmän mietintö: Tuomioiden täytäntöönpanon aloittaminen (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2013:15)

Lausuntopyyntö 4.6.2013 liitteineen (OM 3/61/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmämietinnön pohjalta valmistellaan säädösmuutokset, joita vankeusrangaistusten sekä yhdyskuntaseuraamuksiin kuuluvien yhdyskuntapalvelun ja valvontarangaistusten täytäntöönpanon aloitustoimien siirtäminen ulosottolaitokselta Rikosseuraamuslaitokselle edellyttää.

Rikosseuraamuslaitos päättäisi lykkäysten myöntämisestä myös sakon muuntorangaistuksien täytäntöönpanoon.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Vartia, Matti, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 050 591 1897

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syyskaudella 2014.

7. Vaikutukset

Muutos yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi täytäntöönpanoprosessia. Osa nykyisistä työvaiheista poistuisi ja välttyttäisiin kahden eri viranomaisen tekemältä osin päällekkäiseltä työltä. Tuomittu voitaisiin sijoittaa suoraan vapaudesta toiminnoiltaan ja turvallisuustasoltaan hänelle soveltuvaan vankilaan.

12.6 Vanginkuljetusta koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää vanginkuljetusviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista sääntömuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määrääjän pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

Hallintovaliokunnan lausunto (HaVL 43/2010 vp) hallituksen esityksestä HE 319/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana. Selvitetään kuljetusviranomaisten välinen työnjako.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus oli lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Hanke on liittynyt oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Rikosseuraamusvirasto teetti vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla vuonna 2007. Rikosseuraamusvirasto teki 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemisesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevista säännöksistä.

Hallituksen esitykset annettiin eduskunnalle joulukuussa 2010.

Hallituksen esitykset raukesivat eduskunnan työn päätyttyä kevätkauteen 2011.

Kuljetusviranomaisten välinen työnjako selvitetään ja siihen tehdään mahdollisesti tarvittavat muutokset liittyen tutkintavankeuden uudistamista koskevan työryhmän yhteydessä 1.5.2015 mennessä.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on säätää lain tasolla kuljetettavien henkilöiden kohtelusta ja olosuhteista sekä tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.7 Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annetun lain muuttaminen (OM 2/61/2014)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettua lakia (326/1963) siten, että siihen lisätään yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtoa koskevat säännökset sekä ajanmukaiset säännökset kuulemisesta ja muutoksenhausta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmies Nils Erik Lien raportti 28.5.2012: Utredning om överförande av straffverkställighet

Muistio 4.11.2013: Förfrågan om en eventuell framtida reform av de nordiska lagarna om verkställighet av straff i ett annat nordiskt land

3. Keskeinen sisältö

Lakiin lisätään uusi luku, joka sisältää säännökset toisessa Pohjoismaassa määrätyn tai tuomitun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta Suomessa ja säännökset Suomessa tuomitun yhdyskuntapalvelun siirtämisestä toiseen Pohjoismaahan täytäntöönpanoa varten. Yhdyskuntapalvelun käyttö on kaikissa Pohjoismaissa lisääntynyt ehdottoman vankeusrangaistukseen käytön vähentyessä, mutta laki ei nykyisessä muodossaan mahdollista yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämistä.

Lisäksi lakiin lisätään ajanmukainen muutoksenhakusäännös sekä kuulemista ja tiedoksiantoa koskevat viittaukset hallintolakiin siten, että oikeusturva toteutuu perustuslain ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Lakiin tehdään myös vähäisiä teknisiä muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Tallroth, Paulina, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50146

5. Taustatietoja

Pohjoismaisessa lainvalmisteluyhteistyössä on jo vuonna 2004 ilmennyt tarve lisätä Pohjoismaiden vuodelta 1963 peräisin oleviin yhteistoimintalakeihin säännökset yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon siirtämisestä Pohjoismaasta toiseen. Pohjoismaiset oikeusministerit totesivat uudistustarpeen kesäkuussa 2010. Selvitysmies Nils Erik Lie sai vuonna 2011 tehtäväksi selvittää edellytykset yhdyskuntapalvelua koskevien säännösten sisällyttämiseksi Pohjoismaiden asianomaisiin kansallisiin lakeihin. Selvitysmiehen tukena toimi vuosina 2011–2012 kunkin maan oikeusministeriöiden edustajista koostuva virkamiestyöryhmä. Selvitysmiehen raportti valmistui 28.5.2012.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on määrä antaa eduskunnalle toukokuussa 2014.

12.8 Rikosuhrimaksua koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ottaa Suomessa käyttöön rikosuhrimaksu rikosuhripalvelujen uutena rahoituslähteenä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Uhripoliittisen toimikunnan väliraportti. Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2014:3)

Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma (SM julkaisuja 26/2012).
Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan säännökset rikosuhrimaksun käyttöönottamiseksi.

4. Organisointi

Hanketta varten nimetään työryhmä.

Vastuuhenkilöt:

Sarimo, Mervi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50570

Ruuskanen, Elina, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50418

5. Taustatietoja

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti joulukuussa 2013, että valmistelua rikosuhrimaksun käyttöönottamiseksi jatketaan ja että uhrimaksun tuotto kanavoidaan palveluja tuottavien järjestöjen käyttöön valtion talousarvioon otettavan valtionapumomentin kautta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syyskaudella 2014.

7. Vaikutukset

Rikoksen uhrien tukipalveluita vahvistetaan lisärahoituksella. Rikoksentehtäjiltä perittävällä maksulla katetaan osa uhreille suunnattujen tukipalveluiden kuluista.

12.9 Valvontaseuraamus koko rangaistusta suorittaville

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehostaa koko rangaistusta suorittavien vankien valvontaa ja tukea ehdottoman vankeuden suorittamisen jälkeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän perustamispäätös 18.2.2011 (OM 3/61/2010)

Työryhmän mietintö: Vakavan väkivallan vähentäminen (OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 37/2012)

Lausuntotiivistelmä: Vakavan väkivallan vähentäminen (OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 70/2012)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan säännökset rikoslain 2 c luvun ja 16 luvun muuttamiseksi.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50576

Herlin, Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syyskaudella 2014.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella tehostetaan vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden valvontaa ja pyritään tukemaan heidän valmiuksiaan rikoksettomaan elämään.

8. Muut tiedot

OM 004:00/2011

12.10 Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikosoi-keudellisessa haltijavastuumenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, p. 02951 50246

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50450

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hanke mainitaan tieliikenteen turvallisuuden parantamista koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä 5.12.2012. Valmistelun eteneminen edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriön sekä valtiovarainministeriön toimenpitein on valmisteltu toiminnan rahoitus yhdessä toimintaan osallistuvien kuntien kanssa.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

OM 29/41/2007

OM044:00/2007

12.11 Yksityistä pysäköinnin valvontaa koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksellä pyritään järjestämään yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva lainsäädäntö niin, että se täyttää perustuslain 124 §:stä johtuvat vaatimukset. Lisäksi pyritään siihen, että pysäköinninvalvonnasta yksityisillä alueilla voidaan huolehtia mahdollisimman hyvin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntopyyntö 23.5.2012

Luonnos hallituksen esitykseksi

HE 79/2012 vp

HaVL 18/2012 vp

PeVL 23/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva sääntely ehdotetaan järjestettäväksi niin, että pysäköinninvalvonnasta huolehtivan kunnan pysäköinninvalvoja tai poliisi voisi käyttää pysäköinninvalvonnassa yksityisellä alueella apunaan sellaista yksityistä, jolla olisi pysäköinninvalvontalupa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

5. Taustatietoja

Voimassa olevassa laissa ei ole yksityistä pysäköinninvalvontaa koskevia säännöksiä, vaan toiminta on rakentunut yleisten periaatteiden ja oikeuskäytännön varaan. Aikaisemman yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeneen lakiehdotuksen tultua hylätyksi oikeustila on muodostunut epäselväksi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman (22.6.2011) mukaan yksityisestä pysäköinninvalvonnasta säädetään laki.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle syyskuussa 2012.

7. Vaikutukset

Lakiehdotuksen arvioidaan selkeyttävän oikeustilaa. Lakiehdotuksella olisi osin merkittäviäkin taloudellisia vaikutuksia yksityistä pysäköinninvalvontaa harjoittavien yksityisten kannalta. Taloudellisten edellytysten muuttumisen ja luvanvaraistamisen arvioidaan johtavan yksityisen pysäköinninvalvonta-alan toimijoiden vähentymiseen.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2012

OM023:00/2012

12.12 Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

1. Tavoite ja tehtävät

Työn tavoitteena on heikentää järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia Suomessa.

Johtoryhmän tehtävänä on ollut laatia strategia-asiakirja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Muina johtoryhmän tehtävinä ovat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvän viranomaistyön ja aihepiiriin liittyvien muiden hankkeiden koordinoiminen. Johtoryhmän tulee myös edistää strategian toteuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Johtoryhmän asettamispäätös 8.5.2012

Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta

3. Keskeinen sisältö

Ks. kohta 1.

4. Organisointi

Johtoryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Aaltomaa, Kauko, osastopäällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet:

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Järvinen, Pasi, lainsäädäntöjohtaja, työ- ja elinkeinoministeriö

Mäenpää, Ismo, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö

Aaltela, Tapani, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Junttila, Timo, yksikön johtaja, puolustusministeriö
Kievari, Timo, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Johtoryhmä on perustanut seuraavista henkilöistä koostuvan alatyöryhmän, jonka työ päättyi 31.12.2012:

Puheenjohtaja
Lardot, Robin, poliisijohtaja, Poliisihallitus

Jäsenet:

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö
Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Lähde, Johanna, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö
Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö
Tuominen, Ismo, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö
Raijas, Tiina, erityisasiantuntija, puolustusministeriö
Herranen, Mari, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Kurenmaa, Tero, apulaispäällikkö, keskusrikospoliisi
Sainio, Jussi, yksikönpäällikkö (31.8. asti), Kärhä Hannu, yksikönpäällikkö (1.9. luki-
en), Rajavartiolaitos
Rakshit, Sami, rikostorjuntajohtaja, Tulli
Metsäpelto, Leena, valtiosyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto
Heikkilä, Jukka, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus
Pelkonen, Jouko, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa on järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyviä toimenpidekirjauksia. Hallitusohjelman mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan ja selvitetään uuden erityislain tarve. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyy myös se kirjaus, että vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Samaten hallitusohjelman mukaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä syvennetään, samoin kuin näiden yhteistyötä syyttäväviranomaisten kanssa.

Hallitusohjelmassa mainittujen toimenpiteiden toteuttaminen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta muutoinkin edellyttävät laaja-alaista järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiaa. Torjuntastrategian laatiminen edellyttää käsitystä järjestäytyneen rikollisuuden sekä sen torjunnan nykytilasta ja kehitysnäkymistä sekä uhka-arvion tekemistä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehtävät tulee nähdä poikkihallinnollisesti siten, että kiinnitetään huomiota laaja-alaisesti rikoksenteomahdollisuuksien vähentämiseen, rikosten ennalta ehkäisemiseen ja kiinnijäämisriskin lisäämiseen.

Strategiaan on sisällytettävä ne toimenpiteet, joilla toimeenpannaan hallitusohjelman kirjaukset järjestäytyneestä rikollisuudesta. Strategia voi sisältää myös muita ehdotuksia keinoiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Strategiassa tulisi pohtia mahdollisuuksia ja keinoja torjua järjestäytyntä rikollisuutta hallinnollisin toimenpitein. Lisäksi strategiassa on vahvistettava ja tarvittavilta osin selkeytettävä viranomaisten vastuita ja tehtäviä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, mahdollinen koordinaatio mukaan lukien.

Talousrikoksista – jotka voivat myös olla osa järjestäytyntä rikollisuutta – on tehty erikseen oma torjuntaohjelma, ja sillä on oma erillinen johtoryhmänsä. Samaten terrorismin torjuntaa varten on oma yhteistyöryhmänsä.

6. Aikataulu

15.5.2012–1.2.2015

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/021/2012

OM022:00/2012

12.13 Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (IACA, International Anti-Corruption Academy) jäseneksi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on Suomen liittyminen kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian (IACA) jäseneksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimus kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian perustamisesta kansainväliseksi järjestöksi (Agreement for the Establishment of the International Anti-Corruption Academy as an International Organization).

Hallituksen esitys eduskunnalle kansainvälisen korruptionvastaisen akatemian perustamisesta kansainväliseksi järjestöksi tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. (HE 79/2013 vp).

Eduskunnan vastaus (EV 138/2013 vp)

3. Keskeinen sisältö

International Anti-Corruption Academy on kansainvälinen järjestö, joka järjestää korruptionvastaista koulutusta, tekee aiheeseen liittyvää tutkimusta ja toimii alan yhteistyöelimenä.

4. Organisointi

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston ja ulkoministeriön kanssa.

Vastuuhenkilö:

Keränen, Juha, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö. p. 02951 50142.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 79/2013 vp) on annettu eduskunnalle 27.6.2013. Eduskunnan vastaus 191.11.2013 (EV 138/2013 vp). Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

7. Vaikutukset

Suomen liittymisellä IACAn jäseneksi pyritään tehostamaan korruptionvastaista työtä.

8. Muut tiedot

Liittyminen IACAn jäseneksi edellyttää valtiosopimusmenettelyä. Sopimuksen hyväksyminen ei aiheuta tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädäntöön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelyajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa käräjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Käräjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754–777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annetaan aikaisintaan vuonna 2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisää valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006
OM022:00/2006

13.2 Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on jatkaa hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädösten ja määrääjäksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevien säädösten kehittämiseksi 21.11.2008 asetetun ja toimikautensa 31.12.2009 päättäneen työryhmän työtä (OM 2/31/2008).

Hankkeen tavoitteena on, että keskeinen tuomioistuimia ja niiden henkilökuntaa koskeva sääntely siirtyy laintasoiseksi ja että tuomioistuimen työjärjestyksessä annetaan tuomioistuimen hallinnosta ja työstä sellaiset määräykset, joista ei ole tarpeen säätää laissa. Asetuksia ei enää tarvittaisi.

Tavoitteena on, että säädettävä laki korvaisi lukuisat eri tuomioistuimia koskevat säännökset mahdollisimman kattavasti. Sen tulisi sisältää keskeinen tuomioistuimia ja tuomareita koskeva sääntely ottaen huomioon perustuslain ja ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Tarkoituksena on pohtia myös sitä mahdollisuutta, että lakiin sisällytettäisiin tuomareiden nimittämisestä annetun lain säännökset. Lisäksi työryhmän on syytä arvioida, selkeyttäisikö sääntelyä se, että nyt valtion virkamieslakiin sisältyvät tuomareiden perustuslaillisesta asemasta johtuvat erityissäännökset otettaisiin uuteen lakiin. Työryhmä voi käsitellä myös muita tuomioistuinten sisäiseen organisointiin liittyviä kysymyksiä.

Sen sijaan hankkeen tavoitteena ei ole arvioida uudelleen tuomareiden nimittämismenettelyä, oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä eikä niitä palkkaukseen liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät erillistä työmarkkinakäsittelyä.

Työryhmän tulee lisäksi harkita, miltä osin on tarkoituksenmukaista säätää erillislaeissa yksinomaan tiettyjä tuomioistuimia koskevista erityiskysymyksistä, kuten toimivaltaisista kokoonpanoista ja asiantuntijajäsenten nimittämiseen tai määräämiseen liittyvistä asioista.

Työryhmän toimeksiantoa on täydennetty oikeusministeriön päätöksellä 27.5.2013 siten, että työryhmän tehtävänä on selvittää tuomareiden ja muun lainkäyttöhenkilökunnan sivutoimia koskevan sääntelyn uudistamistarpeet. Tämän lisäksi työryhmän tulee arvioida tuomioistuinten esittelijöiden ja valmistelijoiden tehtäviä, roolia ja vastuuta 13.3.2013 julkaistussa oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa (Mietintöjä ja lausuntoja 16/2013) tarkoitetulla tavalla myös tuomioistuinten toiminnan tehokkuuden kannalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomioistuinlakityöryhmän toimikauden jatkaminen. Päätös 28.11.2013

Tuomioistuinlakityöryhmän kokoonpanon muuttaminen. Päätös 10.12.2013

Tuomioistuinlakityöryhmän toimeksiannon täydentäminen ja kokoonpanon muuttaminen 27.5.2013

Tuomioistuimia ja tuomareita koskevien säädösten uudistaminen. Tuomioistuinlakityöryhmän väliraportti 72/2012

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2011, OM 13/31/2011

Aiemman työryhmän työhön liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp, jonka perusteella on annettu 1.7.2011 voimaan tulleet lait 614–619/2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella tuomioistuimia ja tuomareita koskevan sääntelyn uudistamista koskevat ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Könkkölä, Mikko, presidentti, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Renvall, Hannu, ylituomari, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Hallavainio, Anne, hallitusneuvos, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Äijälä, Kirsi, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö

Välimäki, Pertti, oikeusneuvos, korkein oikeus

Esko, Timo, presidentti, Turun hovioikeus

Vanhala, Sakari, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Wagner-Prenner, Marianne, hovioikeudenlaamanni, Rovaniemen hovioikeus

Koppinen, Tapani, laamanni, Keski-Suomen kärjäoikeus

Ratilainen, Markku, hallintopäällikkö, Pirkanmaan kärjäoikeus

Toivanen, Päivi, hallinto-oikeustuomari, Kuopion hallinto-oikeus

Pystynen, Juha, ylituomari, vakuutusosasto

Saloheimo, Jorma, presidentti, työtuomioistuin

Mikkola, Kimmo, ylituomari, markkinaoikeus

Niemivuo, Matti, professori, Lapin yliopisto

Pärnänen, Pekka, hovioikeudenlaamanni, Suomen tuomariliitto ry

Työryhmän sihteerit:

Sillanpää, Samuli, oikeussihteeri korkein oikeus ja

Huovinen, Jennimari, ylitarkastaja, oikeusministeriö

Lisätiedot: Huovinen, Jennimari, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50394

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin ollen toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten tuomioistuinten tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

Oikeusministeriö asetti 21.11.2008 työryhmän kehittämään hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädöksiä samoin kuin määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevia säädöksiä (OM 2/31/2008). Työryhmä antoi mietintönsä määräaikaisten tuomareiden nimittämistä ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittämisestä 18.1.2010 (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella laadittiin hallituksen esitys laiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 280/2010 vp). Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat tulleet voimaan 1.7.2011 (lait 614–619/2011) ja hanke on tältä osin päättynyt.

Aikaisemman työryhmän toimeksianto toteutettiin vain osittain, mistä syystä oikeusministeriö asetti 21.11.2011 uuden työryhmän jatkamaan aiemman työryhmän työtä ja uudistamaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevia säädöksiä (OM 13/31/2011).

6. Aikataulu

Mietinnöllä 5/2010 ja sen nojalla annetulla hallituksen esityksellä toteutettiin aikaisemman työryhmän toimeksianto vain osittain. Oikeusministeriön 21.11.2011 asettama työryhmä jatkaa aikaisemman työryhmän työtä. Työryhmän toimikausi on 1.12.2011–31.12.2013. Työryhmän on laadittava väliraportti työnsä etenemisestä 31.12.2012 mennessä. Väliraportti on annettu 14.12.2012 (Mietintöjä ja lausuntoja 72/2012). Työryhmän toimikautta on 28.1.2013 päätöksellä pidennetty 31.3.2014 saakka.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä sekä saattaa sääntely asianmukaiselle säädösten tasolle.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008
OM023:00/2008
OM 13/31/2011
OM036:00/2011

13.3 Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus

1. Tavoite ja tehtävät

Projektin tehtävänä on valmistella ja toteuttaa 1.1.2014 voimaan tuleva hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus. Sen perustana ovat ns. rakenneuudistustoimikunnan mietintö, siitä saadut lausunnot, oikeusministerin linjaukset sekä alueellistamisen koordinaatioryhmän ja hallinnon- ja aluekehityksen ministeriryhmän linjaukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta valmisteleva projekti, asettamispäätös 26.9.2012, OM 7/021/2012
HE 153/2012 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain 1 ja 2 §:n sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta
OMML 43/2011 Lausuntotiivistelmä
OMML 17/2011 Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen

3. Keskeinen sisältö

Projektin säädösryhmä

- laatii hallituksen esityksen hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistusta koskevaksi lainsäädännöksi;
- laatii uudistuksen edellyttämät asetusmuutosehdotukset, joissa tulee ottaa huomioon muun ehdotetut tuomiopiirimuutokset;
- arvioi mahdolliset työjärjestyksiin tehtävät muutokset

Henkilöstöryhmä

- arvioi ja suunnittelee kunkin yhdistyvän tuomioistuimen henkilöstömäärän ja -rakenteen sekä henkilöstömäärän niissä tuomioistuimissa, joiden toimialue muuttuu uudistuksen johdosta;
- järjestää YT-neuvottelut ao. tuomioistuimissa;
- toteuttaa henkilöstön siirtoon ja nimittämiseen liittyvät toimenpiteet sekä
- selvittää työpaikan siirtymisen johdosta henkilöstölle kuuluvat VES:n ja ministeriön/VM:n henkilöstöpoliittisten linjausten mukaiset edut.
- kartoittaa mahdollisuudet siirtää tuomareita, esittelijöitä muiden tuomioistuinten vastaaviin virkoihin sekä kansliahenkilökunnan osalta myös muihin ministeriön hallinnonalaan kuuluvien virastojen virkoihin.

Toimitilaryhmä

- selvittää Itä-Suomen hovioikeuden sekä Kuopion, Oulun ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden toimitilojen laajentamisen edellyttämät toimenpiteet, ottaen huomioon henkilöstöryhmän esitykset asianomaisten tuomioistuinten henkilöstömäärästä ja rakenteesta;
- tekee ehdotukset tarvittavista lisätiloista
- valmistelee uudistuksen edellyttämät vuokrasopimukset sekä huolehtii luovutettavien toimitilojen irtisanomisista.
- laatii selvityksen vuokratukustannusten kehittymisestä sekä raportoi uudistuksella saavutettavista vuokrasäästöistä päivittämällä aiemmin laadittuja selvityksiä.

Muutoksenhallinta - ja viestintäryhmä

- järjestää muutoksen kohteina olevien virastojen johdolle ja muulle henkilöstölle muutoksen johtamiseen ja muutoksenhallintaan liittyvää koulutusta.
- suunnittelee ja toteuttaa uudistuksen toteuttamiseen liittyvät viestintäratkaisut, jotta tiedotus olisi ajantasaista, oikea-aikaista ja kaikki henkilöstöryhmät kattavaa.

4. Organisointi

Hankkeen koordinaatioryhmä

Puheenjohtaja: Kiesiläinen, Kari, osastopäällikkö, oikeusministeriö

Jäsenet:

Liljeroos, Heikki, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö
Kivari, Tuula, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö (1.9.2013 alkaen)
Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö
Mannerhovi, Jarkko, hallitussihteeri, oikeusministeriö
Nieminen, Pertti, presidentti, Kouvolan hovioikeus
Wesslin-Nenonen, Pirkko, ylituomari, Rovaniemen hallinto-oikeus
Tarukannel, Veijo, ylituomari, Kuopion hallinto-oikeus

Säädösryhmä

Puheenjohtaja: Kivari, Tuula, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö (1.9.2013 alkaen)

Jäsenet:

Huovinen, Jennimari, ylitarkastaja, oikeusministeriö
Mannerhovi, Jarkko, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Henkilöstöryhmä

Puheenjohtaja: Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet:

Natunen, Satu-Maaria, hallitussihteeri, oikeusministeriö
Pajuniemi, Ari, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö
Ahola, Raimo, suunnittelupäällikkö, oikeusministeriö

Kivari, Tuula, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö (1.9.2013 alkaen)
Heino, Tuija, puheenjohtaja, OHK ry
Niemelä, Tarja, neuvottelupäällikkö, Suomen Lakimiesliitto ry
Nieminen, Pertti, presidentti, Kouvolan hovioikeus
Sorjonen, Paula, hallintopäällikkö, Kuopion hallinto-oikeus
Wesslin-Nenonen, Pirkko, ylituomari, Rovaniemen hallinto-oikeus
Rasilainen, Aki, hovioikeudenneuvos, Suomen tuomariliitto ry

Toimitilaryhmä

Puheenjohtaja: Mannerhovi, Jarkko, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Jäsenet:

Perkiömäki, Sakari, tarkastaja, oikeusministeriö
Hyvärinen, Olli, kansliapäällikkö, Itä-Suomen hovioikeus,
Sarivirta, Toni, hallinto-oikeustuomari, Kuopion hallinto-oikeus
Westerholm, Harri, hallintopäällikkö, Oulun hallinto-oikeus
Rytkönen-Romppanen, Tanja, johtava asiantuntija, Senaattikiinteistöt

Muutoksenhallinta- ja viestintäryhmä

Puheenjohtaja: Liljeroos, Heikki, apulaisosastopäällikkö, oikeusministeriö

Jäsenet:

Hirvonen, Jorma, koulutuspäällikkö, oikeusministeriö
Yli-Ikkela, Marika, koulutusasiantuntija, oikeusministeriö
Mikkonen, Eija, tiedottaja, oikeusministeriö
Vallisaari, Eeva, viestintäpäällikkö, oikeusministeriö
Pärnänen, Pekka, hovioikeudenlaamanni, Itä-Suomen hovioikeus
Loisa, Marko, kansliapäällikkö, Kouvolan hovioikeus
Rutonen-Rönkä, Irja, hallintopäällikkö, Kouvolan hallinto-oikeus
Post, Kaisa, hallintopäällikkö, Rovaniemen hallinto-oikeus
Velakoski-Kovalainen, Merja, hallinto-oikeustuomari, Oulun hallinto-oikeus

5. Taustatietoja

Uudistuksen valmistelu käynnistyi 23.6.2010, jolloin oikeusministeriö asetti laajapohjaisen toimikunnan. Toimikunnan tuli laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Lisäksi toimikunnan tuli arvioida hovi- ja hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnat. Toimikunnan mietintö Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen (17/2011) valmistui maaliskuussa 2011.

Asiaa käsiteltiin myös hallituksen alueellistamisen koordinaatioryhmässä 30.5.2012 sekä hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmässä (HALKE) 14.6.2012 ja 20.6.2012.

6. Aikataulu

Projekti on asetettu ajaksi 20.9.2012–30.6.2014. Tasavallan presidentti on 19.4.2013 vahvistanut hanketta koskevat muutoslait (281–290/2013) tulemaan voimaan 1.4.2014. Uudistukseen liittyvät muutokset on annettu 8.5.2013 (337–340/2013) tulemaan voimaan 1.4.2014 lukien.

7. Vaikutukset

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenteen uudistamisella voidaan kehittää muutoksenhaku- tuomioistuinten toimintaa siten, että ratkaisujen laatu paranee ja työ tehostuu, mikä joh- taa oikeusturvan ja -varmuuden paranemiseen. Rakenteellisilla uudistuksilla voidaan vaikuttaa tuomioistuinten kokoon ja siten luoda nykyistä paremmat edellytykset varmis- taa riittävä erityisosaaminen. Organisaation tarkistamisella voidaan vähentää myös haa- voittuvuudesta johtuvaa oikeudenkäyntien pitkittymistä. Kehittämistoimenpiteillä on saavutettavissa myös kustannussäästöjä.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2012

OM018:00/2010

13.4 Vakuutusoikeuden toiminnan kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusoikeusprosessin asianosaisjulkisuutta sekä vakuutusoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heikkenemättä asioiden käsit- telyajat vakuutusoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhmämietintö 2009:10, Vakuutusoikeuden toiminnan kehittäminen

Vakuutusoikeuden toiminnan kehittäminen. Lausuntotiivistelmä 24/2010

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusoikeuden henkilöstö- rakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusoikeu- den muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Jääskinen, Niilo, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Havu, Timo, ylituomari, vakuutusoiikeus

Halila, Leena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Heikkilä, Liisa, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Alaviuhkola, Katriina, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Pystynen, Juha, laamanni, vakuutusoiikeus

Olanterä, Olli, vakuutusoiikeustuomari, vakuutusoiikeus

Tervonen, Timo, kansliapäällikkö, vakuutusoiikeus

Hinkkanen, Maarit, notaari, vakuutusoiikeus

Työryhmän sihteeri

Plathin, Martta, viskaali, Turun hovioikeus

Työryhmän päätettyä työnsä elokuussa 2009 hanketta on jatkettu virkamiestyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija

Kivari, Tuula, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö (1.9.2013 alkaen)

5. Taustatietoja

Vakuutusoiikeus on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutus-oikeuden toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutusoiikeuden toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttamalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityksessä ehdotetaan jatkoselvitettäväksi mahdollisuudet ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjestelmä, vähentää työoloja tuntevien asiantuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanottamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakuprosessissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeuden osa-alueita. Asianosaisjulkisuutta vakuutus oikeuden käsittelyssä parannetaan.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmikuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi on annettu joulukuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

Asian käsittely todettiin eduskunnassa rauenneeksi 12.4.2011.

Asian valmistelua uudelle eduskunnalle jatketaan oikeusministeriössä ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa talvella/kevällä 2014.

7. Vaikutukset

Vakuutuslainsäädännön toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.5 Lautamieskokoonten muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeessa valmistellaan hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäymiskaaren 2 luvun muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että lautamiesten lukumäärää tuomioistuinten ratkaisukokoonpanoissa vähennetään yhdellä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2015 (Mietintöjä ja lausuntoja 16/2013)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan käräjäoikeuksien kokoonpanoa rikosasiassa koskevia säännöksiä muutetaan siten, että käräjäoikeus on lautamieskokoonten päätösvaltainen, kun käräjäoikeudessa on puheenjohtaja ja kaksi lautamiestä. Erikseen säädetyn edellytyksin kokoonpanoa voidaan vahvistaa siten, että siinä voi olla mm kolmas lautamies.

Nyt käräjäoikeuden päätösvaltaisuudesta rikosasiassa säädetään oikeudenkäymiskaaren 2 luvussa, jonka 1 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeus on erikseen säädettyissä tilanteissa päätösvaltainen, kun tuomioistuimessa on puheenjohtaja ja kolme lautamiestä.

Saman luvun 2 §:n mukaan käräjäoikeuden 1 §:n 1 momentissa mainittua kokoonpanoa voidaan vahvistaa toisella lainoppineella jäsenellä, jos sitä asian laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on pidettävä perusteltuna. Samoin edellytyksin käräjäoikeudessa voi olla neljäs lautamies.

4. Organisointi

Hallitusneuvos Anne Hallavainio, oikeusministeriö, p. 02951 50458

5. Taustatietoja

Hankkeen taustalla on oikeusministeriön asettaman neuvottelukunnan työssä valmisteltu 13.3.2013 julkaistu oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2015 (OMML 16/2013), jossa ehdotetaan, että lautamiesten lukumäärää vähennetään tuomioistuinten ratkaisukokoonpanoissa edellä todetulla tavalla.

Uudistamisohjelman mukaan lautamiesjärjestelmän merkitys perustuu siihen, että lautamiehet edustavat kansan oikeustajua ja valvovat oikeudenkäyttöä käräjäoikeuksissa sekä varmistavat oikeudenkäyntien julkisuuden. Lautamiesjärjestelmän merkitys on kuitenkin vähentynyt sen vuoksi, että suurin osa rikosasioista ja kaikki riita-asiat käsitellään käräjäoikeuksissa nykyisin ilman lautamiehiä. Lisäksi lainsäädännön ja oikeudenkäyntien monimutkaistuminen on johtanut siihen, että rikosasioiden ratkaisemiseen osallistuminen edellyttää yhä useammin asianmukaista koulutusta. Lautamiehet käyttävät tuomiovaltaa, yksilöllisin äänioikeuksin niin oikeus- kuin näyttökysymyksissäkin, ilman lainopillista koulutusta. Oikeudenkäyntien julkisuus toteutuu nykyisin tiedotusvälineiden kautta. Myös lautamiesten nimittämismenettelyyn on todettu liittyvän puutteita ja lisäksi lautamieskokoonpanoihin liittyy erityinen käsittelyn pitkittymisen riski lautamiesten mahdollinen esteellisyys ja poissaolo huomioon ottaen. Lautamiesten lukumäärää voidaan kuitenkin vähentää ilman, että sillä olisi merkitystä niiden seikkojen kannalta, jotka puoltavat lautamiesjärjestelmän käyttöä. Maallikkoedustus toteutuu, vaikka heidän lukumääränsä kokoonpanossa vähenee.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö oli 8.1.2014 päättyneellä lausuntokierroksella. Mietinnön ja lausuntopalautteen pohjalta laadittava hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkuvuodesta 2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksen on oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa arvioitu vähentävän lautamiesjärjestelmän ylläpitämiseen liittyvää työtä ja vapauttavan henkilöstöä muihin tehtäviin. Lautamiesten lukumäärän vähentämisen on arvioitu säästävän lautamieskuluja vuosittain noin 700 000 euroa.

8. Muut tiedot

13.6 Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä oli laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Todistelu yleisissä tuomioistuimissa 9.11.2012 (Todistelutoimikunnan mietintö, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 69/2012)

Vertailua eräistä todistusoikeudellisista kysymyksistä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa 31.10.2012 (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 65/2012)

Lausuntokooste (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2013)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan oli arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tuli esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tuli tehdä hallinto- ja erityistuomioistuimia sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset. Toimikunnan oli myös valmisteltava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosessuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin oli tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan oli lisäksi laadittava ehdotukset oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

Toimikunnan kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Frände, Dan, professori, Helsingin yliopisto

Varapuheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Jäsenet:

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Laitinen, Katriina, hallitusneuvos, sisäasiainministeriö

Illman, Mika, valtionsyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Salonen, Paula, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Leppänen, Tatu, käräjätuomari, Vantaan käräjäoikeus
Larinkoski, Eija, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus
Fredman, Markku, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto
Kiurunen, Petri, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykyllä lainsäädännöllä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle helmikuussa 2014.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2010

OM031:00/2010

13.7 Syyteneuvottelun käyttöönoton selvittäminen ja syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli selvittää syyteneuvottelun eli syytteestä sopimisen mahdollista käyttöönottoa sekä syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittämistä ja tehdä tarvittavat sää-dösehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio syytteestä sopimisesta 15.1.2010, OM 20/41/2009

Arviomuistio syytteestä sopimisesta (plea bargain). Lausuntotiivistelmä, oikeusministe-riön mietintöjä ja lausuntoja 47/2010 (Arviomuistio 15.1.2010 liitteenä)

Oikeusprosessin pitkittymisen estäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 87/2010

Rikosprosessien jouduttaminen – jatkotyöryhmän muistio 10.3.2011, OM 1/69/2011

Asettamispäätös 10.10.2011

Syyteneuvottelu ja syyttämättä jättäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 26/2012

Syyteneuvottelu ja syyttämättä jättäminen, lausuntotiivistelmä, oikeusministeriön mie-tintöjä ja lausuntoja 58/2012

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tuli selvittää ja tarkastella erilaisia syytteestä sopimisen muotoja sekä poh-tia, missä määrin ne soveltuvat suomalaisen rikosoikeushoidon järjestelmään ottaen huomioon aikaisemmat selvitykset ja kannanotot

Tavoitteena oli pyrkiä mahdollisuuksien mukaan laatimaan sellaiset syytteestä sopimis-ta koskevat säännökset, jotka niveltä joustavasti rikosprosessia koskeviin säännök-siin ja käytäntöihin. Pyrkimyksenä oli, että säännökset mahdollistavat entistä paremmin viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen, tehostavat viranomaisten toimintaa ja nopeuttavat rikosasioiden esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsit-telyä kuitenkin turvaten rikoksesta epäillyn sekä asianomistajan oikeudet. Syytteestä sopimiseen ei tulisi ryhtyä, jos se olisi vastoin painavaa yhteiskunnallista tai yksittäisen henkilön intressiä. Työryhmän oli syytteestä sopimisen käyttöalaa selvitellessä harkit-tava, voisiko soveltamisala olla yleinen vai tulisiko sitä rajata jollain tavalla, esimerkiksi suuriin talousrikoskokonaisuuksiin.

Laissa ei säädetä syyttäjien tekemien päätösten perustelemisesta, vaan asia on valtakun-nansyyttäjän antamien ohjeiden varassa. Tilanne on muihin viranomaisiin nähden poik-keuksellinen ja myös ongelmallinen, sillä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla turvataan oikeus saada perusteltu päätös. Työryhmän tuli laatia säännösehdotus syyttäji-en tekemien ratkaisujen perustelemisesta ottaen huomioon syyttäjätöimen erityispiirteet sekä perustelujen merkitys päätöksen saavien kannalta ja yleisesti.

Nykyisin seuraamusluonteisen syyttämättäjättämispäätöksen katsotaan sisältävän kannanoton siitä, että henkilö on rikokseen syyllistynyt, mutta ettei tässä tapauksessa ryhdytä enempiin viranomaistoimenpiteisiin. Omaksuttua ratkaisua on kritisoitu muun muassa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja syyttömyysolettamaa koskevien periaatteiden kannalta. Työryhmän tuli selvittää siirtymistä lainsäädäntöratkaisuun, jossa seuraamusluonteisessa syyttämättäjättämispäätöksessä otetaan kantaa syytteen nostamisen edellytyksiin eikä enää siihen, katsotaanko epäillyn tehneen rikoksen.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jäsenet:

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Äijälä, Jorma, valtiosyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Juutilainen, Gisela, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Leppiniemi, Riitta, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Nummela, Heidi, kihlakunnansyyttäjä, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan

- syyteneuvottelujärjestelmän käyttöönoton mahdollisuudet arvioidaan
- oikeudenkäyntien kokonaiskustannuksia alennetaan ja oikeudenkäyttöä tehostetaan
- oikeudenkäyttöä tehostetaan kehittämällä johtamista sekä uudistamalla työ- ja menettelytapoja prosessin eri vaiheissa
- syyttäjän käytännön roolia esitutkinnassa vahvistetaan erityisesti talousrikosasioissa, jotta voidaan nopeuttaa laajojen rikosvyyhtien käsittelyä
- talousrikollisuuteen liittyvää esitutkinta-aikaa ja oikeusprosessia pyritään lyhentämään.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen on tehnyt oikeusministeriön lainvalmisteluosastolle esityksen (21.6.2011, Dnro 47/61/11) lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä, jotta laissa säädettäisiin syyttäjän päätösten perustelemista ja erityisesti seuraamusluonteisen syyttämättäjättämispäätöksen perustelemisesta jatkossa siten, ettei ratkaisuun sisältyisi kannanottoa rikoksen syyksilukemisesta. Lisäksi valtakunnansyyttäjä on esittänyt esitutkintalain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamista niin, että syytteestä sopiminen olisi mahdollista.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 58/2013) on annettu eduskunnalle 30.5.2013.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta entistä tarkoituksenmukaisemmalle vi-
ranomaisresurssien kohdentamiselle ja oikeudenkäyntien nopeuttamisille.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2011

OM026:00/2011

13.8 Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen ja täsmentäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksellä täydennettiin ja täsmennettiin vuoden 2014 alussa voimaan tule-
via uutta esitutkintalakia (805/2011) ja uutta pakkokeinolakia (806/2011) sekä niihin
liittyvää lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen (selvityksiä ja ohjeita 42/2012)

Lausuntotivistelmä (Mietintöjä ja lausuntoja 61/2012)

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esitutkintalain ja pakkokeinolain muuttamisesta
sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 14/2013 vp)

Lait 1145 ja 1146/2013

3. Keskeinen sisältö

Lainsäädännössä oli havaittu lähinnä teknisluonteisiksi luonnehdittavia muutostarpeita.
Hallituksen esitykseen oli otettu myös sisällöllisiä muutoksia, jotka etenkin laajuudel-
taan olivat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä val-
misteluaikataulussa oli ollut mahdollista. Muun muassa mahdollisuutta käyttää televal-
vontaa ja -kuuntelua sekä niin sanottua ylimääräistä tietoa laajennettiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50492

5. Taustatietoja

Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2011 uuden esitutkintalain ja uuden pakkokeinolain, jotka tulevat voimaan vuoden 2014 alussa. Laeissa oli jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita. Erityisesti tämä liittyi salaisia pakkokeinoja koskevan uuden pakkokeinolain 10 lukuun. Sisäasiainministeriöstä esiteltiin samaan aikaan poliisilakia koskeva hallituksen esitys.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen luonnos (selvityksiä ja ohjeita 42/2012) julkaistiin kesäkuussa 2012. Hallituksen esitys annettiin 14.3.2013. Eduskunnan hyväksymät lait annettiin 30.12.2013 ja ne tulivat voimaan vuoden 2014 alussa.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntömuutoksilla ei ollut mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia. Sama pitkälti koski yhteiskunnallisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2012

OM004:00/2012

13.9 Lapsiystävällinen oikeus – ns. Follo-mallin kokeilu kärjäoikeuksissa

1. Tavoite ja tehtävät

Osana lapsiystävällisen oikeus-hanketta osassa kärjäoikeuksia on vuoden 2011 alusta lukien kokeiltu asiantuntija-avustajan käyttämistä lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevassa tuomioistuinsovittelussa. Tavoitteena on luoda lapsen edun toteutettava, nopea ja tehokas menettely lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevien asioiden käsittelemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lapsiystävällinen oikeus – ns. Follo-mallin kokeilu kärjäoikeuksissa, oikeusministeriön päätös ohjausryhmän asettamisesta 18.11.2010,

Työryhmämietintö 61/2010 Asiantuntija-avustajan käyttö huoltoriitojen sovittelussa,

Lapsiystävällinen oikeus, työryhmän asettamispäätös 26.1.2010

Työryhmän asettaminen asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun laajentamisen suunnittelua varten, 27.12.2011, OM 1/31/2010,

Työryhmän toimikauden jatkamispäätös 20.3.2012,

Asiantuntija-avusteista huoltoriitojen sovittelua koskeva kokeilu kärjäoikeuksissa 1.1.2011–31.12.2012. Väliraportti,
Asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelumenettelyn kokeilun jatkaminen ja laajentaminen, oikeusministeriön päätös 1.3.2012,
Lapsiystävällinen oikeus – asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun kokeilu kärjäoikeuksissa, Ohjausryhmän toimikauden jatkaminen ja ohjausryhmän laajentaminen, päätös 27.3.2012,
Mietintöjä ja lausuntoja 36/2012 Asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun laajentaminen,
Mietintöjä ja lausuntoja 64/2012 Asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun laajentaminen. Lausuntotiivistelmä ja
Asiantuntija-avusteista huoltoriitojen sovittelua koskeva kokeilu kärjäoikeuksissa 1.1.2011–31.12.2013. Loppuraportti (27.5.2013)

3. Keskeinen sisältö

Koko hankkeen tavoitteena on luoda asiantuntija-avusteisesta huoltoriitojen tuomioistuinsovittelusta todellinen vaihtoehto huoltoriitaoikeudenkäynnille. Sovittelussa sovittelijana toimii tuomari, jota avustaa asiantuntija eli lasten asioihin perehtynyt psykologi tai sosiaalityöntekijä. Sovittelu on oikeudenkäynnistä erillinen prosessi. Kokeilulle on asetettu ohjausryhmä, jonka tehtävänä on vastata kokeilun toteuttamisesta, järjestää kokeilun seuranta, kehittää hanketta kokeilun aikana saatavien kokemusten pohjalta ja tehdä johtopäätökset kokeilun tuloksista.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Aaltonen, Anna-Kaisa, projektipäällikkö, oikeusministeriö

Jäsenet:

Karimaa, Eija, asianajaja

Hallavainio, Anne, hallitusneuvos, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Helevä-Vuoti, Kaisa, kärjätuomari, Oulun kärjäoikeus

Karhuvaara, Marjatta, perheasioiden yksikön esimies, Espoon sosiaali- ja terveystoimi

Mäntylä-Kauppinen, Päivi, erikoispsykologi, Päijät-Hämeen perheneuvola

Naapi, Marjo, kärjätuomari, Espoon kärjäoikeus

Riikonen, Aulikki, kärjätuomari, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus

Träskman, Fredrik, kärjätuomari, Pohjanmaan kärjäoikeus

Virtanen, Marja, kärjätuomari, Pirkanmaan kärjäoikeus

5. Taustatietoja

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaan liittyen oikeusministeriössä on laadittu lista hankkeista, joilla pyritään parantamaan ja kehittämään erityisesti lasten asemaa oikeudenkäynnissä ja tutkinnassa. Yksi vaikeimmista oikeusprosesseista, johon lapsi voi joutua osalliseksi, on huoltoriitaoikeudenkäynti. Lapsen edun mukaista

on, että vanhemmat pääsevät eron jälkeen sopimukseen lasta koskevista asioista. Sovittelu on yhteistyövanhemmuutta tukeva menettely, jonka avulla voidaan löytää erimielisyiksiin ratkaisu, jonka kumpikin vanhempi voi hyväksyä.

30.6.2010 annetun työryhmämietinnön pohjalta käynnistettiin 1.1.2011 kokeilu Helsingin, Espoon, Oulun ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuksissa. Kokeilua on 1.9.2012 laajennettu Pirkanmaan, Kanta-Hämeen, Etelä-Karjalan, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeuksiin. Kokeilu jatkuu 1.5.2014 saakka.

6. Aikataulu

Ohjausryhmän toimikausi on 1.12.2010–1.5.2014. Oikeusministeriössä on laadittu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain, riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Siinä esitetään asian-tuntija-avusteisen huoltoriitojen tuomioistuinsovittelun valtakunnallistamista. Esitys pyritään antamaan eduskunnalle syksyllä 2013. Tavoitteena on saada lakimuutokset voimaan 1.5.2014.

7. Vaikutukset

Uudella sovittelumallilla tavoitellaan nopeita ja pitäviä, lapsen edun mukaisia ratkaisuja lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevissa riidoissa. Sovittelulla tavoitellaan myös resurssisäästöjä tuomioistuimissa. Onnistuneet sovittelut vähentävät huoltoriitaoikeudenkäyntejä, sosiaalitoimen olosuhdeselvitystyötä ja heijastuvat pidemmällä tähtäimellä myös muiden eroperheiden asioita käsittelevien viranomaisten työhön.

8. Muut tiedot

OM 1/31/2010

13.10 Jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan laajentaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus hallituksen esitykseksi hovioikeudessa sovellettavan jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan laajentamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 11.6.2013

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvitettävä mahdollisuuksia laajentaa voimassa olevan jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalaa sekä rikos- että riita-asioissa. Myös järjestelmän ulottamista hakemusasioihin ja ulosottoasioihin on selvitettävä. Laajentamista koskeva ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50248

Jäsenet:

Lehtimäki, Liisa, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Lepistö, Marko, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Leppiniemi, Riitta, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Hirvonen, Jarmo, valtiosyyttäjä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Työryhmän sihteerinä toimii Maarit Leppänen.

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman kirjauksen perusteella oikeusministeriö asetti 1.6.2012 neuvottelukunnan valmistelemaan oikeusturvaohjelman oikeudenkäyntien kokonaisuuden lyhentämiseksi ja oikeusturvan laadun parantamiseksi sekä valtioneuvoston vuosien 2013–2016 kehyspäätöksen edellyttämäksi sopeuttamisohjelmaksi. Neuvottelukunnan 27.2.2013 luovuttama mietintö sisältää ehdotuksen oikeudenhoidon uudistamisohjelmaksi säästötavoitteineen vuosille 2013–2025. Yhtenä lyhyen aikavälin toimenpiteenä ohjelman 15 kohdassa edellytetään, että jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalaa laajennetaan.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyy 31.1.2014.

7. Vaikutukset

Hankkeella kehitetään oikeusjärjestelmän toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2013

OM010:00/2013

13.11 Ehdotus Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevaksi asetukseksi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on perustaa Euroopan syyttäjänvirasto EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi rikoksilta. Komissio antoi asetusehdotuksen 17.7.2013.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

COM(2013) 534 lopullinen

E 167/2012 vp, LaVL 27/2013 vp

U 64/2013 vp, LaVL 23/2013 vp, HaVL 26/2013 vp, SuVL 1/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksella perustettaisiin Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO), jonka tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellisia toimenpiteitä EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi. EPPO koostuisi sen keskustoimipaikassa toimivasta Euroopan syyttäjistä, varasyyttäjistä henkilöstöineen ja jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista syyttäjistä. EPPO olisi itsenäinen toimielin, joka vastaisi EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkinnasta ja syytetoimista. Jäsenvaltioiden valtuutettujen syyttäjien olisi toimittava Euroopan syyttäjän ohjeiden ja määräysten mukaisesti. He voisivat hoitaa myös kansallisia syyttäjätehtäviä. EPPO:n toimivaltaan kuuluvat rikosasiat käsiteltäisiin jäsenvaltioissa pääosin kansallisten menettelysäännösten mukaisesti.

Asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 86 artiklaan. Artikla mahdollistaa sen, että jos EPPO:n perustamisesta ei päästä yksimielisyyteen, riittää, että mukana on yhdeksän jäsenvaltiota. On erittäin todennäköistä, että neuvostossa tullaan jossakin vaiheessa tekemään päätös tiiviimmän yhteistyön aloittamisesta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Rautio, Lauri, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50151

5. Taustatietoja

Asetusehdotus kuuluu osana komission lainsäädäntöehdotuksiin, joilla pyritään tehostamaan EU:n taloudellisten etujen suojaa. Samanaikaisesti asetusehdotuksen kanssa annettiin Eurojustin uudistamista koskeva asetusehdotus. Ehdotus liittyy myös direktiiviehdotukseen unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin. Oikeus- ja sisäasiain neuvosto saavutti direktiiviehdotuksesta yleisnäkemyksen kesäkuussa 2013.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu syksyllä 2013. Eduskuntaa on informoitu ennakolta EPPO:n perustamisesta (E 167/2012 vp, LaVL 27/2013 vp).

7. Vaikutukset

EPPO:n avulla voitaisiin tehostaa EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkintaa ja syytetoimia jäsenvaltioissa.

Asetusehdotuksen vaikutukset koko EU:n alueella riippuvat pitkälti siitä, kuinka moni jäsenvaltio EPPO:on osallistuu ja kuinka toimivat säännökset saadaan aikaiseksi EPPO:n suhteesta kansallisiin järjestelmiin. Vielä ei ole otettu kantaa siihen, onko Suomen edun mukaista olla EPPO:ssa mukana vai ei.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2013

13.12 Oikeusministeriön asetus kiireellisten asioiden käsittelystä käräjäoikeuksissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli valmistella oikeusministeriön asetus, joka koskee vangitsemisasioiden ja muiden kiireellisten asioiden käsittelyä käräjäoikeuksissa eräissä tapauksissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asetus 953/2013

3. Keskeinen sisältö

Uudessa asetuksessa otettiin huomioon muutostarpeet, joita edellyttivät pakkokeinolainsäädännön uudistus sekä hovioikeusuudistus. Lisäksi otettiin huomioon muutostarpeet, joihin eduskunnan apulaisoikeusasiamies oli 20.12.2011 tekemässään päätöksessä kiinnittänyt huomiota.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Lindstedt, Jukka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50492

Huovinen, Jennimari, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50394

5. Taustatietoja

Pakkokeinolainsäädännön uudistus tulee voimaan 1.1.2014. Hovioikeusuudistus tulee voimaan 1.4.2014.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 13.12.2013. Se tuli voimaan 1.1.2014.

7. Vaikutukset

Päivystysalueiden laajeneminen sekä uudet päivystystehtävät tulisivat lisäämään tuomioistuinten työtä. Päivystyksestä aiheutuvia kustannuksia voitaisiin kuitenkin rajoittaa lisäämällä videoneuvottelun käyttöä pakkokeinoasioiden käsittelyssä. Tämä huomioon ottaen työmäärän tai kustannusten lisäystä ei voitane pitää merkittävänä.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2013

OM015:00/2013

13.13 Ehdotus EU:n syyttömyysolettamadirektiiviksi

1. Tavoitteet ja tehtävät

Komissio on 27.11.2013 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

COM(2013) 821

U 87/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä säädettäisiin syyttömyysolettamaa ja oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä koskevista vähimmäisvaatimuksista, joita sovellettaisiin kaikkiin rikosoikeudellisiin menettelyihin. Ehdotuksen mukaan direktiivissä säädettäisiin muun muassa kiellostaa viitata julkisesti epäillyn tai vastaajan syyllisyyteen, todistustaakasta ja näyttövaatimuksesta, itsekriminointisuojasta ja vaitiolo-oikeudesta. Lisäksi direktiivi sisältäisi säännökset oikeudesta olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.

4. Organisointi

Valmistelija

Hinkkanen, Ville, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50165

5. Taustatietoja

Esitys liittyy Tukholman ohjelman tavoitteeseen suojella yksilön oikeuksia rikosoikeudenkäynnissä (kohta 2.4). Esitys on osa komission toimenpidepakettia, jonka tavoitteena on vahvistaa rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyviä oikeusturvatakeita (ks. komission tiedonanto COM(2013) 820).

6. Aikataulu

Käsittely neuvoston työryhmässä käynnistyy syksyllä 2014.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä, mikä helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä. Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 4/481/2013

13.14 Ehdotus EU:n direktiiviksi ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden, jotka ovat menettäneet vapautensa, oikeus ensivaiheen oikeusapuun, sekä eurooppalaisen pidätysmääräysmenettelyn kohteena olevien oikeus oikeusapuun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 824 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäiltyjen ja syytettyjen taikka pidätysmääräysmenettelyn kohteena olevien prosessuaalisia oikeussuojatakeita koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Heine, Kirta, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50214

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Nyt kysymyksessä oleva direktiiviehdotus kuuluu tämän etenemissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittelyä ei ole vielä aloitettu neuvostossa.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2013/1770

OM 2/481/2014

13.15 Tuomioistuinmaksuja koskevan sääntelyn uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on laatia ehdotus tuomioistuinmaksujen käyttöalan laajentamisesta ja maksujen tason korottamisesta sekä mahdollisuuksien mukaan niiden perimisestä ennakolta.

Tavoitteena on maksujärjestelmän kattavuuden lisääminen siten, että pääsääntönä on oikeudenkäyntien maksullisuus, mutta että tästä pääsäännöstä on riittävän oikeusturvan takaamisen edellyttämiä poikkeuksia. Tavoitteena on myös korottaa maksujen taso kohti nykyistä parempaa kustannusvastaavuutta. Hankkeeseen asetetun työryhmän on arvioitava, onko oikeusministeriön aiemman maksutyöryhmän asettama 20 %:n kustannusvastaavuustavoite mahdollista saavuttaa oikeusturvaa vaarantamatta.

Maksujen taso ja sen vaikutus oikeuden saatavuuteen tulee arvioida tuomioistuinryhmittäin ja asiaryhmittäin. Työryhmän on myös arvioitava, mitkä asiaryhmät olisivat jatkosakin maksuttomia. Samalla tulee selvittää ne asiaryhmät, joissa oikeudenkäyntimaksun

suuruus voitaisiin sitoa kysymyksessä olevan asian intressiin. Työryhmän tulee lisäksi arvioida, tulisiko maksuvelvollisuus ulottaa joihinkin sellaisiin asianosaisiin, jotka on nykyainsäädännön nojalla vapautettu maksujen suorittamisesta.

Samaan aikaan on huolehdittava siitä, että riittävä oikeusturva on saatavilla myös vähävaraisille ja pienituloisille. Maksut eivät saa jatkossakaan muodostua esteeksi oikeusturvan saamiselle.

Ennakkomaksun osalta työryhmän tulee arvioida sitä, mihin asiaryhmiin ja menettelyihin ennakkomaksu soveltuisi, missä vaiheessa ennakkomaksu perittäisiin, miten asia otettaisiin käsittelyyn maksun suorittamisen jälkeen ja mitä seuraisi siitä, että maksu jätettäisiin maksamatta.

Maksujärjestelmän tulee olla yksinkertainen, selkeä, johdonmukainen ja oikeudenmukainen, ja sen tulisi mahdollistaa tehokas laskutus ja perintä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomioistuinten maksujärjestelmän kehittäminen. OM 75/2012

Työryhmän asettamispäätös 27.11.2013 OM 8/31/2013

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella tuomioistuinmaksuja koskevan sääntelyn uudistamista koskevat ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Viherkenttä, Timo, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus

Varapuheenjohtaja:

Littunen, Jarmo, oikeusneuvos, korkein oikeus

Jäsenet:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Penttinen, Ahti, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Hallavainio, Anne, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Melartin, Rita, hovioikeudenneuvos, Turun hovioikeus

Hemminki, Jaana, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Pirttijärvi, Timo, kärjätuomari, Vantaan kärjäoikeus

Olanterä, Olli, vakuutus-oikeustuomari, vakuutus-oikeus

Mikkola, Kimmo, ylituomari, markkinaoikeus

Kotamäki, Heini, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Tiilikainen, Arto, johtava julkinen oikeusavustaja, Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto

Sihteerit:

Natunen, Satu-Maaria, hallitussihteeri,
Saunamäki, Juha, ylitarkastaja, oikeusministeriö

Lisätiedot: Natunen, Satu-Maaria, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50456

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön työryhmä ehdotti raportissaan (OM 75/2012) tuomioistuinten maksujen kattavuuden lisäämistä, maksujen tason nostamista niin, että tuotot ja kustannukset vastaisivat toisiaan nykyistä paremmin sekä etukäteismaksun käyttöönottoa. Maksujen tulisi kattaa keskimäärin noin 20 % asioiden käsittelyn kokonaiskustannuksista. Jotta tavoitteeseen päästäisiin, maksuja tulisi korottaa merkittävästi. Vuonna 2012 tuomioistuinmaksut olivat 33,7 miljoonaa euroa, mikä kattoi 13 % tuomioistuinlaitoksen menoista. Kustannusvastaavuustason alhaisuus johtui muun muassa siitä, että huomattavan suuri osa suoritteista on kokonaan maksuttomia.

Oikeusturvaohjelmaa valmistellut neuvottelukunta esitti oikeudenhoidon uudistamisohjelmassaan (OM 16/2013) yhtenä lyhyen ja keskipitkän aikavälin tavoitteena tuomioistuinmaksujen käyttöalan laajentamista ja maksujen korottamista. Ohjelman mukaan maksujärjestelmän muutoksilla tavoitellaan tuomioistuinten taloudellisen aseman parantamista ja pyritään tehostamaan maksujärjestelmän ohjausvaikutusta. Neuvottelukunta katsoi, että ohjausvaikutus tehostuu selkeimmin, jos oikeudenkäyntimaksu peritään etukäteen.

Uudistamisohjelmasta saadussa lausuntopalautteessa tuomioistuinmaksujen käyttöalan laajentamista ja maksujen korottamista kannatettiin sillä edellytyksellä, että samalla huolehditaan siitä, etteivät maksut muodosta estettä oikeusturvalle.

6. Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 1.12.2013–31.12.2014. Työryhmän tulee selvittää, voidaanko kokonaisuudesta erottaa jokin maksujen tason korottamista koskeva osa niin, että työryhmä voisi tehdä sitä koskevan esityksen jo 15.5.2014 mennessä. Esitykseen perustuva säädösmuutos voisi toteutuessaan tulla voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

7. Vaikutukset

Tuomioistuinmaksujärjestelmän muutosten tavoitteena on parantaa oikeusturvan saataavuutta kohentamalla tuomioistuinten taloudellista asemaa. Tavoitteena on uudistaa maksujärjestelmää niin, että tuomioistuinmaksuilla voitaisiin kattaa nykyistä suurempi osa asioiden käsittelykustannuksista.

Lisäksi tavoitteena on maksujärjestelmän ohjausvaikutuksen tehostaminen. Kun maksujärjestelmän ohjausvaikutus vahvistuu, tuomioistuimet pystyvät suuntaamaan voimavarojaan niihin asioihin, joissa oikeusturvan tarve on suurin. Maksujärjestelmällä voidaan lisätä asianosaisen harkintaa sen suhteen, viekö hän asiaa lainkaan tuomioistuimeen tai hakeeko hän tuomioistuimen ensi vaiheessa antamaan ratkaisuun muutosta. Maksujärjestelmä voi ohjata hakijaa käyttämään vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä.

8. Muut tiedot

OM 8/31/2013

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 Uudelleenlaaditun Bryssel I asetuksen muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksella pyritään muuttamaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1215/2012 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (uudelleenlaadittu) siten, että mahdollistetaan yhdistettyä patenttituomioistuinta (Unified Patent Court) koskevan kansainvälisen sopimuksen ("UPC-sopimus") voimaantulo. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on varmistaa kyseisen sopimuksen ja vuonna 1965 tehdyn Benelux-sopimuksen pöytäkirjan yhdenmukaisuus Bryssel I asetuksen kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 muuttamisesta (COM(2013) 554 final)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksen mukaan Bryssel I asetukseen sisällytettäisiin säännös, jonka mukaan sekä yhdistetty patenttituomioistuin ja Beneluxmaiden tuomioistuin olisivat Bryssel I asetuksessa tarkoitettuja tuomioistuimia. Lisäksi asetuksen toimivaltasäännöksiä selkeytettäisiin näiden tuomioistuinten osalta. Asetuksessa määriteltäisiin, kuinka vireilläoloa ja toisiinsa liittyviä kanteita koskevia sääntöjä sovelletaan yhtäältä suhteessa yhdistettyyn patenttituomioistuimeen ja Beneluxmaiden tuomioistuimeen ja toisaalta suhteessa niiden jäsenvaltioiden kansallisiin tuomioistuihin, jotka eivät ole kyseisten kansainvälisten sopimusten sopimuspuolia. Asetuksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen toimintaa jäsenvaltioiden keskinäisissä suhteissa sekä tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevien sääntöjen toimintaa edellä mainittujen tuomioistuinten antamien tuomioiden osalta selkeytettäisiin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Komissio on 26.7.2013 antanut ehdotuksen Bryssel I asetuksen muuttamiseksi. Neuvoston yleisnäkemyks hyväksyttiin 6.12.2013. Ehdotuksen osalta saavutettaneen ensimmäisen lukemisen sovinto. Muutokset tulenevat voimaan 10.1.2015.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 3/482/2013

14.2 Uudelleenlaadittua Bryssel I asetusta täydentävä laki

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli laatia luonnos hallituksen esitykseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1215/2012 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla (uudelleenlaadittu) täydentävästä lainsäädännöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asetus (EUVL N:o L 351, 20.12.2012, s. 1–32)

3. Keskeinen sisältö

Laissa annettaisiin asetuksen soveltamisen edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset toimivaltaisista tuomioistuimista ja viranomaisista, tuomiosta annetun todistuksen tiedoksiannosta sekä täytäntöönpanossa ja kieltäytymistä koskevassa oikeudenkäynnissä sovellettavasta menettelystä ja muutoksenhausta.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Uudelleenlaadittu asetusta korvaa 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tulleen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001.

6. Aikataulu

Luonnos hallituksen esitykseksi valmistui kesäkuussa 2013. Lausuntojen antamiselle asetettu määräaika päättyi 30.8.2013. Hallituksen esitys annetaan helmikuussa 2014.

7. Vaikutukset

Uudelleenlaaditulla asetuksella edistetään tuomioiden vastavuoroista tunnustamista ja täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa. Keskeisin muutos nykyiseen asetukseen verrattuna on eksekvatuurimenettelystä luopuminen. Uudelleenlaaditun asetuksen mukaan jäsenvaltiossa annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio on täytäntöönpanokelpoinen myös muissa jäsenvaltioissa ilman tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista. Muutosten taloudelliset vaikutukset jäänevät vähäisiksi. Asetuksella ja täydentävällä lainsäädännöllä on kuitenkin vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Kansainvälisen täytäntöönpanon tehtävät keskittyvät ulosottoviranomaisille siirtyen pois tuomioistuimilta.

8. Muut tiedot

Asetus on tullut voimaan 10 päivänä tammikuuta 2013. Asetus tulee täysimääräisesti sovellettavaksi 10 päivästä tammikuuta 2015 lukien, lukuun ottamatta 75 ja 76 artiklaa, joita sovelletaan jo 10 päivästä tammikuuta 2014.

OM 9/41/2013

OM012:00/2013

14.3 Direktiivi tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen

U 28/2010 vp

LaVL 14/2010 vp

U-jatkokirjelmä 28.4.2011

LaVL 3/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiivi 2012/13/EU annettiin 22.5.2012. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 2.6.2014.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2011

EU/2010/1282

14.4 Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa EU:ssa voimaan Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50246

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50338

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on otettu huomioon laissa 1174/2011 (HE 10/2011 vp).

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

OM 3/891/2008

14.5 Eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpano sekä yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroista tunnustamista koskevan asetuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa kansallisesti täytäntöön eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/99/EU sekä valmistella yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroista tunnustamista koskevan asetuksen 606/2013 edellyttämät lainsäädäntömuutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 11/2013)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/99/EU eurooppalaisesta suojelumääräyksestä (EUVL L 338, 21.12.2011)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 606/2013 (EUVL L 181, 29.6.2013)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä erityisesti väkivaltarikosten sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen liittyvien rikosten torjumiseksi.

Direktiivi sisältää säännökset siitä, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös siirtyessään toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsisi siellä käynnistää uutta menettelyä suojelua saadakseen. Tarkoituksena on estää suojattavan henkilön joutuminen toisessa jäsenvaltiossa uuden rikoksen uhriksi. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen päätökseen suojelutoimenpiteestä, joka Suomen järjestelmässä tarkoittaa lähestymiskieltoa.

Direktiiviin liittyy kesäkuussa 2013 hyväksytty asetus yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta, joka kattaa sellaiset suojelutoimenpiteet, jotka jäävät rikosoikeudellisen direktiivin ulkopuolelle.

Asetuksen lähtökohtana on sen soveltamisalaan kuuluvien suojelutoimenpiteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä. Asetuksen mukaan suojelutoimenpiteen antaneen jäsenvaltion (alkuperäjäsenvaltio) toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi antaa suojeltavan henkilön pyynnöstä suojeltavalle henkilölle asetuksessa säädetyn mukaiselle lomakkeelle laadittu todistus (sertifikaatti), joka sisältäisi kaikki suojelutoimenpiteen tunnustamisen kannalta tarpeelliset tiedot. Suojeltavan henkilön tehtävänä olisi tämän jälkeen toimittaa sertifikaatti tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Sen vastapainoksi, että asetuksen lähtökohtana olisi suojelutoimenpiteen tunnustaminen automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä, ehdotukseen sisältyy määrätty oikeusturvatakeet sekä vaaraa aiheuttavan henkilön että suojeltavan henkilön oikeussuojan turvaamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Innanen, Tanja, p. 02951 50338

Karttunen, Jussi, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Direktiivi hyväksyttiin 13.12.2011 ja asetus hyväksyttiin 12.6.2013.

Direktiivi perustuu Suomen ja 11 muun jäsenvaltion tammikuussa 2010 tekemään aloitukseen.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys direktiivin täytäntöönpanosta sekä asetuksen edellyttämistä lainsäädäntömuutoksista annetaan vuonna 2014.

Asetusta tullaan soveltamaan 11 päivästä tammikuuta 2015.

7. Vaikutukset

Sekä direktiivillä että asetuksella parannettaisiin lähestymiskiellolla suojatun henkilön mahdollisuuksia saada suojaa rajat ylittävissä tilanteissa. On arvioitu, että direktiivin tai asetuksen soveltamisalaan tulevia tapauksia olisi vähän, joskin määrä saattaa ihmisten vapaan liikkuvuuden seurauksena jossain määrin lisääntyä. Voidaan arvioida, että direktiivillä ja asetuksella ei olisi suoranaisia taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2014

OM002:00/2014

14.6 Haagin yleissopimus oikeuspaikkasopimuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi vartenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisia tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

14.7 Laki kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

Työryhmämietintö 3.5.2013 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 24/2013)

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yhteistoimintalaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selvittää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Välimaa, Asko, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50248

Jäsenet:

Möller, Marjatta, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Jaakkola, Jukka, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

Vapaavuori, Tom, asianajaja, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmä antoi mietintönsä 3.5.2013, jonka jälkeen mietintö on ollut lausunnolla. Hallituksen esitys annetaan kevätistuntokaudella 2014.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.8 Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja.

Lisäksi työryhmän tehtävänä on ollut harkita, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen (13/1994) säännöksiä tulisi nostaa lain tasolle, mitä muutoksia uusi pakkokeinolaki (806/2011) ja uusi esitutkintalaki (805/2011) edellyttävät kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön ja muita tarpeellisia kansainvälistä rikosoikeusapua koskevan lainsäädännön muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö, (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2012), Keskinäistä oikeusapua koskeva toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)
HE 213/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön

muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut läpilaskut, peitetoiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämiseksi noudatettavasta menettelystä, oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

Työryhmä on käsitellyt myös eräitä muita edellä mainittuja kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on tammikuuhun 2014 mennessä allekirjoittanut 41 valtiota ja 31 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle joulukuussa 2013.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2010

OM036:00/2010

14.9 Ehdotus rikosoikeuden alan eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaksi direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

18918/2011 COPEN 369, EUROJUST 217, EJM 185, CODEC 2509
U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp
SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp
LaVL 9/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta on saavutettu yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja

sisäasioiden valiokunta (LIBE) äänesti muutoksista alkuperäiseen ehdotukseen touko-kuussa 2013. EU:n eri instituutioiden kantojen yhteensovittamis-, niin sanottu trilogi-vaihe, on saatu päätökseen loppuvuodesta 2013. Direktiivi hyväksytään lopullisesti alkuvuodesta 2014.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasiois-sa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempaa roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979
OM 3/481/2011

14.10 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen luomisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voisi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 445 lopullinen
U 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi ja itsenäinen eurooppalainen tiliva-rojen turvaamismenettely, joka muodostaisi vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mu-kaisille menettelyille. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sekä siviili- että kauppaoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli.

Asetusehdotus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Vuonna 2009 hyväksytyssä Tukholman ohjelmassa oikeuden, vapauden ja turvallisuuden varmistamiseksi kansalaisille korostetaan, että Euroopan oikeudenkäyttöalueen avulla olisi tuettava talouden toimintaa sisämarkkinoilla. Ohjelmassa pyydetään komissiota esittämään asianmukaisia ehdotuksia muun muassa tuomioiden täytäntöönpanon tehostamiseksi EU:ssa pankkitalletusten ja velallisten omaisuuden osalta.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen osalta saavutettiin neuvoston yleisnäkemyks OSA-neuvostossa joulukuussa 2013.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta aiheutuisi niin tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille kuin pankeillekin lisätyötä ja kustannuksia. Ehdotuksen suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia on tässä vaiheessa kuitenkin vaikea arvioida. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotetut toimet vähentäisivät velkojille tilivarojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentäisivät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluvaa aikaa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1441

OM 3/482/2011

14.11 Direktiivi rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten vahvistamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 275 lopullinen

U 23/2011 vp

LaVL 13/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä vahvistettaisiin rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus korvata neuvoston puitepäätos 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäätos).

4. Organisointi

Valmistelijat:

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

Sarimo, Mervi, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50570

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta uhrin oikeuksien ja suojelun vahvistamiseksi, erityisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelmassa määritellään uhrin aseman parantamiseksi tehtävän jatkotyön tavoiteaikataulu ja sisältö.

6. Aikataulu

Direktiivi 2012/29/EU annettiin 25.10.2012. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 16.11.2015.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1669

OM 7/481/2011

14.12 Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

U 32/2011 vp

LaVL 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneen yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Direktiivi 2013/48/EU annettiin 22.10.2013. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 27.11.2016.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

14.13 Tulkkausdirektiivin täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annetun direktiivin (2010/64/EU) kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 27.3.2012

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 74/2012)

HE 63/2013 vp

EV 115/2013 vp

Lait 769–780/2013

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvittävä, mitä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmisteltava tarvittavat muutosehdotukset. Työryhmän tehtävänä on myös arvioida, mitä muita toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpano rikosoikeudellisen menettelyn osalta edellyttää.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50438

Jäsenet:

Hallavainio, Anne hallitusneuvos, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto

Krogell-Haimi, Maj, ylitarkastaja Maj, oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö

Leinonen, Merja, hallitusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Kankainen, Heidi, poliisitarkastaja, sisäasiainministeriön poliisiosasto

Pietilä, Kimmo, kihlakunnansyyttäjä, Salpausselän syyttäjänvirasto

Fredriksson, Juha, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Rouvari, Risto, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto
Antinjuntti, Kristiina, hallituksen puheenjohtaja, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

5. Taustatietoja

Direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä on annettu 20.10.2010. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 27.10.2013.

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 63/2013), annettu eduskunnalle 6.6.2013. Tasavallan presidentti on vahvistanut lait 8.11.2013.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2012
OM006:00/2012

14.14 Ehdotus rikoshyödyn jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevaksi direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu komission maaliskuussa 2012 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on vahvistaa vähimmäissäännöt omaisuuden jäädyttämisestä ja tuomitsemisesta menetetyksi rikosasian yhteydessä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

17117/12 DROIPEN 178 COPEN 264 CODEC 2887
U 28/2012 vp, LaVL 13/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on osa EU:n toimenpiteitä, joilla järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden vastaista toimintaa pyritään tehostamaan. Se sisältää lainsäädäntövelvoitteita tuomioon perustuvasta ja siihen perustumattomasta menetetyksi tuomitsemisesta, niin sanotusta laajennetusta hyötykonfiskaatiosta, kolmansille siirrettyjen varojen tuomitsemisesta menetetyksi sekä jäädyttämisestä. Tarkoituksena on, että direktiivi korvaisi pääosin puitepäätöksen menetetyksi tuomitsemisesta vuodelta 2005.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla ovat Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma sekä oikeus- ja sisäasian neuvoston päätelmät kesäkuulta 2010, joissa korostettiin tarvetta tehostaa toimenpiteitä rikoshyödyn jäljittämiseksi ja menetyksi tuomitsemiseksi.

6. Aikataulu

Direktiivistä saavutettiin yleisnäkemyks joulukuussa 2012 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) äänesti muutoksista alkuperäiseen ehdotukseen toukokuussa 2013. EU:n eri instituutioiden kantojen yhteensovittamis-, niin sanottu trilogivaihe, on saatu päätökseen loppuvuodesta 2013. Direktiivi hyväksytään lopullisesti alkuvuodesta 2014.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotus laajentaa jossain määrin viranomaisten mahdollisuuksia koko EU:n alueella tuomita rikoshyöty valtiolle menetetyksi.

8. Muut tiedot

EU2012/0763

OM 1/481/2012

14.15 Käsittely- ja oikeusastejärjestyksen muuttaminen eräissä kansainväliseen prosessioikeuteen liittyvissä asioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on selvittää, olisiko eräissä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevissa asioissa tai joissakin niistä tarpeen muuttaa käsittely- ja/tai oikeusastejärjestystä nykyisestä. Voimassa olevan lain mukaan käsittely- ja muutoksenhakujärjestys määräytyy tavanomaisesta poikkeavasti esimerkiksi eurooppalaiseen pidätysmääräykseen perustuvissa luovuttamisasioissa sekä lapsen palauttamista ja eräissä perheoikeudellisia asioissa annettujen ulkomaisten ratkaisujen vahvistamista koskevissa asioissa.

Tavoitteena on oikeusturvaa vaarantamatta vähentää kokonaisuutena arvioiden yllä mainittujen asioiden käsittelyyn tarvittavaa työpanosta sekä saada aikaan nykyistä järkevämpi ja tarkoituksenmukaisempi työnjako eri tuomioistuinasteiden välillä. Lisäksi tulee turvata käsiteltäviin asioihin tarvittava erityisasiantuntemus sekä vaatimus asioiden käsittelemisestä kiireellisesti. Uudistusten tarpeellisuutta ja ratkaisuvaihtoehtoja tulee pohtia ottaen huomioon kunkin asiaryhmän erityispiirteet. Mikäli työryhmä katsoo tarpeelliseksi muuttaa lainsäädäntöä, tulee ehdotus laatia hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013–2025 (oikeusturvaohjelmaa valmistelleen neuvottelukunnan mietintö. Mietintöjä ja lausuntoja 16/2013).

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö ilmenee kohdasta 1.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Jäsenet:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jokela, Marjut, oikeusneuvos, Korkein oikeus

Antila, Tuomo, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus

Jaakkola, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Lindqvist, Heidi, käräjätuomari, Helsingin käräjäoikeus

Eerolainen, Tuuli, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Salmenkylä, Hilikka, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Sarvikivi, Jussi, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö asetti 1.6.2012 pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan perustuen neuvottelukunnan valmistelemaan oikeusturvaohjelman oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämiseksi ja oikeusturvan laadun parantamiseksi sekä valtioneuvoston vuosien 2013–2016 kehyspäättökseen edellyttämäksi sopeuttamisohjelmaksi. Neuvottelukunta luovutti 27.2.2013 mietintönsä oikeusministeriölle. Mietintö sisältää ehdotuksen oikeudenhoidon uudistamisohjelmaksi säästötavoitteineen vuosille 2013–2025.

Yhtenä lyhyen aikavälin toimenpiteenä ohjelman 16 kohdassa edellytetään, että selvitetään tarve ja mahdollisuudet siirtyä noudattamaan normaalia oikeusastejärjestystä eräissä rikoksentehtävien luovuttamista koskevilla asioilla sekä eräissä kansainvälisissä perheoikeusasioissa.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.5.2013–31.12.2013. Työryhmän mietintö on valmistunut tammikuussa 2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksella tavoiteltuja vaikutuksia on selostettu kohdassa 1. Tarkemmin vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2013

OM008:00/2013

14.16 Vähäisiä vaatimuksia ja eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevien asetusten muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksella pyritään lisäämään asetusten käyttöä. Maksamismääräysasetukseen ehdotetaan tehtäväksi vain teknisluontoisia muutoksia. Muuttamalla vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa asetusta pyritään lisäämään menettelyn käyttöä ja toimivuutta. Vaatimuksen enimmäismäärän korottaminen 2 000 eurosta 10 000 euroon mahdollistaisi asetuksen sovellettavaksi tuleminen nykyistä useammassa rajat ylittävässä riita-asiassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen sekä eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta

annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen muuttamisesta KOM(2013) 794
lopullinen
U 85/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Komission asetusehdotuksessa ehdotetaan vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa menettelyä koskevan asetuksen soveltamisalan muuttamista siten, että vähäisen vaatimuksen enimmäismäärä korotettaisiin 2 000 eurosta 10 000 euroon. Rajat ylittävien asioiden määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi. Komissio ehdottaa sähköisten viestintävälineiden käytön parantamista vähäisiin vaatimuksiin sovellettavassa menettelyssä muun muassa asiakirjojen tiedoksiannossa sekä tuomioistuinten velvoittamista käyttämään video- ja teleneuvottelua ja muita etäviestinnän keinoja suullisissa käsittelyissä ja todisteiden vastaanottamisessa. Ehdotuksessa esitetään myös asetettavaksi enimmäismäärä oikeudenkäynnistä perittävillä oikeudenkäyntimaksuille.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Asetusta (EY) N:o 861/2007 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä on sovellettu 1 päivästä tammikuuta 2009 alkaen. Asetusta (EY) N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöönotosta on sovellettu 1 päivästä tammikuuta 2009 alkaen.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston siviilioikeustyöryhmässä alkaa helmikuussa 2014.

7. Vaikutukset

Ehdotuksen tavoitteena on lisätä eurooppalaisten oikeudenkäynti-instrumenttien käyttöä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2013

EU/2013/1736

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-358-0 (nid.)
ISBN 978-952-259-359-7 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIOEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.om.fi